T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YETİŞKİNLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, MÜKEMMELİYETÇİLİK VE ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE IRMAK KARADAĞ

İSTANBUL – 2025

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YETİŞKİNLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, MÜKEMMELİYETÇİLİK VE ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKI İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE IRMAK KARADAĞ

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi EMRE KÖROĞLU

İSTANBUL – 2025

KABUL VE ONAY

Özge Irmak KARADAĞ tarafından hazırlanan "Yetişkinlerde, Kişilik Özellikleri, Mükemmeliyetçilik ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasının savunma tarihi 25.12.202 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	İmza
Danışman	
Dr. Öğr. Üyesi Emre KÖROĞLU	……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Esengül KAYAN ARMAN	……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Rukiye KÖROĞLU	……

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ……. tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

……

Doç. Dr. Bülent DEMİR
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

ÖZGE IRMAK KARADAĞ

25.12.2025

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, yetişkinlerin kişilik özellikleri, aile ortamında deneyimledikleri anne baba tutumları ve mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve yeni bir bakış açısı getirmeyi amaçlamıştır. Aile toplumun önemli bir yapıtaşıdır. Kişilik bireyin diğerlerinden ayrılan kendine özgü olma durumu ve bireyin çevresiyle olan ilişkisinin yansımasıdır. Ebeveyn tutumları ise, kişinin öz değerini ve hayata karşı bakışını büyük ölçüde etkileyen yaklaşımlar stilidir. Bu çerçeveden bakıldığında mükemmeliyetçilik hem kişiliğin hem de aile tutumlarının birleştiği noktada karşımıza incelenmesi gereken önemli bir başlık olarak karşımıza çıkar.

Sevgi ailede başlar. Tez konumu seçerken de yoluma ışık tutan bu cümle ve yazımı sürecinde elde ettiğim bilgiler, insan davranışlarına, kişilik özelliklerine ve ebeveyn tutumlarına yönelik farkındalığım açısından büyük katkı sağlamıştır. Araştırma sürecinde kişilerin geçmiş yaşantı deneyimlerini, aile yaşantılarını ve sahip oldukları kişilik özelliklerini göz önünde bulundurmanın önemini bir kez daha hatırlamış oldum.

Tez sürecime başlamamla birlikte donanımı, anlayışı ve tecrübeleri ile yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Emre KÖROĞLU'NA ve bütün süreç boyunca desteğini esirgemeyen anlayışı ve motivasyonu ile varlığını hissettiren hocam sayın Dr. Rukiye KÖROĞLU'NA,

Veri toplama aşamasında sürecime destek olan ve büyük katkılarından dolayı yakınlarıma, arkadaşlarıma ve tüm katılımcılara, tezimi yazmaya başladığım andan itibaren her aşamasında varlığıyla desteğini esirgemeyip rehberlik eden, fikir veren yolumu aydınlatan sevgili meslektaşım Uzm. Psikolog Sinem ÇİBAŞ KARLIKLI 'ya

Her zaman bana inanan, başarılarımla gurur duyan ve daha fazlasını yapmam için beni cesaretlendiren anneme, rahmetli babama ve hayatın iniş ve çıkışlarında her zaman yanımda olup, beni sabırla dinleyen ve her şeyin yoluna gireceğine inanmamı sağlayan sevgili eşime minnet dolu teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGE IRMAK KARADAĞ

25.12.2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR ..... **i**
TABLO LİSTESİ ..... **ii**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
GİRİŞ **1**
BÖLÜM 1: KİŞİLİK **7**
1.1. Kişilik Tarihine Bakış 7
1.2. Kişilik Tanımı 7
1.3. Kişilik Kuramları 8
1.3.1. Psikodinamik Kuram 8
1.3.2. Diğer Kuramlara Bakış 11
1.3.3. Davranışçı Kuram 11
1.3.4. Bilişsel Kuram 11
1.3.5. Ayırıcı Özellikler Kuramı 11
1.3.6. Hümanistik Kuram 12
1.4. 5 Faktör Kişilik Kuramı 12
1.4.1. 5 Faktörlü Kişilik Özellikleri Modelinin Alt Boyutları 15
1.4.2. Dışa Dönüklük Alt Boyutu 15
1.4.3. Nevrotiklik (Duygusal Tutarsızlık) Alt Boyutu 15
1.4.4. Yumuşak Başlılık (Uyumluluk) Alt Boyutu 16
1.4.5. Özdenetim (Sorumluluk) Alt Boyutu 16
1.4.6. Gelişime Açıklık (Deneyime Açıklık) At Boyutu 17
1.5. Kişilik Gelişimine Etki Eden Faktörler 17
1.6. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yapılan Yurtiçi Bazı Araştırmalar 18
1.7. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yapılan Yurtdışı Bazı Araştırmalar 20
BÖLÜM 2: MÜKEMMELİYETÇİLİK **22**
2.1. Mükemmeliyetçilik ve Tanımları 22
2.2. Mükemmeliyetçiliğe Kuramsal Bakış 23
2.3. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutları 24
2.3.1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik 24
2.3.2. Olumlu ve Olumsuz Yönden Mükemmeliyetçilik 26
2.4. Mükemmeliyetçilik Konusunda Gerçekleştirilen Yurt İçi Bazı Araştırmalar 28

2.5. Mükemmeliyetçilik Konusunda Gerçekleştirilmiş Yurt Dışı Bazı Araştırmalar 29
BÖLÜM 3: ANNE BABA TUTUMLARI 31
3.1. Ailenin Tanımı 31
3.2. Anne Baba Tutumları 31
3.3. Anne baba Tutumlarına Kuramsal Bakış 32
3.3.1. Psikodinamik Model 32
3.3.2. Davranışçı Model 32
3.3.3. Baumrind Ebeveynlik Stilleri 32
3.3.4. Maccoby ve Martin İki Boyutlu Ebeveyn Modeli 33
3.4. Yaygın Anne Baba Tutumları 34
3.4.4. Koruyucu Anne Baba Tutumu 35
3.4.5. İlgisiz Anne Baba Tutumu 36
3.5. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler 37
3.5.1. Anne Baba Eğitim Durumu 37
3.5.2. Anne Baba Ruh Sağlığı 37
3.5.3. Anne Baba Kişilik Özellikleri 37
3.5.4. Anne Baba Mükemmeliyetçi Beklentileri 38
3.5.5. Sosyoekonomik Durum 38
3.5.6. Anne Baba Cinsiyet Farklılığı 38
3.5.7. Anne Baba Arasındaki İlişki 39
3.5.8. Anne Baba Geçmiş Deneyimleri 39
3.5.9. Çocuk Doğum Sırası 39
3.5.10. Kültürel Değerler 39
3.6. Anne Baba Tutumları Hakkında Yapılmış Bazı Türkçe Çalışmalar 40
3.7. Anne Baba Tutumları Hakkında Yapılmış Bazı Yabancı Çalışmalar 41
BÖLÜM 4: GEREÇ VE YÖNTEM 43
4.1. Araştırmanın Modeli 43
4.2. Araştırmanın Örneklemi 43
4.3. Veri Toplama Araçları 43
4.4. Sosyodemografik Bilgi Formu 43
4.5. Beş Faktör Kişilik Envanteri(5fke) 44
4.6. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Envanteri (FÇBME) 44
4.7. Anne Baba Tutum Ölçeği 44
4.8. Verilerin Analizi 45

BÖLÜM 5: BULGULAR **46**
5.1. Katılımcıların Tanımlayıcı Bilgilerine Ait Bulgular 46
5.2. Ölçek Puanlarına Ait Betimsel Bulgular 47
5.3. Beş Faktör Kişilik Özelliği Ölçek Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi 48
5.4. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçek Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi 58
5.5. Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması 66
5.6. Kişilik Özellikleri, Anne Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik, Arasındaki İlişki 72
BÖLÜM 6: TARTIŞMA **82**
SONUÇ VE ÖNERİLER **95**
KAYNAKÇA **100**
EKLER **114**
ÖZ GEÇMİŞ **123**

KISALTMALAR

5FKE : 5 Faktör Kişilik Envanteri

5FPT : 5 Faktör Kişilik Özellikleri

ABTÖ : Anne Baba Tutum Ölçeği

FÇBM : Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği

MDD : Majör Depresif Bozuklu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı 46
Tablo 2: Ölçek Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 47
Tablo 3: Kişilik Özellikleri Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 48
Tablo 4: Kişilik Özellikleri Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması 49
Tablo 5: Kişilik Özellikleri Puanlarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması 50
Tablo 6: Kişilik Özellikleri Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 51
Tablo 7: Kişilik Özellikleri Puanlarının Aylık Gelire Göre Karşılaştırılması 53
Tablo 8: Kişilik Özellikleri Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 55
Tablo 9: Kişilik Özellikleri Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 56
Tablo 10: Kişilik Özellikleri Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması 57
Tablo 11: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 58
Tablo 12: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması 59
Tablo 13: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması 60
Tablo 14: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 61
Tablo 15: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Aylık Gelire Göre Karşılaştırılması 62
Tablo 16: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 63
Tablo 17: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 65
Tablo 18: Mükemmeliyetçilik Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması 66
Tablo 19: Anne Baba Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 66
Tablo 20: Anne Baba Tutum Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması 67
Tablo 21: Anne Baba Tutum Puanlarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması 67
Tablo 22: Anne Baba Tutum Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 68
Tablo 23: Anne Baba Tutum Puanlarının Aylık Gelire Göre Karşılaştırılması 69
Tablo 24: Anne Baba Tutum Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 70
Tablo 25: Anne Baba Tutum Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması 71
Tablo 26: Anne Baba Tutum Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması 72
Tablo 27: Kişilik Özellikleri, Algılanan Anne Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki 73
Tablo 28: Kişilik Özellikleri Ve Algılanan Anne Baba Tutumlarının Mükemmeliyetçilik Üzerindeki Etkisine Ait Regresyon Analizi Bulguları 76

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Beş Faktör Kişilik Envanteri Alt Boyutları 14

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yetişkinlerde Mükemmeliyetçilik, Kişilik Özellikleri ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İliskinin İncelenmesi

Özge Irmak KARADAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı/Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emre KÖROĞLU

Aralık, 2025-123

Bu araştırmada yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu, 5 Faktör Kişilik Envanteri (Tatar, 2016) Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Kağan, 2011) ve Anne Baba Tutum Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2016) kullanılırmıştır. Araştırmaya 18-65 yaş arasında 208 erkek 220 kadın olmak üzere 428 kişi katılmıştır. Araştırma analizi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Bağımsız T test ile yapılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizinden, ölçeklerin birbiri üzerindeki etkisini belirlemek için çoklu regresyon analizi ile yapılmıştır. Araştırmanın bize sunmuş olduğu veriler ışığında, Yumuşak başlılık ve gelişime açıklık kişilik özelliklerinin aileden eleştiri üzerinde negatif yönlü ve anlamlı ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Annesinin eğitim seviyesi lise olan bireylerin ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algıları, annesinin eğitim seviyesi okul bitirmeyen ve ortaokul mezunu olan bireylere oranla daha yüksek bulunduğu görülmüştür. Aileden görülen koruyucu ve otoriter tutumun bireyde aileden gelen eleştiri beklentisini arttırdığı bulgusu elde edilmiştir. Demokratik tutumu algılayan bireylerde aileden gelen eleştiri beklentisi düşmüştür. Bireydeki duygusal tutarsızlık seviyesi arttıkça ebeveynlerinin tutumunu otoriter olarak algılama düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı ve bu alanda yapılacak olan çalışmalar için bir temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Anne baba tutumları, mükemmeliyetçilik, kişilik özellikleri

ABSTRACT

Istanbul Kent University Postgraduate Education Institute Examining the Relationship Between Personality Traits, Perfectionism and Parental Attitudes in Adults

Özge Irmak KARADAĞ

Master Thesis

Department of Psychology / Department of Clinical Psychology

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Emre KÖROĞLU

December, 2025- 123

This study aimed to examine the relationship between personality traits, perfectionism, and parental attitudes in adults. The Informed Consent Form, Sociodemographic Information Form, Five-Factor Personality Inventory (Tatar, 2016), Frost Multidimensional Perfectionism Scale (Kağan, 2011), and Parental Attitude Scale (Kuzgun and Eldeleklioğlu, 2016) were used in the study. A total of 428 individuals, comprising 208 men and 220 women aged between 18 and 65, participated in the study. The research analysis was conducted using One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and the Independent T-test. Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between the scales, while multiple regression analysis was used to determine the effect of the scales on each other. In light of the data presented by the study, it was determined that the personality traits of agreeableness and openness to development have a negative and significant relationship with criticism from the family. It was observed that individuals whose mothers had a high school education level had a higher perception of their parents' democratic attitudes compared to individuals whose mothers had no education or a middle school education. It was found that protective and authoritarian attitudes observed in the family increase the individual's expectation of criticism from the family. The expectation of criticism from the family decreased in individuals who perceived democratic attitudes. It was determined that as the level of emotional inconsistency in the individual increased, their level of perceiving their parents' attitude as authoritarian also increased. It is thought that the results of this study will contribute to the literature and form a basis for future studies in this field.

Keywords: Parental attitudes, perfectionism, personality traits

GİRİŞ

Kişilik konusu oldukça geniş bir alandır ve çok sayıda görüşü barındırır. Kişilik dediğimiz zaman hemen herkesin aklında bir fikir canlanır ancak tam bir tanım yapmak zordur. Her psikoloğun konuya yaklaşımı farklıdır. Kişiliğe kısaca bireyin çevresiyle kurduğu ilişki ve yapılaşmış ayırt edici davranışlar bütünü diyebiliriz (Cüceloğlu, 2007). Çevresel faktörlerle etkileşim içinde olan ve genetik olarak aktarılan kişiye has özellikler bütünü olarak değerlendirilebilir. Kişiliğin dış görünüş ile belirlendiği konusu Hipokrat'tan beri tartışılsa da günümüzde kişiliğin ruhsal ve davranışsal boyutunu konuşmaktayız (Hazar, 2013). Kişilik özelliklerinin orta düzeyde bir süreklilik gösterdiği, genetik, çevresel, işlemsel ve birçok faktörden etkilenen bir örüntü olduğu öne sürülmüştür (Zhang, 2022).

Psikologlara göre kişilik, kişiye göre ayırt edici davranışları belirtmektedir. Toplumda insanların ortak olan pek çok yönü vardır, yemek yemek veya okula gitmek gibi. Kişiliğin bu ortak davranışlardan ayrılıp bireye özgü noktaları önem kazanmaktadır. Çocuğun okuldan kaçması veya az yemek yemek kişiliğin ayırt edici özelliği olmalıdır (Morgan vd., 2011). Kişilik özelliklerini tanımlamak için "Büyük Beşli" kişilik sistemi ve alt boyutlarından yararlanıyoruz. Bunların alt başlıkları nevrotiklik, dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve vicdanlılıktır (Stoeber, 1999).

Bilinçlilik boyutu, düzenli, dikkatli, çalışkan, başarı odaklı ve azimli olma eğilimini ifade eder. Açıklık boyutu, hayal gücü geniş, kültürlü, meraklı, geniş fikirli ve zeki olma eğilimini ifade eder. Nevrotiklik boyutu, duygusal uyum ve istikrarı ifade eder. Düşük duygusal istikrar nevrotiklik olarak da adlandırılır ve endişeli ve depresif olma eğilimini gösterir. Uyumluluk boyutu, yardımsever, güvenen, nazik, esnek ve iyi huylu özellikleri barındırır. Dışadönüklük boyutu, dış dünyaya, insanlara yönelik, aktif, sosyal ve girişken olma eğilimini ifade eder. Pozitif duygusallık veya coşkunluk olarak da adlandırılabilir (Chan, 2004). Kişilik özellikleri olumlu ya da olumsuz duyguları deneyimlemeyi doğrudan etkileyebilse de uyum üzerinde dolaylı etkilere sahip olabilir (McCrae ve Costa, 1991).

En yüksek kişisel standartlara sahip bir yapı olarak adlandırılan mükemmeliyetçilik, yüksek bireyin kendisi için düzenli ve tertipli olma amacı olarak tanımlanır (Johnson ve Slaney, 1996). Mükemmeliyetçiliğin çalışkan ve başarılı kişilerde görüldüğünü söylenirken iki ayrı boyutundan da bahsedilir. Başlangıçta, mükemmeliyetçilik genellikle güç, büyük başarılar elde etmek, gibi görünse de aynı zamanda yüksek seviyede stres ve kaygı yarattığı da belirtilmektedir (Martin, 2019).

Mükemmeliyetçiliğin tanımının yanı sıra uyumlu ve uyumsuz olmak üzere ikiye ayrıldığını, uyumlu mükemmeliyetçiliğin sağlıklı bireylerin bir özelliği olduğu, uyumsuz olanın ise kişide psikolojik rahatsızlık ile ilişkili nörolojik bir durum olduğu belirtilmiştir. Uyumlu mükemmeliyetçiliğin yüksek ama ulaşılabilir hedefler olduğu, uyumsuz mükemmeliyetçiliğin yüksek ve ulaşılması mümkün olmayan hedef beklentisi olduğu belirtilmiştir. Mükemmeliyetçilik boyutunda elde edilen başarılar tatmin etmez ve hatalara karşı kaygı vardır (Rice ve Mirzadeh, 2000).

Mükemmeliyetçilik ya da aşırı yüksek standartları koruma ya da hedefleme eğilimi, rahatsız edici bireysel psikolojik semptomlar ve davranışlarla ilişkilendirilmiştir. Yüksek standartların uyumsuz davranışlar ile sonuçlandığı görülmüştür. Uyumsuz davranışlar aşırı öz eleştiri de dahil olmak üzere başarısızlığa karşı savunmasız tutum depresyon ve intihar riskini barındırmaktadır (Hill vd., 1997).

Hewitt ve Flett'e mükemmeliyetçiliği iki ayrı yön olarak açıklık getirmiştir. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, ulaşılması zor standartlar belirlemek ve hatalara fazlasıyla odaklanmak, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ise odak noktası başkalarının olduğu yüksek beklentilerdir (Hewitt ve Flett, 1991).

Mükemmeliyetçiliğin olumsuz sonuçlarının olduğu kadar olumlu pozitif sonuçlarının da olduğu göz ardı edilmemesi gerekir, bunlardan biri kişiyi motive edici bir güç olduğudur (Stöber, 1998).

Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını kontrol altına almak için kullandıkları stratejiler kümesine ebeveynlik stilleri denir ve bunlar sosyoekonomik değişkenler, kültürel farklılıklar, kişisel özellikler ve psikolojik faktörler dahil olmak üzere çok sayıda faktörden etkilenebilir (Vafaeenejad vd., 2019).

Anne baba tutumları, bireylerin sağlıklı gelişimi ile güçlü şekilde ilişkilidir. Çocuklarını yetiştirme sorumluluğu bulunan ailelerin çocuk yetiştirme tutumları birbirlerinden farklı olabilir (Candel, 2022). Çocukların kişilik gelişimlerinde, davranış ve tutumlarının şekillenmesinde ebeveyn tutumlarının önemi oldukça büyüktür. Çocuklar ilk ilişkilerini ilk paylaşımlarını beceri ve sosyal aktivitelerini ilk olarak aile çatısı altında gerçekleştirirler. Ebeveynin verdiği tepki ve yaklaşımlara göre çocuğun kişiliği ve hayatı bakış açısı şekillenmeye başlar. Bu nedenle farklı ailelerde yetişmiş çocukların ilerde tutum ve davranışları da farklılık gösteri (Yücel, 2013). Çocuğun kendi hayatını özgüveni yüksek, tatminkâr ve

başarılı bir birey olarak sürdürebilmesinde ebeveynlerinin ona sunduğu fırsatlara ve yetiştirme tutumları ile büyük ölçüde ilişkilidir (Yavuzer, 2000).

Farklı kuramcılar çocuktaki davranışları, anne baba ve çocuk ilişkisi ile açıklamaktadır. Anne babanın çocuk gelişimindeki katkısı göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Bu etki yalnızca yetiştirme stilleriyle ilgili diyemeyiz büyük ölçüde anne baba tutumlarının etkisi vardır. Sosyal öğrenme kuramcılarının altını çizdikleri ebeveyn tutum davranışları bütünüyle çocuk için rol model oluşturmaktadır (Eripek, 1982).

Maccoby ve Martin (1983) ebeveyn tutumlarını duyarlılık ve talep kârlık olarak adlandırmaktadırlar. Sınıflandırma sistemine göre, Baumrind hoşgörülü ebeveyn tutumlarını iki gruba ayrılmıştır: Hoşgörülü ebeveynlik yüksek duyarlılık ve düşük talep karlık gösterirken, reddeden ebeveynler hem duyarlılık hem de talep kârlık açısından düşüktür (Fletcher vd., 2008).

Baumrind (1991) demokratik, otoriter ve izin verici olmak üzere üç temel ebeveyn tutum stilinin varlığından bahsetmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu en uyumlu yaklaşım olarak kabul görmekte , karşılıklı iletişim açık şekilde sağlanmakta olup, çocuğun ihtiyaçlarına karşılık verilir ve ona özgüvenini destekleyici uygun ortamlar yaratılır (Sümer vd., 2010). Otoriter ebeveyn tutumu yüksek beklenti içerisindedir ve sıkı disiplin uygularlar. İzin verici Ebeveyn tutumu, düşük talepkârlık gösterirler, duyarlıdırlar ancak yüksek özgürlük tanırlar (Baumrind, 1991).

Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili otoriter, demokratik ve izin verici aile tutumları çocukların davranışları ile büyük ölçüde ilişkilidir. Otoriter ebeveyn çocuklarının sosyal hayatlarında çekingen, düşük özgüven sahibi ve öz saygılarının düşük olduğu görülmüştür. İzin verici tutumla yetiştirilmiş çocuklarda, dürtü kontrolünde eksiklik oldukları görülmüştür. Demokratik ebeveyn tutumu ile yetiştirilmiş çocuklarda olgun davranışlar, yakın arkadaşlık ilişkileri geliştiren, öz saygısı yüksek ve ebeveynleriyle sağlıklı iletişim yolu benimsedikleri görülmüştür (Kılıçaslan, 2001).

Literatür araştırması yapıldığında mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları üzerinde çalışmalar yapılmış ancak kişilik özelliklerinin, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesine dair çalışma görülememiştir. Bu sebeple yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmasına zemin hazırlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Kişilik özellikleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmak ve mükemmeliyetçiliği yordayan faktörleri belirlemek amaçlanmaktadır.

Uzun yıllardır kişilik özellikleri bağımsız pek çok araştırmacı tarafından analiz edilmeye çalışılmış ve genel olarak bu özellikleri beş başlık altında açıklamışlardır (Digman, 1990). Hewitt ve arkadaşları mükemmeliyetçiliğin kişinin hayatında işlev bozukluğuna yol açabilecek önemli bir alan olduğunu belirtilmiştir ve iki alanda incelemiştir; kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliktir (Hewitt vd., 2003).

Ailelerin çocuklarının davranışlarını denetim altına alabilmek için uyguladığı yöntemler bütününe ebeveynlik stilleri denir ve bunlar pekçok degişkenden etkilenebilir (Vafaeenejad vd., 2019). Rice ve Mirzadeh (2000) bireylerin ebeveynleriyle kurdukları bağlanma tarzı ve algıladıkları anne baba tutumlarının mükemmeliyetçi tutuma etkisinin büyük olduğunu vurgulamıştır.

Örneğin Mendi (2015) yapmış olduğu araştırmada, ebeveynin çocuğuna koşullu yaklaşım tarzı ile yaklaştıkça çocuğunda mükemmeliyetçi tutumun artış gösterdiğini saptamıştır. Satılmış (2010) yapmış olduğu çalışmasında Mükemmeliyetçilik ile ebeveyn tutumları arasında güçlü ilişkiler bulmuş, demokratik tutum sergileyen ailede yetişen bireylerin düzen ve kişisel standartlar boyutlarında olumlu yönde etkilenme görülmüştür. Demokratik yaklaşım tarzını benimseyen aileler çocuklarına karşı daha özgüven kazandırmaya çalışmış ve onlara bunu gerçekleştirebilmek için alan tanımıştır.

Yapılmış olan literatür araştırmaları sonucunda yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte belirlenen sosyodemografik değişkenlere göre kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasında farklılaşma olup olmadığı araştırılacaktır. Dolayısıyla bu çalışma kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne–baba tutumlarını birlikte ele alarak, bireylerin çocukluktan yetişkinlik sürecine uzanan yolda aydınlatıcı bilgiler sunmayı hedeflenmektedir.

Araştırmanın Önemi

Yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi kişilerin bireysel gelişimi aynı zamanda toplumsal farkındalık açısından büyük

önem taşımaktadır. Kişilik tanım olarak bireyin duygularından, düşüncelerinden ve davranışlarından oluşan farklılıklar yansıtan bir kavramdır (McCrae ve John, 1992).

Yetişkinlik dönemi bireylerin, kişilik ve tutumlarının şekillenmesinde ebeveynlerin yetiştirme tutumlarının etkisinden dolayı ebeveynler çocuklarına karşı olumlu davranışlar sergilemelidirler (Utuş ve Taştan, 2023). Bireylerin çocukluk döneminde karşılaştıkları ebeveyn tutumlarının sert ve otoriter olması ileriki yetişkinlik döneminde mükemmeliyetçi tutumu benimsemelerine neden olmaktadır (Kawamura, Frost ve Harmatz, 2002). Aynı zamanda bireylerin eğitim ve kariyer hayatında mükemmeliyetçiliğin başarı, stres yönetimi ve erteleme davranışı üzerindeki etkileri dikkate alınıldığında (Martin, 2019), bu araştırma bireylerin iş ve akademik hayatlarının daha verimli şekilde yönetmelerine de yardımcı olabilir. Ayrıca, anne ve babaların çocuk yetiştirirken davranışlarını gözden geçirmelerini sağlayarak, onların psikolojik iyi oluşunu desteklemek için benimsedikleri tutumu gözden geçirmelerini sağlayabilir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan yetiştirme tutumları pek çok alanda çocukların gelişimine katkı sunmaktadır. Bu alanlara çocuğun yaratıcılığı, duygusal güçlüklerle baş etme kabiliyeti ve özgüven gelişimi örnek verilebilir (Esen ve Ayverdi, 2020). Geniş çapta literatür araştırması yapıldığında bu konuda derinlemesine bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu konunun araştırılması hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemli katkılar sunarak, daha sağlıklı ve bilinçli nesillerin yetişmesine yardımcı olabilir.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın Hipotezleri Aşağıdaki Gibidir:

1. Kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçilik arasında istatiksel açıdan anlamlı ve aynı yönde (pozitif) bir ilişki bulunmaktadır.
2. Kişilik özellikleri ve anne baba tutumları arasında istatiksel açıdan anlamlı ve aynı yönde (pozitif) bir ilişki bulunmaktadır.
3. Mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasında istatiksel açıdan anlamlı ve ters yönde (negatif) bir ilişki bulunmaktadır.
4. Kişilik özellikleri sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
5. Mükemmeliyetçilik sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

6. Anne Baba tutumları sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Sayıltılar

- Araştırmaya katılan 428 katılımcı sorulara içten ve gerçeğe uygun şekilde cevap vermiştir.
- Araştırma grubunu oluşturan 428 (kadın ve erkek) yetişkin evreni temsil etmektedir.

Sınırlılıklar

- Araştırmadan elde edilen sonuçlar, kullanılan ölçüm araçlarının içerdiği sorular ile sınırlıdır.
- Araştırmada veriler çevrim içi (online) anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Bu nedenle araştırma yalnızca online olarak katılım sağlayabilen katılımcılarla sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen sonuçlar, araştırmaya katılan katılımcı sayısı 428 ve katılımcıların verdiği cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen sonuçlar, yapılan istatistiksel analiz ile sınırlıdır.
- Araştırma yararlanılan veri analiz araçları ile sınırlandırılmış bulunmaktadır.
- Araştırmaya katılan gönüllü katılımcılardan, çalışmanın yapıldığı ortamdan ve fiziki şartlardan kaynaklı sınırlılıklar olabileceği bilinmelidir.

BÖLÜM 1: KİŞİLİK

1.1. Kişilik Tarihine Bakış

Kişilik tarihini incelemek için zamanda geriye uzanmak, bizi kişilik psikolojisinin temeline götürür. Bu temelde ortak insan davranış ve tutumuna yönelik mevcut anlayışımıza ışık tutmaktadır. Mevcut bugünkü düşünme şeklimiz, düşünme sınıflarımız tarih boyunca değişebilmektedir (Dumont, 2010). Kişilik çalışmalarında biyolojik süreçlerin rolüne ilişkin bilimsel araştırmaların tarihçesi oldukça eskiye dayanmaktadır ve kişiliğin en eski görüşlerinden bazılarına kadar uzanan zengin bir geçmişe sahiptir (Carducci, 2019).

1.2. Kişilik Tanımı

Kişilik insan tutumlarının istikrarlı ve tutarlı yönlerini ifade eder. Bazı psikologlar, kişiliğin yalnızca dışarıdan gözlemlenebilir davranışlardan oluştuğu ve kişinin içinden kaynaklanan bir olgu olduğunu ifade etmiştir. İnsan davranışlarının tüm özellikleriyle ilgilenen kişilik, birçok psikoloğa göre, anılar rüya ve düşünceler gibi gözlemlenmeye açık değilken, gözlemlenebilen açık tutumları da kapsadığını ifade eder (Ewen, 2014).

Kişinin kendine özel olarak tanımlanabilecek devamlı ve tutarlı yönleri bütününe kişilik denir. Kişilik bireyi diğerlerine karşı benzersiz yapan özellikleridir. Aynı zamanda bireyi bütün olarak değerlendirip tüm özellikleriyle (ahlaki, sosyal) açıklamaktadır (Yavuzer vd., 2010).

Kişilik terimi Latinceden gelen persona yani maske anlamını taşımaktadır. Kişiliği dış dünyaya göstermek için bu maskeyi seçiyoruz. Kişilerin bireysel olarak birbirinden benzersiz ve istikrar içinde bulunduğu duygu düşünce davranış bütünü diyebiliriz (Rathee, 2019).

Kişilik, bireyin istikrarlı davranış örüntülerini derinlemesine ele alırken aynı zamanda nasıl davrandığımızı nasıl hissettiğimizi etkileyen bütün bilişsel ve duygusal süreçleri kapsamaktadır. Kişilik üzerinde çalışma yapan psikologlar genel bir tanım üzerinde uzlaşamamışlardır (Burger, 2006).

Kernberg (2016)'e göre kişilik, birey olarak insanın içsel durumlarını yansıtan, dış çevreyi algılayışı, biliş bellek ve duygulanım gibi psişik işlevleri ve çeşitli düzeyleri içeren bir bütündür. Kişiliği; karakter, kimlik, etik değer ve mizaç gibi olguları içinde barındıran bir çatı diyebiliriz.

Kişilik tanımına yapılmış olan geniş araştırmalar doğrultusunda bize bireysel farklılıkların önemini, bireyleri birbirlerinden farklı kılan özelliklerin ortaya koyduğu görülmüştür. Literatür

incelemeleri sonucunda farklı noktalar vurgulanıp, genel bir yargıya varılamasa da ortak pek çok tanıma ulaşıldığı görülmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2012).

1.3. Kişilik Kuramları

1.3.1. Psikodinamik Kuram

Psikodinamik teoriler özellikle bilinçdışı durumu vurgulamaktadırlar. Kişiliğin birbirinden farklı birçok önemli yönü farkındalığımız dışındadır ve bilinç düzeyine ulaşması oldukça zordur. İlk kişilik teorisini geliştiren Freud kişilik tutumlarının çoğunun bilinçsiz yapıldığını söyler. Kendimizde gördüğümüz hoşumuza gitmeyen şeyleri saklama eğilimindeyiz. Korkularımız, arzularımız ve inançlarımız ve farkında olmadan sakladığımız anılar tarafından yönlendiririliriz. Kişilik doğuştan gelen dürtüleri ve arzuları barındırır. Kişilik kendi içerisinde bölünmüş odalı bir eve benzer, bu odalar id, ego ve süperego olarak açıklanabilir (Ewen, 2014:20).

Kişilik terimi Latinceden gelen persona yani maske anlamını taşımaktadır. Kişiliği dış dünyaya göstermek için bu maskeyi seçiyoruz. Kişiliğin tanımına kısaca kişilerin bireysel olarak birbirinden benzersiz ve istikrar içinde bulunduğu duygu düşünce davranış bütünü diyebiliriz. Freud'un geliştirmiş olduğu model olan psikoanalitik kuram, yapısal görüşü üç farklı başlık altında tanımlar. Bunlar her biri farklı yönleri temsil eden id, ego ve süperegodur. Bu teoriye göre id, en alt tabakayı ifade eder. Kimliğin bir parçası olan id, bilinçdışı olarak adlandırabileceğimiz yaşam ve ölüm, cinsellik ve saldırganlık gibi içgüdülerde bulunur. İd haz ilkesinin kaynağıdır. İkinci yapı ise egodur. Ego gerçek arayışını temsil etmektedir, idin arzularını ifade etmekte ve doyuma ulaştırmaktadır. Gerçeklikle ve süperegonun istekleriyle uyum içerisindedir. Gerçeklik ilkesi içgüdülerin tatminini belirli bir zamana kadar erteler. İd hazzı, süperego mükemmelliği arar, ego ise gerçeği arar. Süperego id ile karşıtlık içerisinde ahlaki duygularımızı yönetir. Ahlaki ve etik kuralları ihlali ile karşılaştığımızda içimizdeki pişmanlık duygusudur. Süperego sayesinde ahlaki değerlere uygun, toplum içindeki davranışlarımızı kontrol ederiz (Pervin, 1970:227-229).

Freud'dan ilk ayrılan psikoanalitik grup üyesi olan Adler fikirleri olarak kişiliği farklı tanımlar (Burger, 2006). Adler bazı noktalarda Freud'dan ayrılmakta olup bunların en önemlilerinden biri, üstün olma çabasına gösterdiği ilgidir. Üstünlük çabası insanlar için oldukça önemlidir, elde etme duygusu. Bu duygu insanın kendisini, diğer insanların yanında aşağılık ve üstünlük duygusu ile ayırmasına neden olur (Cüceloğlu, 2021:416).

Adler insanların çabalarının ana kaynağının aşağılık duygusu olduğunu savunmuştur. İnsanın gelişimi, bu hissettiğimiz aşağılık duyguları ile baş etme güdüsünden kaynaklanır. Hayat boyu kişi, bu duygu ile başa çıkmaya çalışır. Bu süreç bebeklikte başlar ve yetişkinlik dönemi boyunca da devam eder. Bebek içinde bulunduğu durumda ebeveynlerinin ondan daha güçlü olduğunu bilerek yaşar ve içinde aşağılık duygusunu geliştirir. Adler insanların doğum sırasının da önemli bir etken olduğunu vurgulamıştır. Kardeşler her ne kadar aynı ebeveynlere sahip olsa ve onlarla aynı evi paylaşsa da birbirlerinden farklıdırlar. İlk doğan çocuk ebeveyni tarafından verilen ilgi ve sevgi bölünmemiş olacağından özenilecek durumdadır. Aileler ilk çocuklarının doğumunda oldukça mutluluk duyarlar. Kısaca özetleyecek olursak ilk doğan çocuk güvenli ve mutlu bir varoluşa sahiptir. İkinci doğan çocuklar, ilk doğan çocukların hayatlarında bir karışıklığa neden olurlar. Bu çocuklar ilk doğan tarafından kıskançlığa maruz kalırlar. Ailelerin ikinci çocukta, anne baba tutumları ve uygulamaları değişmiştir. Çocukları hakkında daha az endişe duyan aileler daha rahat bir bakış açısına sahip olabilirler. Tek çocuklar, güç ve üstünlük durumunu kaybetmezler, ilgi odak noktası olurlar aileleri için. Kardeşi olan bir çocuğa kıyasla, daha erken olgunlaşıp daha güçlü bir tutum sergilerler. En son doğan çocuklar başka bir çocuk tarafından aile içinde göz ardı edilme durumunu yaşamazlar. En son dünyaya gelen çocuklar, işlerinde daha başarılı olma eğilimindedirler (Schultz ve Schultz, 2017:113-124).

Jung, kişiliğin temel yapısını bilinç, bireysel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışı olarak üç farklı başlık altında toplar (Jung, 1936). Kişiliğin önemli bir kısmının benlik ve bilinçdışından oluşturduğunu belirtir. İnsanların, tutumlarında hem geleceğe yönelik benzerlikler hem de geçmişin izlerini görmek mümkündür (Turan, 2009). Jung personayı, diğer insanlarla iletişimi kolaylaştıran bir maske olarak tanımlar. Çok gelişmiş bir persona kendini beğenmişlik halini temsil ederken, az gelişmiş bir persona, kişiye beceriksiz ve yanlış anlaşılmaya müsait biri görüntüsü verebilir (Ewen, 2014).

Karen Horney, Freud'un kişilik gelişiminde içgüdüler üzerine yoğunlaşmasını reddeder. Freud'un aksi görüşünde, kadın ve erkeklerin farklı kişilik yapılarını taşımalarının toplumsal etkenlerden kaynaklandığını ve kalıtsal aktarımın etkisinin olmadığını söyler. Horney, nevrotik davranışın çocuklukta kaygıyla başa çıkmak için geliştirilmiş kişiler arası etkileşim tarzının bir sonucu olduğunu iddia eder. İnsanlara yaklaşma, insanlara karşı hareket etme ve insanlardan uzaklaşma olarak adlandırdığı üç farklı tarz belirler (Burger, 2006). Horneye göre her insan birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Kişilik anksiyete ve nevrozu barındırır. Çocukluk döneminde eksik bırakılan güven duygusu, kişilik gelişimini engelleyebilir. Horney aynı

zamanda kendimizi değiştirme kapasitesine sahip olduğumuza inanmıştır (Schultz ve Schultz, 2017).

Horney araştırmalarında çocuğun kişilik gelişiminin sağlıklı tamamlanabilmesi için sevgi dilinin hâkim olduğu bir ortamın şart olduğunu belirtmiştir. Çocuk ancak sağlıklı mutlu bir ortamda ailesinden ayrışarak kendi kimliğini oluşturur. Horney çocuğun kendi kişiliğini bulabilmesi için sağlanması gereken ortam ve şartların kısıtlanması anksiyete ile sonuçlanır (Geçtan, 1997).

Erich Fromm, psikoloji alanında yaptığı çalışmalarına psikoanalitik bakış açısıyla yorum getirmiştir. Bu bağlamda Fromm'a göre insan psikolojisinde bahsi geçen tek şey birey değildir. Erich Fromm savunduğu kuramda kişiliğe derinlemesine yer vermemiştir. Kendi çalışmasında süperegoya ağırlık vermiş olsa da psikoloji alanının libido, id, ego ve süperego terimlerden ayrışması gerektiğini vurgulamıştır (Fromm, 1973). Sosyal psikoloji alanında derinlemesine çalışmalarda bulunmuştur (Kiraz, 2018).

Trull ve Widiger'e (2013) göre kişiliğin yapısını, insanın gelişimsel geçmişi ve insanlarla olan ilişkilerindeki deneyimleri ili ilgili olduğunu vurgulamıştır. Sullivian kişilik kavramını bireyin diğerleri ile ilgili olan ilişkilerine bağlı şekillendiğini belirtir. Kişilerin birbirleri arasındaki etkileşimin bir örüntüsüdür. Sullivian kişiliğin doğumdan yetişkinlik dönemine kadar gelişip farklılaşabileceğini söyler.

Freud kişiliğin çocukluk döneminde şekillendiğini savunurken Erik Erikson kişiliğin, hayat boyu gelişen bir süreç olduğunu söyler. Kişiliğin 8 farklı yol ayrımından oluştuğunu ve önem taşıdığını ifade eder. Hayatımız boyunca uzun bir yolda yürürüz ve bu yol ayrımlarına geldiğimizde iki seçenekten birini tercih etmek durumunda kalırız. İşte bu yol ayrımları kişilik gelişiminde çok önemli noktaları temsil eder. Bu yol ayrımlarını nasıl ne yolla aşacağımız kişiliğimizin ne yönde gelişeceğinin temel yapı taşlarını oluşturur (Burger, 2006:164).

Freud'a göre kişinin, toplumsal ve kişisel öz gelişimine ait olan sevgi ve güven duygularının gelişimi yaşamın ilk 6 yılında oluşmaya başlamaktadır. Kendisinden sonra gelen Erikson, Sullivan, Bowlby, Ainsworth gibi kuramcılar da çocukluk döneminin bireyin kişiliğinde etkili olduğuna dair çalışmalar belirtmişlerdir. Alfred Adler de psikoanalitik bakış açısını kendine yakın bulmuş ve bu yönde çalışmalarına yön vermiş ancak ilerleyen zamanlarda kendi geliştirdiği bireysel psikolojiyi temsil etmiştir (Corey, 2008).

1.3.2. Diğer Kuramlara Bakış

1.3.3. Davranışçı Kuram

Davranışçı kuram Pavlow, Watson ve Skinner gibi kuramcıların edimsel koşullanma yöntemi ile açıkladıkları bir kuramdır. Kişilik, koşullanmaya dayanan öğrenme ilkelerine bağlıdır. Davranışçı kurama göre koşullanma, bireyin çevre ile olan etkileşimi ile belirlenir. (Mermerkaya, b.t). Davranışçı kuramın temsilcileri kalıtımın kişiliğe etkisini reddetmezler, ancak şartlanmanın daha önemli olduğunu vurgularlar. Bazı davranışçılar, gözlemlenebilir davranışlara odaklanırken istikrarlı devam eden davranış kalıplarının şartlanma deneyimlerinin sonucu olduğunu ifade ederler (Burger, 2006). Skinner davranışların nasıl kazanıldığı konusuna vurgu yapmıştır. Skinner'a göre bireyin davranışlarının nedeni ve kişiliği, bireyin öğrenme geçmişinde saklıdır. Bu davranışlarında sonucu olarak kişinin edimsel koşullanma ile koşullandığını betimlemiştir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013).

1.3.4. Bilişsel Kuram

Diğer bir temsilci olan Bandura, içsel beklentilerimizin davranışlarımıza etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bandura savunmuş olduğu kurama bilişsel değişkenleri de eklemiş ve böylece üzerinde derinleştiği olguları genişletmiştir. Bu çalışmalarda birçok psikoloğun görmüş olduğu yetersizlikleri kapatmaya ve daha tatmin edici bilgilere kavuşmayı hedeflemiştir. Ayrıca bilişsel öğelerin eklenmesiyle bilişsel ve davranışsal bakış açısı arasında bir bağlantı kurulmuş ve daha derinlemesine anlamamız sağlanmıştır (Burger, 2006). Kişilerin bir davranışı öğrenmesi için bir diğer kişinin davranışlarını gözlemlemesi gerektiği ve model alarak öğrendiği düşüncesine katılan Bandura da gözlemleme ve model almaya önem vererek, bilişsel süreçleri ön planda tutar (Cüceloğlu, 2021).

1.3.5. Ayırıcı Özellikler Kuramı

Hans Eysenck kişilik kuramını, faktör analizi yöntemiyle açıklamaya çalışmıştır. Kişiliği üç ayrı boyutta incelemiştir; dışa dönüklük, nevrotiklik ve psikotizm olarak belirtmiştir. Eysenck, bu boyutların büyük çoğunlukla genetik faktörlerden etkilendiğini savunmuştur. Eysenck, çevresel faktörlerin ve genetiğin kişiliği etkileyebileceğini vurgulamıştır (Schultz ve Schultz, 2017).

Allport'a (1937) göre kişiliğin yapısı, kişiye özel ve herkeste farklıdır. Kişiliğin değişen bir yapıda olduğunu ve yalnızca içgüdülerden değil, bireyin bilişsel ve sosyal durumlardan da etkilenebileceğini vurgulamıştır. Allport, kişiliği oluşturan unsurların, birbiriyle etkileşim

içinde olduğunu ve bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Kişilik değişime ve gelişime açıktır.

Catell, faktör analizi tekniğinden yararlanarak kişiliğin yapısını ve onu oluşturan özellikleri incelemiştir. Allport'un ayrıcı özellikleri oluşturduğunu savunan ve bu özelliklerin kişinin nasıl davrandığını açıklamaya çalıştığı fikrine katılmıştır. Kişiliği oluşturan pek çok özellik vardır, bu özelliklerin kimi kalıtım yolu ile kimi ise çevresel faktörlerle incelenir. Allport kişilik gelişiminin yalnızca çocukluk yıllarında şekillendiği fikrine karşı çıkmıştır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013).

16 Kişilik Faktörü Envanteri (16PF) kişilik faktörüne bağlı olarak geliştirilmiştir. Bu envanter kişilik özelliklerine dair derinlemesine çalışma yapan Catell'in çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Özgüven, 1999, aktaran Dal ve Eroğlu,2015:361-385).

1.3.6. Hümanistik Kuram

Hümanistik kuramın başlıca temsilcilerinden olan Maslow, insan doğası resminin tamamlanması gerektiğini vurgulamıştır. Maslow insan doğasının olumsuz yönlerine yinelemekten ziyade olumlu yönleri üzerine yönelmeyi tercih etmiştir. Hümanistik görüşünde insanlığın daha aydınlık tarafının vurgulamak istemiştir. Rogers'ın hümanist teorisi, en önemli faktörün bir nesne ya da olayın değil, nasıl algılandığı konusuna vurgu yapmış ve önem vermiştir. Psikolojide bu, bir insanı anlamak için en iyi yolun bireyin kendisini anlaması olduğu inancıdır (Engler, 2014).

Rogers insanın doğası gereği hayat boyu mutluluğu aradığını söylemiştir. Kişinin öz benlik algısı onun kendi kişiliğini anlamlandırmasına yol gösterir. Benlik bilincinin, olumlu yönde geliştiğini gösteren en büyük etkenlerden biri de kişinin koşulsuz sevgi içinde yetişmesidir (Hazar, 2013).

1.4. 5 Faktör Kişilik Kuramı

5 Faktör kişilik modeli (5FPT) Kişilik modelleri üzerinde uzun yıllar süren araştırmalar ve büyük çabalar sonucunda geliştirilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda, kişiliğin en önemli noktaları, belirli bir özelliğin derecelerini tanımlamak ve analiz edebilmek için yönelinen çalışmalarla arasındaki ilişkide var olacaktır (Trull ve Widiger, 2013). Alanda birçok araştırmacı kişilik araştırma yöntemlerinden yararlanarak kişiliğin beş boyutunu yorumlamaya yönelik bulgular elde etmiştir (McCrae ve John,1992; McCrea & Costa, 2003; Burger, 2006).

Yapılan geniş literatür araştırması sonucunda kişiliğin analizinde beş faktör kişilik özellikleri envanterinin oldukça yaygın kullanıldığı ve birçok başlıkta açıklayıcı güvenilir bilgi verdiği görülmektedir (Somer, 1998; Trull ve Widiger, 2013; McCrae ve Costa, 2008).

Kişilik, kelime anlamı olarak araştırıldığında karşımıza çıkan kaynaklar benzer tanımları bizlere sunmaktadır. Kişileri tanımak ve analiz etmek için onlara farklı sorular yönlendirmek gerekir. Bu sorular bireylerin sosyal yaşamları ve insanlarla olan yakın ilişkilerine yönelik olabilir, bu sorular aracılığıyla onların dışa dönük veya uyumlu bir kişilik mi gibi çıkarımlara varabiliriz (McCrae ve Costa, 2008). Kişilik temel boyutlarının araştıran bilim adamlarını önde gelen isimlerinden olan Catell temel kişilik özelliklerini araştırmak için faktör analizi isimli bir istatiksel yöntem kullanmıştır (Burger, 2006).

5 faktör kişilik modeli, üzerinde yapılan pek çok deneysel çalışmalar ve farklı dillerdeki araştırmalar ile desteklenmiştir. İlk olarak İngilizce dilinde kullanılsa da daha sonra birçok dilde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu model, kişilerin kendilerini ve başkalarını tanımlarken önemli gördükleri kişilik özelliklerini kapsamaktadır. Ayrıca beş faktör modeli alanları ve özellikleri, iyi oluş, sosyal yaşam, ilişki çatışması, akademik başarı gibi pek çok alanda başarılı ve güvenilir bulunmuştur (Trull ve Widiger, 2013).

McCrae ve Costa çeşitli değerlendirme teknikleri kullanarak derin bir araştırma ile 5 büyük kişilik faktörünü geliştirmişlerdir (McCrae ve Costa, 2008). Beş büyük kişilik faktörü şunlardır; Deneyim, vicdanlılık, dışadönüklük, uyumluluk ve nevrotiklik. Somer, Korkmaz ve Tatar (2002) Kişilik yapısını incelemeye uygun 5 faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu ölçek çalışmasıyla hem kendi kültürümüze bağlı kalmak hem de dünya genelindeki yapılmış çalışmalara katkı sağlamak amaç edinilmiştir.

Şekil 1:

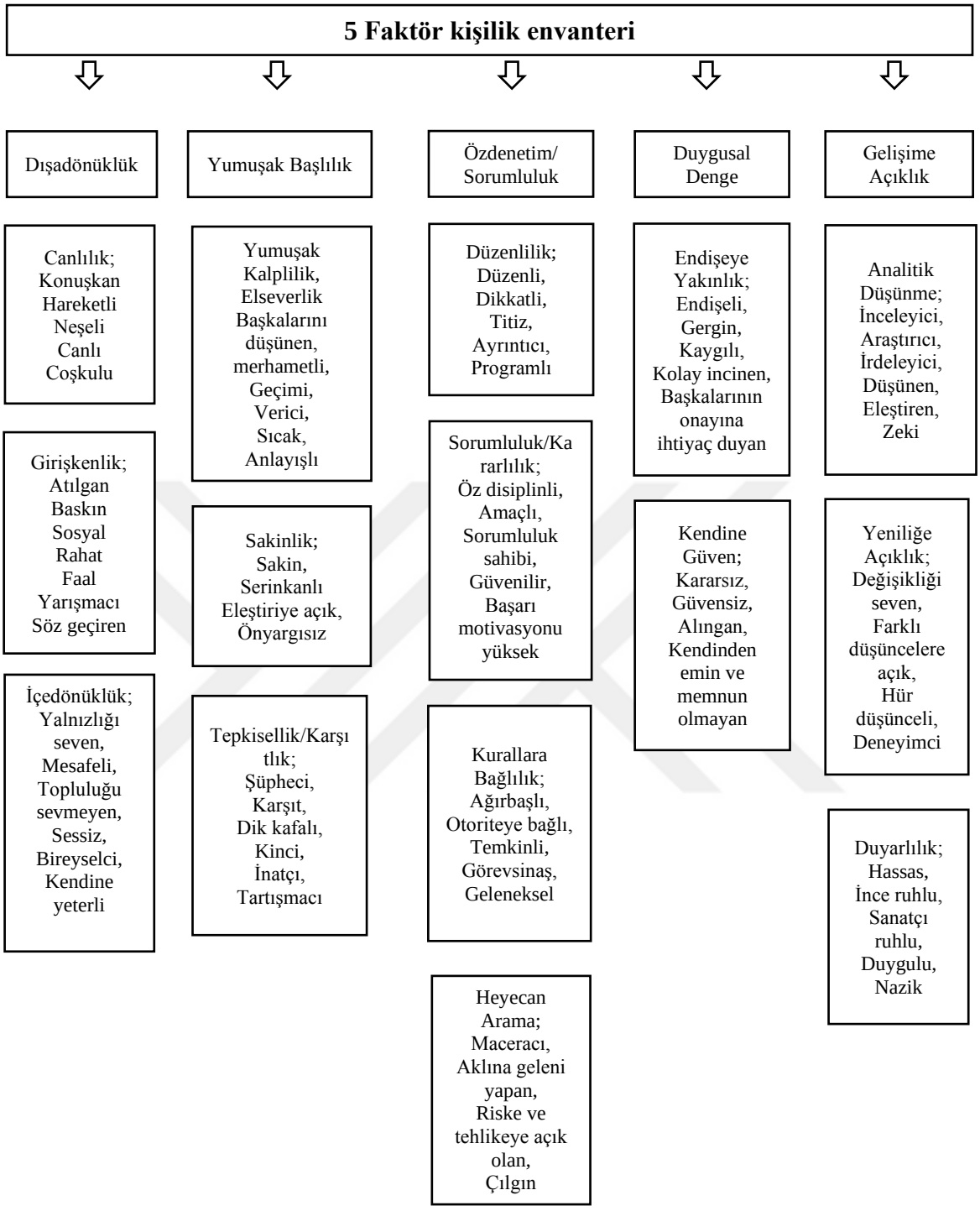

Kaynak: Somer, O.,Korkmaz ve M.,Tatar, A. (2002). Beş Faktörlü Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*,17/49, 21–33.

1.4.1. 5 Faktörlü Kişilik Özellikleri Modelinin Alt Boyutları

1.4.2. Dışa Dönüklük Alt Boyutu

Dışadönüklük alt boyutu, kişinin daha dışa dönük olma eğilimidir. Bu kişiler çevrelerine karşı objektif bir tutum içerisinde yaklaşırlar ve sosyal hayatlarında dış dünyaya karşı açık, ilgili, cana yakın, girişken ve aktif kişilerdir (Chan, 2004). Mandrekar ve Sarwate (2021) yapmış olduğu çalışmalarda dışadönüklük yönü yüksek kişilerin günlük hayattaki stres ile daha iyi başa çıktığı ve sosyal olma yönünün gelişmiş olduğunu görmüşlerdir. Bir diğer bakış açısıyla dışadönüklük boyutundan düşük puan alan kişilerin karakter olarak çekimser, mesafeli ve içe kapanık olduğu tasvir edilir (McCrae ve John, 1992).

Burger (2006) alanda yapılmış araştırmaların, sosyal çevresiyle vakit geçirmekten hoşlanan arkadaş canlısı dışa dönük kişilerin, çekimser duygularını rahat paylaşamayan sessiz kişilerden daha çok sosyal hayatlarına önem verdiğini belirtmiştir. Özetleyecek olursak dışadönük kişiler sosyal hayatı seven, cana yakın, girişken ve sevgi dolu kişilerdir. İçedönük kişiler ise içe kapanık, soğuk, çekingen ve yalnız kalmayı tercih eden kişilerdir (McCrae ve Costa, 2003, aktaran Horzum, Ayas ve Padır, 2017:399).

1.4.3. Nevrotiklik (Duygusal Tutarsızlık) Alt Boyutu

Nevrotiklik, nevrotikliğe karşı olan duygusal istikrar olarak adlandırılan beş faktörlü kişilik modelinin alt faktörlerinden biridir. Nevrotiklik, endişeli, gergin, alıngan gibi özellikleri barındırır. Nevrotiklik puanı yüksek kişiler içe dönüklükle ilişkilendirilebilir (Goldberg, 1992).

Burger'a (2006) göre nevrotiklik boyutu, duygusal olarak dalgalanma gösteren kişilerde yüksek puanla kendini belli edecektir. Nevrotiklik düzeyi yüksek kişiler günlük hayatın stresine karşı daha hassas ve duyarlı kişilerdir. Nevrotiklik puan düşük olan kişilerin ise daha uyumlu ve duygusal olarak daha dengeli kişiler olduğu görülmüştür.

Nevrotiklik ile kişiler arası iletişim araştırıldığında, nevrotiklik düzeyi yüksek kişilerin olumsuz deneyimleme eğiliminde olmasından dolayı kişiler arası yakınlıkta azalma durumu kendini belli etmiştir. Nevrotiklik puanı yüksek bireylerin sosyal ortamlarda yoğun strese girerek kaçınmaya çalışacaklarını görebiliriz. Çünkü nevrotik bireyler kararsız ve aktif otonom sinir sistemine sahiptirler.

H. J. Eysenck nevrotikliğin kişilik boyutunun, duygusal tepkisellikteki kişisel farklılıklarla ilgili olduğunu ileri sürmüştür. Nevrotiklik boyutu yoğun stresli durumlarda daha net ortaya çıkmaktadır (Eysenck ve Eysenck, 1985:232). Büyük beşli, beş farklı başlık altında

toplanmaktadır bunlar; açıklık, vicdanlılık, dışadönüklük, uyumluluk, nevrotikliktir. Bu envanter üzerindeki puanlar birbirinden bağımsızdır, nevrotiklik düşükken dışadönüklük daha yüksek olabilir (Brewer, 2019).

1.4.4. Yumuşak Başlılık (Uyumluluk) Alt Boyutu

Glass, Prichard, Lafortune ve Schwab (2013) Yumuşak başlılık özelliğini, uzlaşılabilir kişiler arası iletişime açık ve samimi kişiler olarak belirtir. Uyumluluk puanı yüksek bireysel sosyal iletişime açık yakın bağlar kurma eğilimindedir.

Beş faktör modelinin uyumluluk boyutu, insanlığın daha insancıl, özgecilik ve şefkat gibi yönlerini kapsamaktadır. Beş faktör modeli Goldberg (1981) ve Costa ve McCrae (1985) tarafından yapılan yoğun bilimsel çalışmalar sonucunda bir boyut olarak yorumlanmıştır ve bu boyutun tersi olarak diğer uçta sosyal ilişkilere karşı ilgisizlik, bencillik ve kıskançlık yer alır (Digman, 1990).

Uyumlulukta yüksek puan alan kişiler genellikle arkadaş gruplarında aktif, anlaşılması kolay ve insanlarla ilişkilerinde uyumlu algılanan kişilerdir. Ancak, uyumlulukta düşük puan alan kişilerin sosyal ortamlarında geçimsiz, eleştirel, hoşnutsuz, memnun etmesi zor kişiler olarak görülme olasılığı oldukça yüksektir (Logue, 2005)

Çeşitli araştırmalar sonucunda, olumlu, anlayışlı, kibar ve vicdanlı gibi özellikler barındıran bu boyut yumuşak başlılık / uzlaşıla bilirlik olarak tanımlanmaktadır (Somer, 1998: 43)

1.4.5. Özdenetim (Sorumluluk) Alt Boyutu

Özdenetim alt boyutu, çevresine karşı duyarlı olma ve düzenli olmayı da beraberinde getirir. Özdenetim puanı düşük bireylerde, hayal kırıklığı yaşama oranı daha yüksek görülmektedir (Somer, 1998).

Sorumluluk, kavramıyla birlikte incelenir. Özdenetim faktörü, tertipli, organize, sorumluluk duygusu olan, çalışkan ve dikkatli gibi özellikleri içerir (Goldberg, 1992). Sorumluluk bilinci yüksek bireyler, ayrıntıcı düşünerek planlı şekilde çalışırken, tam tersi özdenetimi düşük bireyler sorumluluk almaktan kaçarlar (Kaleli ve Yalçın, 2021).

Sorumluluk olarak da adlandırılan Büyük Beşli faktörlerin alt boyutlarından biridir. Sorumluk puanı yüksek kişilerin özelliklerinden bazıları; pratik, dikkatli, sistematik, düzenli ve istikrarlıdır. Sorumluluk puanı düşük olan kişilerde ise dikkatsiz, özensiz ve tutarsız özellikler baş göstermektedir (Goldberd, 1992).

Sorumluluk alt boyutu, kişilerin dikkatli olma eğilimi gösterdiklerini, kurallara uyum sağladıklarını ve çalışkan olduklarını belirtir.

Özellikle kişilik araştırmacıları, sorumluluk gibi kişilik özelliklerinin üniversitede ve sonrasında önemli bir rol oynadığını belirtirler, bunun nedeni, bireyin çalışkan ve işlerini zamanında yapması olabilir. Ayrıca, sorumlu kişiler, sorumluluk düzeyi düşük olan insanlardan günlük hayattaki kurallara bağlı olduğu görülmektedir (Diener ve Lucas, t.y)

1.4.6. Gelişime Açıklık (Deneyime Açıklık) At Boyutu

Önemli olan bir diğer nokta, gelişime açıklık alt boyutu zekaya eşdeğer değildir. Gelişime açıklık bir kişilik boyutudur, entelektüel bir yetenek değildir ve özel bir IQ'ya sahip olmayı gerektirmez bu yüzden birçok kişi gelişime açıklık alt boyutundan yüksek puanlar alır (McCrae ve John, 1992).

Gelişime açıklık alt boyutu bireyin yeni deneyimlere açıklığı, hayal gücü, yeni fikirlere açıklık ve değerlere önem verme eğilimi olarak karşımıza çıkar (Costa ve diğ., 1991).

Kişinin yeni arayışlar içerisinde olma ve takdir edilme eğilimini yansıtan bir kişilik özelliği ve değerler bütünüdür (Diener ve Lucas, t.y). Büyük Beş faktör modelinde gelişime açıklık olarak adlandırılır ve bazen kültür veya zekâ olarak bahsedilmiştir (Goldberg, 1992).

Gelişime açık kişilerin, yeniliklerden hoşlanan, farklı fikirlere saygılı ve duyarlılık gibi özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir (Yelboğa, 2006).

Beş faktör modelinin gelişime açıklık alt boyutunda fikir birliği görülmemektedir. NEO'da değişime açıklık olarak adlandırılmakta ve fantezi, estetik, duygular ve davranışlar ile temsil edilmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar (2002).

1.5. Kişilik Gelişimine Etki Eden Faktörler

Burger'a (2006) göre kişiliğe etki eden faktörlerin başında kalıtsal ve çevresel etkiler gelmektedir. Kişilik araştırmacılarının çoğu, mizaç adı verilen genel kalıtsal eğilimler üzerine yoğunlaşmışlardır. Uzmanlar mizacın büyük oran da kalıtsal olduğunu, doğuştan gelen bu eğilimlerin deneyim ve gözlemler ile etkileşim halinde kişilik özelliklerini oluşturduğunu belirtir.

Evrimsel bakış açısı, kişiliğe etki eden en önemli faktörlerin kalıtım yolu ile aktarıldığını savunur. Bireyler davranışlarını çevreyi gözlemleyerek ve rol model alarak belirlerler. Örnek verecek olursak bizi yetiştiren ailemizle ilgili olan deneyimlerimiz, sonraki ilişkilerimize dönük davranışlarımız ve bakış açımızın temelini oluşturur. Kişilik gelişiminde kültür önemli bir rolü

vardır. Kültür toplum tarafından tasarlanan normlar, sosyal değerler ve geleneklerle ilgilidir ve insanlar bunlara uyum sağlar. Kişilik, belirli bir kültürel geçmişin izleridir. Toplum, birlikte yaşayan ve çevreyle etkileşim halinde olan insanlar topluluğudur. Toplum insanların birbirleriyle etkileşim içinde var olduğu yer ve kişiliği her an her yerde etkileyebilecek en önemli çevresel faktördür. İçerisinde bulunduğumuz sağlıklı toplum şartları kişiliğimizin gelişimine paralel yönde etki eder (Malik, 2022).

Hümanistik kuram bakış açısına göre insanın içinde gelişme karşı güçlü bir arzu vardır. Gelişme iç güdüsü insanın içinde doğasındadır. Demokratik aile tutumunun olumlu, otoriter aile tutumunun olumsuz yönde etkilediğini, ilgisiz anne baba tutumunun kişiliğin gelişimine ne olumlu ne de olumsuz etki yaptığını söyleyebiliriz (Kuzgun, 1972).

1.6. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yapılan Yurtiçi Bazı Araştırmalar

Tatlıoğlu'nun (2014) çalışmasına göre araştırmasında beş faktör kişilik özelliklerinin alt boyutları incelenmiştir. Çalışmanın katılımcılarını üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın bize gösterdiği sonuçlar; tutarsız ve koruyucu ebeveyn yaklaşımı ile yetiştirilmiş öğrencilerin duygusal dengesizlik durumu, demokratik ebeveyn yaklaşımı ile yetiştirilmiş öğrencilerden daha belirgindir.

Geniş kalabalık aile yapısında yetişen öğrencilerin sosyal ilişkilerinin daha gelişmiş olduğu yeni deneyimlere açık olduğu görülmüştür. Sosyoekonomik durumu düşük olan ailelerde yetişmiş öğrencilerin sorumluluk duygusu, yüksek ekonomik durumu yüksek ailelerde yetişmiş öğrencilerde sorumluluk bilinci düşük çıkmıştır. Demokratik ebeveyn tutumu ile yetiştirilen öğrenciler koruyucu ebeveyn tutumu ile yetişmiş öğrencilerden daha dışadönüktür. Büyük şehirlerdeki sosyal imkanlar ve sosyoekonomik farklılıklardan dolayı, buralarda yetişmiş bireylerin daha dışadönük kişiler oluşunu bu imkanlara bağlayabiliriz.

Işık'ın (2021) araştırmasına göre beş faktör kişilik özellikleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin niteliği incelenmiştir. Araştırma katılımcıları genç yetişkin bireylerdir. Araştırma bulguları, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ile yaş değişkenin anlamlı şekilde farklılaştığını göstermektedir. Kaygılı bağlanmanın nevrotiklik ile güçlü bir ilişkisi olduğu aynı zamanda deneyime açıklık boyutu ile de güçlü ilişkisi olduğu görülmüştür. Sonuçlara genel olarak bakıldığında bağlanma stilleri ve kişilik özellikleriyle ilişkisi olduğu açıkça görülmektedir.

Gökdağ ve Naldöken'in (2021) araştırmasına göre, kişilerarası duygu düzenleme süreçlerinin kişilik özellikleri ve psikopatoloji belirtileri ile olan ilişkisi araştırılmak amaçlanmıştır.

Katılımcılar kadın üniversite öğrencileridir. Elde edilen veriler, sosyal olarak aktif ve yeniliklere açık bireylerin duygularını düzenlemek için diğer kişilerden faydalandığı, nevrotik bireylerin ise duygularını düzenlerken çevreden desteğe ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Sosyal ilişkileri güçlü insanlar sıkıntılı zamanlarında çevresindeki insanlardan kolay yolla destek alabilmektedir. Bu durumda psikolojik rahatsızlığa sahip olmalarının önüne geçiyor. Psikolojik rahatsızlıklar ile duygusal dengesizlik arasındaki ilişkiye duygu düzenleme aracılık etmemiştir.

Doğan'ın (2013) çalışmasına göre, kişilik özellikleri ile öznel olarak iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını yetişkin bireylerden oluşturmaktadır. Çalışmanın bize sunduğu veriler nevrotik kişilik özelliğine taşıyan bireylerin düşük öznel iyi oluş özelliği sahibi olduğunu göstermektedir. Bireyin uyumlu ve yeni deneyimlere açık olmasının öznel iyi oluşla herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır. Sosyal, arkadaş canlısı, iş birliğine açıklık ve uyumluluk gibi özellikler sahibi bireylerin yüksek düzeyde öznel iyi oluş durumu gösterdiği görülmektedir.

Yöyen'in (2017) çalışmasına göre, üniversite öğrencilerinde şiddet türleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmek istenmiştir. Araştırma verileri çeşitli şiddet türlerinin kişilik özellikleri ve kişilik yapısı ile güçlü bir bağlantı içinde olduğunu göstermiştir. Saldırgan tutumun artışı bireyin sorumluluk bilincinin düştüğünü işaret etmiştir. Şiddet türlerinden öfke duygusu arttıkça kişinin içe dönmesi ve duygusal dengesini korumasının güçleştiği görülür. Kişide fiziksel saldırganlık arttıkça kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık ve gelişime açıklık oranı düşmektedir.

Polatcı ve Tınaz'ın (2021) çalışmasına göre kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklık üzerine etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Katılımcıları üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen veriler ışığında uyumluluk ve duygusal denge kişilik alt boyutunun bireyin kadın veya erkek oluşuna göre değişiklik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Sonuçlar kadın bireylerin daha uyumlu olduğunu erkeklerin ise duygusal durumlarının daha dengeli olduğunu göstermiştir. Katılımcıların yetiştikleri şehir ile eğitim aldıkları şehir aynı olanların olmayanlara göre daha yüksek öz disipline sahip olduğunu göstermiştir. Kişilik tiplerinin psikolojik zorluklarla başa çıkmada oldukça önemli olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik dayanıklılık durumu da kadın ve erkeğe göre farklılık göstermekte, kadınların daha dayanıklığı olduğunu bizlere sunmuştur.

1.7. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yapılan Yurtdışı Bazı Araştırmalar

Roccas ve diğerleri (2002) taradından yapılan çalışmaya göre beş faktör kişilik özellikleri ve kişisel değerlerin arasında olan ilişki araştırılmıştır. Araştırma psikoloji bölümü öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar kişisel değerlerin bilişsel kontrolle yönetildiğini sunmuştur. Uyumlu olan bireylerin kibar, anlayışlı, grup çalışmasına yatkın ve anlaşılabilir özellikler taşıdığını göstermiştir. Yüksek derecede gergin, şüpheci ve katı olan bireylerin daha uyumsuz kişilik örüntüsü taşıdığı söylenebilir. Vicdanlılık hem başarı hem de uyumluluk ile pozitif ilişki içindedir. Kişisel özellikler üzerinde bireylerin daha az bilişsel kontrolü söz konusu iken değerler üzerinde bilişsel kontrol daha mümkündür.

Abood ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre, üniversite öğrencileri arasında büyük beş kişilik faktörü modeline göre kişilik özellikleri, akademik öz yeterlilik ve akademik uyum arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Sonuçlar katılımcıların etkinlik ve akademik uyum açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca uyumluluk, vicdanlılık, deneyime açıklık, dışa dönüklük ve nevrotikliğin üniversite öğrencileri arasında yaygın olduğunu, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve akademik öz yeterlilik sahibi bireylerin akademik uyum açısından daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Nevrotik bireylerin akademik uyum açısından daha düşük puan sahibi olduğunu görülmüş, dışa dönük ve deneyime açık kişilerin akademik açıdan başarılı olduğunu göstermiştir. Uyumluluğun akademik öz yeterlilikle ilişkisi bulunamamıştır.

Telaku'nun (2018) çalışmasının amacı çocukluk travmasının kişilik ve yetişkinlikteki duygusallık üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Araştırmaya üniversite öğrencileri katılmıştır. Dışadönüklük ve uyumluluk kişilik faktörleri çocukluk travmatik olaylarının deneyimiyle negatif ilişki göstermiştir. Depresyon ve nevrotiklik, deneyime açıklık ve vicdanlılık diğer kişilik faktörleri travmayla ilişkilendirilememiştir. Çalışmanın bulguları, çocukluk travmasının kişilik üzerinde uzun süreli etkilere sahip olabileceğini ortaya koymaktadır. Dışa dönüklük ve uyumlulukta düşük puanlar, daha zayıf sosyal katılım ve performans, sosyal etkileşimlerden daha düşük memnuniyet ve genel olarak daha az olumlu duygu anlamına gelebilir.

Hintsanen ve diğerleri (2014 tarafından yapılan bu çalışma beş faktör kişilik özellikleri ile uyku kalitesi arasında olan ilişki incelemektedir. Araştırmaya yetişkin bireyler katılmıştır. Sonuçlar, yüksek dışadönüklük, uyumluluk ve vicdanlılığın genel olarak daha iyi uykuyla ilişkili olduğunu, daha yüksek nevrotikliğin ise daha az iyi uyumayla ilişkili olduğunu gösterdi. Açıklık uykuyla ilişkili değildir.

Dunkley ve diğerleri (2012) tarafından yapılan bu çalışma üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerinde beş faktör kişilik stili ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Hem üniversite öğrencileri hem de yetişkinlerde mükemmeliyetçiliği öncelikle nevrotiklik ile güçlü bir şekilde ilişkili ve uyumluluk ile zayıf bir negatif ilişki göstermiştir. Kişilik özellikleri mükemmeliyetçiliğin depresyon alt boyutu ile aynı yönde, olumlu duygular değerler ve güven alt boyutları ile ters yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 2: MÜKEMMELİYETÇİLİK

2.1. Mükemmeliyetçilik ve Tanımları

Mükemmeliyetçilik tanımı kişiye göre değişebilir ve her bireyi farklı şekilde etkiler. Ama ortak nokta mükemmel ve kusursuz olma arayışında birçok kişinin hayatında engellere neden olabilmesidir. Bazen kendimiz için bazen de çevremiz için yüksek standartlar belirlediğimiz ve amaçlarımıza kusursuz rahat bir şekilde erişmemiz gerektiği inancımızdır. Hata yapmaktan çekinen ve kusurları kabul etmeyen bir görüşü temsil eder. Ancak mükemmeliyetçilik gerçekçi olmayan standartlar ve ulaşılması zor hedefler belirlendiğinden dolayı çoğu zaman olumsuz etkilerini yaşarız (Martin, 2019).

Kişinin kendisinin ya da başkalarının, olması gerekenden daha yüksek kalitede performans göstermesi mükemmeliyetçilik konusunda görüş ayrılıklarına sebep olabildiğinden yüksek performansı neyin oluşturduğu kanısına varmak zor olabilir. Psikodinamik bakış açısına göre mükemmeliyetçilik, kişinin benlik kavramı ve kişiler arası iletişimi üzerinde etkilidir. Diğer kişilik özellikleri gibi mükemmeliyetçilikte çocukluk çağında öğrenilir. Aile içi iletişimin büyük etkisini vurgular ve güvensizlik, kabul görme ihtiyacı hisseden çocuk onay almak için her işi mükemmel normlarda yapmaya çalışır. Bu yaklaşım, ebeveyn tutumlarının mükemmeliyetçilik gelişimi üzerindeki etkisini vurgular (Hollander, 1965).

Mükemmeliyetçilik pek çok tanım içerisinde kusursuz olmak için çabalamak ve başarmak için ulaşılması zor beklentiler içerisinde olmak şeklinde tasvir edilir. Hamachek iki farklı mükemmeliyetçiliğin olduğunu ve bunların ayırt edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Olumlu mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan ve bireylerin kendi isteklerinin peşinden gitmesini ifade eden mükemmeliyetçi çabalar ve nevrotik mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan olumsuz türdeki halidir. Kişiler mükemmeliyetçi uğraşlarından ötürü acı çekerler ve bu tür mükemmeliyetçilik psikopatoloji ile yakından ilişkili olumsuz bir özelliktir (Stoeber ve Otto, 2006).

Literatür araştırması sonucunda mükemmeliyetçiliğin kesin bir tanımını yapmak zor olsa da az sayıda önemli özelliği vurgulamıştır. En önde geleni aşırı yüksek kişisel standartların belirlenmesi diyebiliriz. Yapılan araştırmalar bu özelliğin kavramın merkezinde yer aldığını vurgulamaktadır. Mükemmeliyetçiliğin bu şekilde tanımlanmasındaki en büyük sorun, mükemmeliyetçi insanları diğerlerinden ayırmamasıdır, son derece yetkin ve başarılı olan kişilerde bu standartlara sahip olabilirler ve bu standartlar kendi içinde patolojik değildir (Frost vd.,1990).

Mükemmeliyetçilik, yüksek standartlara ulaşmaya çalışmak diyebiliriz ancak her kişi için sağlıklı bir çaba değildir. Ulaşılması mümkün olmayan zorlu hedeflere yönelik zorlayıcı ve istikrarlı şekilde çabalayan ve kendi değerini tamamen üretkenlik ve başarı açısından ölçen kişilerin özelliğidir.

Mükemmeliyetçilik tutumunu benimseyen kişiler genellikle ödülden çok cezaya maruz kalır. Mükemmeliyetçilerin en yaygın zihinsel çarpıtma teorisi ya hep ya hiç düşüncesidir (Burns, 1980).

Silverman'e (1999) göre mükemmeliyetçilik kendini birçok şekilde gösterebilir, bunlardan bazıları toplum tarafından kabul edilebilir bazıları ise kabul edilemeyen formlardır. Mükemmeliyetçiliğin sonuçları olumlu veya olumsuz olabilir. Tedavi edilmesi gereken bir hastalıktan ziyade, olumlu yönlere yönlendirilmesi gerektiği düşünülebilir. Çoğu insan tarafından düzeltilmesi gereken bir sorun olarak algılansa da yetenekli bireylerin bir yönüdür.

Mükemmeliyetçiliği tanımlamak için araştırmalardan yola çıkarak en belirgin özellikleri vurgulamak gerek. Genel bir tanım yapmak gerekirse mükemmeliyetçilik, kişinin içinde bulunduğu durumun sürekli olarak ulaşılması makul olmayan hedefler belirleyerek hataya şans tanımamasıdır (Lasota, 2005).

Shafran ve diğerleri (2002) tarafından dile getirilen mükemmeliyetçilik tanımı, yüksek standartlar belirlenmiş bir alanda, bu standartların dışına çıkılamayacağını kişinin kendi kendine dayatmasıdır.

2.2. Mükemmeliyetçiliğe Kuramsal Bakış

Karen Horney, Freud bakış açısından ayrılarak mükemmeliyetçiliği nevrotik ihtiyaçlar çerçevesinde tasvir etmeye çalışmıştır. Kişinin temel kaygı ve güvensizlik duygularıyla baş edebilmek için geliştirdiği nevrotik ihtiyaçlardan biridir mükemmeliyetçilik. Kişinin kusursuz olma çabasıyla karakterizedir.

Kişinin gerçekte ürettiği işin kalitesi çoğu zaman hayal kırıklığı yaratır çünkü nörotik yapısına uygun olarak nasıl yorumlayacağını bilemez. Mükemmeliyetçilik ayrıntılar üzerine fazlasıyla eğilir. Birey kendi yaptığı hatalara hem de başkalarının yaptığı hatalara karşı çok düşük bir toleransa sahiptir bu yüzden kişi için oldukça yorucu bir hal alabilir. Mükemmeliyetçiliği sosyal beklentileri karşılama konusunda aşırı endişe ve daha geniş tartışılması gereken bir yapı olarak görmüştür (Horney, 1951).

Ellis'e (2002) göre mükemmeliyetçilik kişinin mümkün olduğu kadar her durumda yetkin, yeterli, zeki ve başarılı olması gerektiği fikri ve kişinin kendini sınırları ve yanılgıları olan kusurlu bir varlık olarak kabul etmesi fikridir.

Bir kişi mümkün olan her açıdan tam anlamıyla yetkin, yeterli, yetenekli ve becerikli olmalıdır, yaşamın temel amacı başarıdır. Herhangi bir konuda yetersizlik, bir kişinin tümüyle değersiz olduğunun göstergesidir. Ayrıca, mükemmeliyetçilik aşırı çaba göstermenin birlikte getirdiği hayal kırıklığına ve kendinden nefret etmeye yol açacaktır. O halde mükemmeliyetçiler, kişi olarak değerlerini aşırı rekabetçi şekilde başkalarını geçmeye dayandıran kişiler diyebiliriz.

Cohen'e (2020) göre Freud bakış açısıyla mükemmeliyetçilik, dış dünya tarafından gerçekçi olarak sağlanamayacak şeyleri talep eder. Elde edilmesi mümkün olmayan kontrol hakkında sürekli bir kaygı durumu yaratır. Freud'a göre mükemmeliyetçiliğin iki biçimi vardır birincisi, egonun id tarafından kontrol edilmesi ikincisi, egonun süperego tarafından kontrol edilmesidir

Süperego mükemmeliyetçiliğinin işlevsiz olmasına ve süperegonun duygusal akıl yürütmesine bağlı kendine zarar veren sonuçlar çıkarır ve mükemmele istek duyar. İd mükemmeliyetçiliği, anal dönemde 1 ila 3 yaş arası ortaya çıkar. Freud aynı zamanda mükemmeliyetçiliği zihinsel bir hastalık olarak görmüştür.

Adler için mükemmeliyetçilik, benlik açısından ifade edilemeyen ve dış nesneler de uygulanabilen üstesinden gelme anlamına gelir. Mükemmeliyetçilik arzusunun bireyin içinden gelen karşı konulamaz ve hayatın içinde bir duygu olduğunu belirtmiştir. Mükemmeliyetçilik başarıya atıfta bulunur ve kişi kendini gerçekleştirmeyi hedefler. Adler bu açıklamaları yaparken hedefi nevrotik bireyler değil sağlıklı bireylerdi.

Mükemmelliğe ne kadar yaklaşırsak, kişinin kendini ve performansını gösterme ihtiyacı da o kadar fazla olur. Bu durum yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de geçerlidir. Çocuklar yürüme performansını mükemmelleştirdikten sonra, dikkatini çekecek farklı bir noktaya erişmek için tekrar çabalar. Kısacası mükemmeliyetçilik bir güdü olarak kusursuzu yapma eylemi olarak tanımlanır (Ansbacher ve Ansbacher, 1964)

2.3. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutları

2.3.1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik

Hewitt ve Flett için çok boyutlu mükemmeliyetçilik, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, bireyin güçlü bir arzu ile mükemmel olma motivasyonu ile karakterize edilen içsel bir boyuttur. Mükemmel olmak, gerçekçi olmayan standartlar belirleme ve bunlar için çabalama, kusurlara

fazlasıyla odaklanma ve yüksek standartların genelleştirilmesidir. Başkalarına yönelimli mükemmeliyetçilik benzer tutumları içerir, fakat bu tutumlar benlik yerine dışarıya yönlendirilmiştir. Sosyal olarak tabir edilen mükemmeliyetçilik, başkalarının kendiniz için mükemmeliyetçi beklentilere ve güdülere sahip olma inancıdır (Hewitt ve Flett, 1991).

Martin'e (2019) göre kendine yönelik mükemmeliyetçilik, mükemmel olmanız gerektiğine dair kendi kendinize dayattığınız bir beklentidir. Kendiniz için ulaşılması mümkün olmayan, elde etmesi güç yüksek standartlar oluşturursunuz. Kusur ve hatalara odaklanarak istikrarlı şekilde kendinize demotive edersiniz. Diğer odaklı mükemmeliyetçilik, başkalarından beklenen gerçekçi olmayan beklentiler olarak açıklanır. Başkalarından beklenen mükemmeliyetçilik ile insanlara karşı eleştirel bakar ve hatalarını sorgularsınız. Bu durumda kişinin hayal kırıklığı yaşamasına ve öfke duygusu barındırmasına neden olur. Sosyal olarak öngörülen mükemmeliyetçilik, başkalarının sizden karşılamanız mümkün olmayan anormal derecede yüksek beklentileri olduğuna inanıyorsunuzdur.

Frost ve arkadaşları mükemmeliyetçiliğin boyutlarını maddeler halinde sıralamıştır bunlar;

a) Yüksek kişisel standartlar belirleme
b) Hataya yapma konusunda aşırı endişe
c) Ebeveynlerin yüksek beklentisi olduğu algısı
d) Ebeveyn eleştirisi
e) Eylemlerin niteliğinden şüphe duyma
f) Düzen organizasyon

Yüksek kişisel standartlar belirleme ve bu standartlara aşırı önem verilmesi, hatalara karşı olumsuz tepkiler, hataları başarısızlığa eşdeğer görme olarak tanımlanır.

Yüksek kişisel standart belirleyen insanlar hata payına oldukça az yer verirler. Yaptıkları işlerde yeterince iyi oldukları hissine erişemezler ve kendilerine yönelik aşırı eleştirel tutum nedeni ile kendilerinden yüksek standartlar beklerler. Mükemmeliyetçilikle ilişkili gelişen psikolojik sorunlar muhtemelen aşırı yüksek standartlar belirlemekten çok bu eleştirel değerlendirme eğilimleriyle ilişkilendirilebilir.

Hatalara aşırı dikkat, hatalara yönelik aşırı endişe, mükemmeliyetçilerin hedeflerine ulaşma ihtiyacından ziyade başarısızlık korkusu yaşamalarına yol açar. Depresif bireylerin ikili düşünme tarzının bir parçası olarak tanımlar. Kişi performansının mükemmel olması gerektiği inancındadır, aksi takdirde değersizdir. Herhangi bir küçük hata başarısızlığı beraberinde getirir.

Ebeveyn yüksek beklentisi, mükemmeliyetçilerin sevgi ve onayın koşul olarak sunulduğu ortamlarda büyüdükleri hipotezini düşündürmüşlerdir. Sevgi ve onay alabilmek için, kendilerini daha iyisini yapmak için fazlasıyla zorlarlar. Herhangi bir hatalarında, ebeveynlerinin soğuk itici davranışları ve sevgisindeki eksiklikle karşı karşıya kalabilirler. Mükemmeliyetçi için, performansa ilişkin öz değerlendirmeler ve ebeveyn onayı birbirleri ile ilişkilidir. Bu kavramlar, mükemmeliyetçiliğin ayrılmaz ve belki de merkezi bileşenleridir (Frost vd., 1990).

Burns'e (1980) göre mükemmeliyetçiliğin kişide gelişmesinde aile tutumları faktörü büyüktür. Ebeveynlerin yüksek eleştirisi, çocuğun hatalarına ve başarısızlıklarına karşın sert ve endişeli tepki verdiğinde, çocuk bunu reddedilmek olarak yorumlayabilir. Bunun sonucunda, çocuk güven veya rehberlik için ebeveyne yöneldiğinde, ebeveyn hoşgörüsüyle değil, sinirli tepkisine maruz kalır ve çocuk utanç duygusu yaşar.

Kendi yaptığı eylemlerden şüphe duymak, hata yapmaktan kaçınma doğrultusunda kişinin eylemini doğru yapamadığı düşüncesine kapılmasıdır. Kişi yaptığı işten tatmin duygusu alamaz. Bu tip kişiler eylemlerini gerçekleştirirken emin olmamakla birlikte defalarca kontrol etme ve elindeki işi oldukça uzun sürelerde tamamlama eğilimindedir (Frost vd., 1990).

Düzen ve organizasyon alt boyutu titiz ve titiz olma eğilimine aşırı vurgu yapar. Kişi için her şey yerli yerinde olmalıdır. Bu durum bir düzen takıntısı şeklinde kendini gösterir (Hewitt ve Flett, 1991).

Mükemmeliyetçiliğin iki farklı türü olduğunu belirtmiştir. Birisi normal olarak değerlendirilen diğeri ise nörotik olarak adlandırılan türdür. Normal olanı, yüksek çabalar sonucu elde edilen tatmin duygusu demiş ikincisine ise tatmin duygusundan noksan olmak olarak belirtmiştir (Hamachek, 1978).

2.3.2. Olumlu ve Olumsuz Yönden Mükemmeliyetçilik

Literatür incelemesi yapıldığında mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz psikolojik etkileri tam olarak incelenmelidir. Bazı araştırmacılar, çeşitli mükemmeliyetçilik boyutları incelendiğinde boyutların karşılaştırmalı birbirleriyle ilişkilerinde farklılık gösterdiğini öne sürmüşlerdir. Bununla birlikte, bazı faktörler uyumsuz (eylemlerin niteliğinden şüphe) ve diğer faktörler ise uyarlanabilir (yüksek kişisel standartlar, düzen ve organizasyon) olarak tanımlanmıştır (Ulu, 2007).

Mükemmeliyetçi kişiler birçok şeyde iyi olabilirler, ancak genellikle kendilerini ödüllendirme ve başarılarının tadını çıkarma konusunda pek iyi değillerdir. Mükemmeliyetçiler arkadaşlarının, ebeveynlerinin, öğretmenlerinin hatta kardeşlerinin de mükemmel olması gerektiğine inanırlar. Beklentilerini karşılamayan veya hata yapmaya cesaret eden herkesi eleştirme gibi kötü bir alışkanlıkları vardır. Eleştirinin sonucunda çevresindeki insanları kendilerine yabancılaştırırlar. Eleştiriye maruz kalmaktan hoşlanmayan bireylerde muhtemelen diğer tarafa geçecektir. Bunların sonucunda mükemmeliyetçi tutum kişinin hayatında birçok olumsuz yönün görünmesine neden olabilir. Hata yapmaktan duyulan yoğun korku sonucu yeni deneyimlerden kaçınma, işleri mükemmel yapamayacağı korkusu ile ertelemek gibi (Adderholt-Elliott, 1987).

Mükemmeliyetçilik ölçütlerini geliştirmek için yapılan birçok araştırmada yüksek kişisel standartlara sahip olmak mükemmeliyetçiliğin merkezi olarak görülmüştür. Literatür taraması yapıldığında mükemmeliyetçilerin düzenli olduklarını ve bunu sorun olmadığı kanısına varmışlardır. Ancak, literatür ayrıca mükemmeliyetçilerin sık sık ilişki zorlukları, kaygı ve erteleme sorunları yaşadığı görülmüştür (Slaney ve Ashby, 1996).

Yapılan birçok araştırmada kişisel standartlar ve organizasyon depresyon semptomlarıyla ters ilişkiler göstermiştir. Bu bulgular, bir dizi yazar tarafından öne sürülen olumlu/uyumlu ve olumsuz/uyumsuz mükemmeliyetçilik arasındaki önerilen ayrımı yansıtmaktadır. Uyarlanabilir

Mükemmeliyetçiliği, ulaşılabilmesi güç ancak mümkün kişisel standartlar belirleme olarak tanımlar. Düzen ve organizasyon tercihini, tatmin duygusu ve mükemmel olma arzusu olarak tanımlamıştır. Uyumsuz mükemmeliyetçilik gerçekleşebilmesi mümkün olmayan yüksek beklentiler belirleme, yanlış yapmaya karşı fazla tetikte olmak, kişinin performansı ile kişisel öz standartları arasında büyük bir tutarsızlık, kişinin eylemlerinden şüphe etmesi gibi faktörler ile tanımlanmıştır (Ens ve Cox, 1999).

Uyumlu mükemmeliyetçilerin öz standartları yüksek ancak çoğu zaman gerçekleşmesi mümkündür. Bir sorunla karşılaştıklarında veya başarısız olduklarında, durumdan olumsuz yönde etkilenmeden ve yıkıcı özeleştiri yapmadan istikrarlı şekilde kendilerini motive edebilir ve son başarılı olduklarında tatmin hissedebilirler. Uyumlu mükemmeliyetçilerin, akademik alanda daha yüksek başarıya sahip olduğu görülmüştür (Hamachek, 1978; Stoeber ve Otto, 2006 aktaran Akbağ, 2024:239).

Olumlu yöndeki mükemmeliyetçi çabalar için yüksek kişisel standartlar ve kendi odaklı çabalar; olumsuz mükemmeliyetçi ise hatalarla ilgili kaygılar, eylemler hakkında şüpheler,

sosyal olarak öngörülen mükemmeliyetçilik ve gerçek başarılar ile yüksek beklentiler arasında algılanan tutarsızlıklardır. Kısaca özetlersek hayatımızda olumlu yönde faydalanabileceğimiz mükemmeliyetçilik tutumuna düşük endişe duyan bireylerin, hayatımıza olumsuz yansımaları olabilecek mükemmeliyetçiliğin ise yüksek endişe duyan bireylerin sahip olduğu görülmüştür (Stoeber ve Otto, 2006).

2.4. Mükemmeliyetçilik Konusunda Gerçekleştirilen Yurt İçi Bazı Araştırmalar

Büyükbayraktar'ın (2011) gerçekleştirdiği çalışmada, üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik seviyeleri ile öfke seviyeleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Cinsiyet bağlamında sonuçlar erkeklerin kızlara oranla fazla mükemmeliyetçi olduğunu göstermektedir. Sınıf seviyeleri açısından kendine yönelik mükemmeliyetçilik en fazla ikinci sınıflarda, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ise en fazla birinci sınıflarda görülmüştür. Sosyoekonomik seviye ile mükemmeliyetçilik arasında da ilişki görülmüş olup mükemmeliyetçilik arttıkça sosyoekonomik seviye düşmektedir.

Gönen'in (2014) araştırmasına göre üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olan çalışmada algılanan anne baba tutumunun kişilik yapıları ve bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bireyler ailelerinden demokratik yaklaşım tarzını gördüklerinde çekimser, sosyallikten uzak, bağımlı ve narsistik kişilik özelliklerine sahip olma yüzdeleri düşmektedir. Birey otoriter tutum ile büyüdüğünde ise çekimser, sosyallikten uzak, bağımlı ve narsistik kişilik özelliklerine sahip olma yüzdeleri artmaktadır.

Odacı ve Kaya'nın (2019) gerçekleştirdiği çalışmasında mükemmeliyetçiliğin ve umutsuzluk düzeylerinin akademik erteleme davranışına olan etkisini incelemektedir. Katılımcıları üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Mükemmeliyetçilik ve umutsuzluk düzeyinin akademik erteleme davranışına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Katılımcılar üniversite öğrencileridir. Çalışmada elde edilen veriler, araştırmaya katılmış öğrencilerin ebeveynlerinden eleştiri almış ve yaptığından emin olmama boyutunda yüksek puan almış olanların akademik ertelemeye daha yatkın olduğunu göstermiştir. Bulgular düzenli alt boyutundan yüksek puan alan öğrencilerin daha az akademik erteleme davranışı gösterdiğini aktarır. Öğrencilerin gelecekten umutları azaldıkça erteleme davranışının arttığını ortaya koymuştur.

Tankut ve Bilge'nin (2021) yaptığı bu araştırma mükemmeliyetçilik, savunma mekanizmaları ve temel kişilik özellikleri ile kırılgan ve büyüklenmeci narsisizm arasında olan ilişkilerin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmaya yetişkin bireyler katılmıştır. Kişilik bozukluğu seviyesi

yükseldikçe kişinin kullandığı savunma mekanizma sistemleri artmaktadır. Narsisizm özelliği arttıkça çok boyutlu mükemmeliyetçiliğinde arttığı görülmekte. Duygusal tutarsızlığı fazla olan bireyler savunma mekanizmalarını aktif şekilde kullanırlar. Kişide uyumluluk özelliğinin artması mükemmeliyetçi tutumu azaltmaktadır.

Bascı ve Hamamcı'nın (2022) yaptığı bu araştırmada belirsizliğe tahammülsüzlük ve mükemmeliyetçilik ile öz duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmaya lisans ve yüksek lisans öğrencileri katılmıştır. Araştırma sonunda varılan veriler üniversite öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlük seviyelerindeki yükselme mükemmeliyetçi tutumları azalmaktadır. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri azaldıkça öz duyarlılık düzeyleri yükselmektedir. Mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça öz duyarlılık düzeyleri azalmaktadır. Üniversite öğrencilerinin öz duyarlılık düzeylerini belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerini yordadığı görülmüştür.

Satılmış'ın (2010) araştırmasına göre lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumlarının karşılaştırılmalı incelenmesini araştırmaktadır. Çalışma mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumlarının karşılaştırılmalı incelenmesini araştırmaktadır. Çalışma bulguları bize kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla ailelerini daha yüksek düzeyde demokratik algıladıklarını göstermektedir. Mükemmeliyetçilik alt boyutları sınıf değişkenine göre farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum sergilemesi çocuklarını yersiz eleştirmelerine ve kendilerini gerçekleştirebileceği alan sunmamasına neden olmaktadır. Aile beklentileri ve sınıf seviyeleri arasında ilişki görülememiştir.

2.5. Mükemmeliyetçilik Konusunda Gerçekleştirilmiş Yurt Dışı Bazı Araştırmalar

Mandrekar ve Sarwate'nin (2021) yapmış olduğu bu araştırma narsisizm, mükemmeliyetçilik ve beş büyük kişilik özelliği arasındaki ilişkileri incelemektedir. Genç yetişkinlerden oluşan bir örneklem üzerinde yapılan analizler, narsisizm ve mükemmeliyetçilik arasında önemli bir pozitif korelasyon olduğu sonucuna varılmıştır. Nevrotiklik ve mükemmeliyetçilik önemli pozitif korelasyona sahiptir. Uyumluluk hem mükemmeliyetçilik hem de narsisizmle önemli negatif korelasyona sahiptir. Deneyime açıklık, narsisizm ve mükemmeliyetçilikle negatif korelasyona sahiptir. Narsisizmde cinsiyet farklılıkları vardır, ancak mükemmeliyetçilikte yoktur. Nevrotiklik ve narsisizm arasında anlamlı olmayan negatif bir ilişki bulunamamıştır. Narsisizmde cinsiyet farklılıkları bulunmuş ve erkeklerde daha yüksek çıkmıştır.

Rasooli ve Lavasani'nin (2011) yapmış olduğu çalışmanın temel amacı, kişilik ve mükemmeliyetçiliğin beş büyük faktörü ile beden imajı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma kız üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Sonuçlar, mükemmeliyetçilik ve

kişilik değişkenleri arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Bu araştırma, mükemmeliyetçiliğin beden imajı kaygısıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Mükemmeliyetçiler başarılarını ve yeteneklerini başkalarına gösterme ihtiyacı duyarlar.

Choudhary ve diğerleri (2023) tarafından yapılan bu araştırma belirsizliğe tahammülsüzlük**,** mükemmeliyetçilik ve başa çıkma stratejilerinin majör depresif bozukluğu tanısı hastalar üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Yüksek mükemmeliyetçiliğe sahip bireylerin diğerlerinden daha şiddetli MDD semptomları yaşadığını görülmüştür. Mükemmeliyetçiliğin depresif semptomları şiddetlendirdiğini ortaya koymuştur. Kaçınmacı başa çıkmanın, depresyon semptomlarında geçici bir rahatlama sağlaması ancak uzun vadede depresyonun şiddetini arttırdığını göstermektedir. Araştırmalar depresyon ile mükemmeliyetçiliğin belirli alanları arasındaki ilişkinin duygu odaklı başa çıkma stratejileri tarafından aracılık edildiğini belirlemiştir.

Song ve diğerleri (2023) tarafından yapılan bu araştırma ergen annelerinde pozitif ve negatif mükemmeliyetçiliğin ebeveyn tükenmişliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Ebeveyn tükenmişliğinin olumsuz mükemmeliyetçilikle pozitif, olumlu mükemmeliyetçilikle negatif ilişkili olduğunu bulduk. Yukarıdaki ilişkiler ebeveyn stresi tarafından aracılık edildi. Olumsuz mükemmeliyetçilik ve olumlu mükemmeliyetçiliğin ebeveyn tükenmişliğini ebeveyn stresi yoluyla dolaylı olarak etkileyebileceğini ve babaların ortak ebeveynliğinin olumsuz mükemmeliyetçilik ile ebeveyn stresi arasındaki ilişkiyi yumuşattığı bulunmuştur. Bulgularımız olumsuz mükemmeliyetçiliğin ebeveyn tükenmişliği riskini artırabileceğini, olumlu mükemmeliyetçiliğin ise buna karşı koyabileceğini gösteriyor.

Pereira ve diğerleri (2022) tarafından yapılan araştırmanın amacı, COVID-19 pandemisi sırasında psikolojik sıkıntıda mükemmeliyetçiliğin rolünü analiz etmektir. Katılımcılar yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Özeleştirel mükemmeliyetçilik endişelerinin ve düşüncelerinin COVID-19 ile ilişkili olmadığı, ancak COVID-19 korkusunun pandemi sırasında mükemmeliyetçilerde psikolojik sıkıntıya yol açtığı görülüyor. Mükemmeliyetçilik, COVID-19 pandemisi sırasında psikoloji olumsuz etkiler. Katı mükemmeliyetçilik ve narsistik mükemmeliyetçiliğin psikolojik sıkıntıdaki dolaylı etkileri ayrıca COVID19 ve diğer sorunlarla ilişkili olabilecek endişeler ve düşünceler yoluyla da karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM 3: ANNE BABA TUTUMLARI

3.1. Ailenin Tanımı

Evlilik kurumu çatısı altında, anne baba ve kardeşlerden oluşan kan bağı ile birbirlerine bağlı toplumun alt yapısıdır. Aile tanımına geniş çerçeveden bakacak olursak, ortak hedef ve beklentiler, duygu, düşünce gibi değerleri paylaşan insanlar içinde kullanılır (Yavuzer vd., 2010:43).

İnsanın dünyaya gelişiyle tanışmış olduğu sosyal bir bütündür aile. İnsanoğlu hayatı boyunca bir aileye mensup olur ve aile bireyi hayatı boyunca etkileyecek beşerî konularda var olmuş bir kurumdur (Eyce, 2000).

3.2. Anne Baba Tutumları

Anne baba tutumu genelinde yapılan araştırmalar, ebeveynlikteki farklılıkların çocuk gelişimindeki farklılıklara bakış açısı getirdiğini göstermektedir. Olumlu ebeveynlik birçok sağlıklı ve uyumlu sonuçla ilişkilendirilirken, düşük düzeydeki olumlu ebeveynlik psikopatolojiye katkıda bulunabilir. Gelişimsel sistem teorileri, bireylerin sadece dış çevre uyaranlara karşı pasif olarak yanıt vermekle kalmayıp aynı zamanda çevrelerinin şekillenmesine de katkıda bulunduklarını ileri sürmektedir (Oppenheimer vd., 2013).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan sorumluluklarından yetiştirmenin etkisi oldukça büyüktür. Yetiştirme süreci, çocuklarının refahını desteklemeyi amaçlayan ebeveynlerin tüm faaliyetlerini bir araya getirir. İnsan gelişimi üzerindeki ebeveyn etkilerini anlamak için en çok çalışılan yaklaşımlardan biri ebeveynlik stili kavramıdır (Baumrind, 1967 aktaran Gafor ve Kurukkan, 2014:315-318).

Yavuzer ve arkadaşları (2010) Ebeveyn tutumlarının ayırt edici özelliklerinin, duygusal ilişki boyutu ve denetim boyutu olduğunu ifade etmiştir. Kuzgun ve Eldeleklioğlu yapmış oldukları çalışmada ebeveyn stillerini üç başlığa ayırmıştır. Bu başlıkları demokratik ebeveyn stili, koruyucu ve istekçi ve otoriter ebeveyn stili olarak adlandırabiliriz. Daha sonrasında yapılan araştırmalar genişletilerek bunlara reddedici ve ilgisizlik boyutu da eklenerek beş alt boyutta tanımlanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu 2005).

Anne baba tutumlarından demokratik ebeveyn yaklaşımı çocuklarının yaşamlarına güvenli bağlar kurmasına teşvik ettiği ve sağlıklı gelişimi desteklediği görülmüştür. Demokratik ebeveynlik çocuklar için olumlu sonuçlarla ilişkilendirilirken, ihmalkâr ve otoriter ebeveynlik tarzları zararlı etkilerle ilişkilendirilir (Baumrind, 1993).

3.3. Anne baba Tutumlarına Kuramsal Bakış

3.3.1. Psikodinamik Model

Ebeveynlik tutumları hakkında pek çok araştırma yapılmıştır. Ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimine etkisi Freudyen bakış açısının üzerine yoğunlaştığı bir konuydu. Freudyen kuramcılar, gelişim evresinde belirleyicilerin biyolojik etkenler olduğunu savunmuşlardır. Çocuğun psikoseksüel, psikososyal ve duygusal ihtiyaçları ile ebeveyn tutumlarının etkileşimi çocuğun gelişimindeki farklılıkları belirler (Darling ve Steinberg, 1993).

Freud'a (1923) göre anne baba tutumları, çocuğun psikoseksüel gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle 3-6 yaş aralığında ebeveyn tutumları, çocuğun kimlik ve kişilik gelişiminde rol oynar.

Freud çocuk gelişiminde ilk beş yılın oldukça önemli olduğunu vurgulamış, bu yaştan sonra gelişim sınırlanmakta ve yetişkinlik döneminde gelişimin durgunluk evresine geçtiğini belirtmiştir. Çocukluk döneminde edinilen davranışların yetişkinlik hayatı boyunca yinelenmesini savunan Freud anne baba tutumun önemine açıkça vurgu yapmıştır (Geçtan, 1997).

3.3.2. Davranışçı Model

Çocuk gelişimine davranışçı pencereden bakıldığında, yakın çevredeki davranış örüntülerinin gelişimi nasıl şekillendirdiği üzerine araştırmalar yapmıştır. Çocukların gelişim süreçlerindeki farklılıklar, aile ortamında karşılaştıkları yaklaşımlar açısından anlamlandırılmaya çalışılmıştır (Darling ve Steinberg, 1993).

Bandura sosyal öğrenme teorisine göre, bireyin gelişimi ve sosyalleşmesi, çevresiyle yaptığı gözlemler ve karşılıklı etkileşimlerden büyük ölçüde etkilendiğini belirtmiştir. Bu nedenle, çocukların ebeveynlerini gözlemleyerek ve onlarla etkileşim kurarak geçirdikleri zaman, değerlerinin gelişimini etkileyebilir. Çocuklar, yalnızca gözlem yoluyla inceleyerek ebeveynlerini rol model alırlar. Ebeveyn ve çocuk arasında geçirilen zamanın ve aktivitenin kalitesi, çocukların ailelerine benzerliğini artırabilir veya azaltabilir. Ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiler genellikle ebeveynlerin çocuklarından beklentilerini oluşturma biçimleri, sıcaklık ve destek düzeyleriyle betimlenir (Jones, 2014).

3.3.3. Baumrind Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve kontrolü sağlamak amaçlı geliştirmiş olduğu üç ana ebeveynlik stili ele alınmıştır;

- Yetkili (demokratik)
- Otoriter
- İzin verici

Olarak adlandırılmaktadır. İzin verici ebeveynlik, çocuğun arzularına ve davranışlarına yönelik cezalandırıcı olmayan, yargılamadan bağışlayıcı bir şekilde yaklaşmaya çalışır. Çocuğun kendi alanında faaliyetlerini düzenlemesine izin verir ve bireyselleşmesi için özgürlük tanır, baskıcı ve zorlayıcı tutumlardan kaçınır. Otoriter ebeveynlik, çocuğun davranışlarını ve arzularını, genellikle kendi belirlediği kalıp standartlar içinde ve otorite tarafından kontrol edilen yaklaşım biçimidir. Çocuğun itaat etmesi gerektiği bakış açısı iradesini kontrol altına almak için kısıtlayıcı ve cezalandırıcı yaklaşımları tercih eder. Yetkili ebeveynlik, çocuğun faaliyetlerini akılcı mantıklı bir tutum ile yönlendirmeye çalışır. Disiplin ve irade kontrolü yetkili ebeveyn tarafından önemlidir. Ebeveyn kendi bakış açısını uygular ancak çocuğun ilgi alanlarına ve isteklerine kısıtlayıcı yaklaşmaz (Baumrind, 1966).

3.3.4. Maccoby ve Martin İki Boyutlu Ebeveyn Modeli

Ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklarının gelişimine yardımcı olma amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Ebeveyn davranışının altında yatan iki ana boyut vardır bunlar; ebeveyn duyarlılığı ve ebeveyn talep karlığıdır. Maccoby ve Martin göre ebeveynleri stilleri dört ayrı bölümden oluşur;

- Otoriter
- Demokratik
- İzin verici (müsamahakâr)
- İzin verici (ihmalkâr)

Ebeveyn duyarlılığı, ebeveyn ilgisi veya destekleyiciliği olarak da adlandırılabilir. Ailelerin çocuklarına sosyal, kişisel ve bireysel tüm ihtiyaçlarına ve arzularına uyum içerisinde yanıt vererek destekleyici ve onaylayıcı bir yaklaşımda bulunmasını temsil eder. Ebeveyn talep kârlığı davranışsal kontrol altında tutmak olarak da bilinen talep kârlık, çocuklarından olgunluk beklentisi disiplin, itaat gibi durumlara istekli olmalarını ifade eder.

Otoriter tutum ile yaklaşan ailelerin, çocuğun ihtiyaçlarını ihmal etmesi, yönlendirici davranışlarda bulunması ve sorgusuz itaat ve kısıtlı iletişim kurması olasıdır. Demokratik tutum ile yaklaşan aileler çocuklarına net sınırlar çizen, çocuğun ihtiyaçlarına ve yeteneklerine öncelik tanıyan, bağımsız ve özgüvenli olmalarını teşvik eden yapıdadırlar. İzin verici -müsamahakâr tutum ile yaklaşan aileler, ceza vermekten oldukça kaçınırlar, yüksek düzeyde onay ve kabul

yaklaşımı ve otoriterinin düşük olduğu tutumu benimsemişlerdir. İzin verici-ihmalkâr tutum ile yaklaşan aileler ise davranışlarına dikkat etmeden, çocuğa karşı sınırlı iletişim ve ilgisiz şeklinde yaklaşırlar (Baumrind, 1967 aktaran Gafor ve Kurukkan, 2014:315-318).

3.4. Yaygın Anne Baba Tutumları

3.4.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Anne babaların seçtiği farklı tutumlar çocukların üzerinde farklı sosyal tavırlar sergilemelerine neden olurlar bu nedenle ebeveynlerin çocuk yetiştirmede seçtiği bu tutumlar çocuğun sosyal hayatını etkileyen oldukça önemli faktörlerdir. Demokratik tutum ile yetişen çocuk daha özgüvenli ve dışa dönük olurken, aşırı koruyucu tutum ile yetiştirilen çocuklar sosyal hayatta daha mesafeli olabilir (Yavuzer vd., 2010).

Baumrind demokratik tutum ile yaklaşan ebeveynlerin şefkat ve sıcaklık ile yaklaştıklarını çocukların ilgi alanlarına karşı destekleyici olduklarını belirtmiştir. Çocuklara sosyalleşirken teşvik edici açıklamalar yapar ve özgüvenlerini destekleyici yaklaşımda bulunur. Demokratik tutumu benimseyen aileler çocuk yetiştirme konusunda kararlıdırlar ve çocukların ihtiyaçlarına daha duyarlıdırlar (Baumrind, 1993).

Demokratik ebeveynler çocuklarının yeterlilik ve öz saygı duygularını desteklerler ve çocuklarının özgüvenlerini geliştirecek ortamlar hazırlarlar. Bu durumda çocuklarının performanslarına olumu yönde yansır (Steinberg, 2001). Yapılan araştırmalar demokratik ebeveynlerin çocuklarının, olmayan ebeveynlerin çocuklarına göre özgüveni yüksek, akademik olarak başarılı, kaygı seviyesi düşük ve psikolojik rahatsızlıklara daha az eğilimli olduklarını göstermektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğulu, 1999).

3.4.2. Otoriter Anne Baba Tutumu

Otoriter ebeveyn tutumunu benimseyen aileler, cezalandırıcı disiplin uygulamalarını tercih ederler. Çocuğun ayrı bir birey olduğunu kabul etmemeyle birlikte yönlendirici davranışlarda bulunurlar ve sergiledikleri duygusal etkileşimleri sınırlıdır (Abdul Gafor ve Krukkan, 2014).

Otoriter anne baba tutumu çocuğa karşı olgunluk, disiplin ve akademik başarı gibi konularda yüksek beklenti oluştururken çocuğun sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına karşılık düşük tepkiselliği temsil eder. Düşük tepkisellik çocuğun ihtiyaçlarına duyarlılık, kendini ifade etmek gibi eylemleri belirtir. Bu durumda otoriter ebeveynler yüksek taleplerde bulunurken, çocuğun bireysel ihtiyaçlarına ve duygularına daha az duyarlı olabilirler. (Darling ve Steinberg, 1993).

Otoriter ve demokratik ebeveyn tutumundaki çocukların gelişimlerindeki farklılıklar ailelerin farklı yetiştirme tarzı ile yaklaşmalarından kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalarda demokratik ailelerde yetişen çocukların okul başarıları, öz saygıları ve sosyal girişkenlikleri otoriter ailelerde yetişen çocuklara göre puanları daha yüksektir (Yılmaz, 2020).

3.4.3. İzin Verici Anne Baba Tutumu

Ebeveynler izin veren tutumu benimsediklerinde çocuklarına karşı beklentilerini yansıtmaktan kaçınırlar. Çocukların ihtiyaçlarına ya şımartıcı cevaplar verirler ya da ihmal ederler. Kendine ifade etmekten çekinen ve özdenetimi düşük çocuklar yetiştirme eğilimindedirler (Greenberger ve Goldberg, 1989).

Bazı aileler çocuklarından düşük beklentide olmalarını güven ve hoşgörüye dayalı aile temeli ile ilişkilendirmektedirler. Diğer yandan düşük beklentiyi çocuk yetiştirmenin getirdiği sorumluluklardan kaçış olarak yansıtan aile yapısıdır (Lamborn vd., 1991).

Anne babanın çocuklara, bazı durumlar ve kurallar dışında kısıtlama getirmediği kararları çocuğun inisiyatifine bırakan tutum biçimidir. Bu hoşgörü olması gereken şekilde çocuğa yansıtılırsa çocukta özgüven ve ayrışmış bir birey olması desteklenirken, aşırı izin verici şekilde yaklaşmak çocuğu bencilliğe iten bir faktör haline gelebilir. Bu şekilde çocuk çevresinin kendi isteklerini her daim onaylamasını bekler ve çocuk ev dışında düşük sosyal uyum sağlar (Yavuzer vd., 2010). İzin verici ebeveynler genellikle çocuklarına temsili bir ebeveyn figürü olmaktan ziyade arkadaşça yaklaşarak gelişimlerinde rol oynarlar (Ullrich, 2014). İzin verici tutumu benimseyen aile çocuğun dürtü ve isteklerine karşı kabul edici tutum içerisinde yaklaşır. Birçok konuda çocuğu ile fikir alışverişinde bulunur ve ona gerekli açıklamaları yapar. Ancak izin verici tutumun fazlasının bazı problemlere yol açabileceğini belirtmiştir. Çocuk bir davranışının yanlış olduğunu düşünürken ebeveyninin ona herhangi bir müdahalede bulunmayacağını bilmesi, bu yanlış davranışı tekrar yapma olasılığını arttırır (Baumrind, 1966).

3.4.4. Koruyucu Anne Baba Tutumu

Çocuklarına koruyucu tarzda yaklaşan ebeveyn tutumunda, ebeveynler çocuklarına sorumluluklarını yerine getirebileceği alan tanımaz. Denetleyici ve müdahaleci tutum sergilerler. Çocukların öz güvenlerinin gelişmesi ve deneyim kazanmalarının önüne geçilir. Sorumluluk alamayan ve başkalarına bağımlı bireyler yetiştirmenin önü açılmış olur. Koruyucu tutumu benimsemiş ailelerin çocuklarında sosyal kaygıya daha yüksek düzeyde rastlanılmış ve çocukların kendi benliklerine yönelik değerlendirmeleri olumsuz yönde bulunmuştur (Sezer ve Oğuz, 2010).

Koruyucu ve otoriter tarzı sergileyen ebeveyn tutumunda ergenlerin karar verirken diğer kişilere bağımlı karar verdiği görülmüştür. İki ayrı aile tutumunda farklılık oluşması beklense de ebeveynlere duygusal bağımlılığın devam ettiği ve bunun neden olabileceği düşünülmüştür (Öztürk vd., 2011). Koruyucu anne babalar çocuğun davranışlarına kısıtlama getirerek sevgi ve ilgiyi koşullu olarak sunmaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğulu, 1999).

3.4.5. İlgisiz Anne Baba Tutumu

İlgisiz ebeveyn tutumu çocuğun hayatında sıcaklık, ilgi ve destek eksikliği ile açıklanabilir. İlgisiz ebeveynler çocuklarının duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına karşı kayıtsız kalarak onların bakım ve rehberlik ihtiyaçlarını karşılamazlar. Bu durum çocukta özgüvensizlik, dışa bağımlılık, onay arayıcılık ve daha birçok ruhsal sorunlar görülebilir (Goyal, 2014). İlgisiz tutumla yaklaşan aileler hem duyarlılıkta hem de talepkârlıkta düşüktür (Fletcher vd., 2008).

İlgisiz bir tutumla çocuğa yaklaşan ebeveynler, çocukların denetimsizce yapmış olduğu davranışlarını rahatça sergilemelerine izin verdiklerinden, çocuklarda kontrolsüz davranışların oluşumuna ve sürekliliğine neden olurlar (Yavuzer vd, 2010).

3.4.6. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Çocuklarını başkaları ile karşılaştıran mükemmeliyetçi aileler, çocuklarına herhangi bir sorunda aşırı tepkiler verebilirler. Mükemmeliyetçi aileler çocuklarının yetenek ve yeterliliğini, çocukların başarıları ile ölçerler bu durum çocuklarda yüksek kaygı ve strese neden olabilir. Ebeveynler çocukları için her şeyin en iyisini isteyebilir bu normal karşılanır ancak bu tutum belirli bir dozu aşarsa çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir. Mükemmeliyetçi tutum ile yetiştirilmiş çocuklarda, mantıksız derece yüksek standartlar ve kaygılı süreçler gelişebilir (Foxman, 2004).

Ebeveynler gibi öğretmenlerinin de çocuğa yönelik tutumları, çocuklarda kaygı yaşanmasına sebep olur. Ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerinde etkileri incelendiğinde çocuklardan beklentiler arttıkça çocukların uyum sorunları arttığı görülmüştür (Güngör ve Buluş, 2016). Mükemmeliyetçi ebeveynler, çocuğunun kapasitesini göz önünde bulundurmadan yüksek beklentiler içinde olduğunu, kendi içlerinde başarılı olamadığı konularda çocuklarından yüksek başarı beklediklerini ifade eder. Bu durum çocuğun kişilik gelişiminde sorun yaratabilir, sosyal hayatını ve akademik başarısını düşürür (Esen ve Ayverdi, 2020).

3.5. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ebeveyn tutumlarının çocuk yetiştirme üzerine etkileri büyüktür. Bunların başında ebeveyn eğitim durumun geldiği, ailenin sosyo-ekonomik statüsü, kültürel etkenler, geçmiş deneyimler, eşler arasındaki duygusal etkileşim, çevreye karşı algı, çocuk doğumundan sonraki ebeveynlik stilleri ve ilişki memnuniyetinin geldiğini söyleyebiliriz. Ek olarak ailelerin inanç ve beklentileri de çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerdendir. Yapılmış olan birçok çalışmada bizlere çocuklara karşı sergilenen tutumun toplum tarafından şekillendiği ve kültürel inançları beraberinde getirip nesillerden nesillere aktarıldığını göstermektedir (Yıldız, 2004).

3.5.1. Anne Baba Eğitim Durumu

Yapılan araştırmalar sonucunda ebeveyn tutumlarına etki eden faktörlerin oldukça fazla olduğunu söyleyebiliriz. Otoriter, izin verici ve koruyucu tutumda anlamlı farklılığa rastlanmazken annelerin babalara oranla daha fazla demokratik tutum sergilediği görülmüştür. Ailelerin eğitim seviyelerinin aile tutumlarına etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle tek çocuk sahibi ailelerde aşırı koruyucu aile yaklaşımı eğitim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Aile içinde kalıcı rahatsızlığı olan bireyin aile tutumuna etkisinin olmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde eğitim seviyesi arttıkça demokratik ebeveyn tutumunun da arttığı görülmüştür (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

3.5.2. Anne Baba Ruh Sağlığı

Ebeveynlerin ruh sağlığı ebeveyn tutumları ile doğrudan ilişkilidir. Psikolojik sıkıntılarla baş etmekte zorlanan ebeveynler çocuklarına karşı sert ve reddedici davranabilir. Kuralları sert koyarken fiziksel cezalandırma yöntemine de başvurabilirler. Bu durumdaki ebeveynler olumlu duygularını göstermekte zorlanabilir. Özellikle depresif ruh haline sahip ebeveynler düşük özgüven, düşük yeterlilik ve olumsuz duygulara sahip olabilirler bu nedenle çocuklarına karşı bu duygularını yansıtırlar (Vafaeenejad vd., 2019). Çocukların gelişimini şekillendirmede ebeveynlerin duygusal denge, ruh sağlığı ve sosyoekonomik şartlar gibi faktörlerin desteğini görebiliyoruz. Ebeveyn desteği, duyarlılığı ve disiplini, çocukların refah seviyelerini arttırmayı kolaylaştırırken, ekonomik zorluklar ve aile içi sorunlar ise olumsuz tutum ve koşullara zemin hazırlamaktadır (Demo vd., 2000).

3.5.3. Anne Baba Kişilik Özellikleri

Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını kontrol altına almak için kullandıkları stratejiler bütününe ebeveynlik stilleri denir ve sosyoekonomik değişkenler, kültürel farklılıklar, kişisel

özellikler ve psikolojik faktörler dahil olmak üzere çok sayıda değişkenden etkilenebilir. Bu değişkenler ebeveynlik stiline farklı şekilde katkıda bulunabilir.

Etkili ebeveynlik tutumunun bir önemli faktörü de yüksek öz yeterliliktir. Öz yeterliliği yüksek aileler, karşılaştıkları zorlayıcı durumlarla daha kolay başa çıkabilir ve bu durumların çocukların üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerini azaltmak için daha aktif çaba gösterirler (Vafaeenejad vd., 2019).

3.5.4. Anne Baba Mükemmeliyetçi Beklentileri

Mükemmeliyetçilik bir kişilik özelliği olmakla beraber aynı zamanda ebeveyn tutumudur. Mükemmeliyetçi tutumu benimseyen aileler her şey gibi çocuklarının da kusursuz olmasını bekler. Kendilerine ve çevrelerine karşı eleştirel bakan mükemmeliyetçi aileler kendi elde edemedikleri hedefleri çocuklarından gerçekleştirmesini beklerler. Gerekli koşulları yerine getiren çocuk ailesinden sevgi görebilir (Vafaeenejad vd., 2019).

3.5.5. Sosyoekonomik Durum

Yapılan bir araştırmada, düşük sosyoekonomik statüye sahip azınlık ebeveynler arasında otoriter ebeveyn tutumunun yaygın olduğu tespit edilmiştir. Otoriter ebeveyn tutumunun tehlikeli olabilecek durumlarda, mahallelerde ve sosyal çevrede koruyucu etkileri olduğu görülmüştür (Smetana, 2017). Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin yüksek olan ailelere kıyasla sert ve kısıtlı iletişimi tercih eden ebeveyn tutumunu gösterdikleri görülür. Sosyoekonomik durum evlilik ilişkisini etkiler bu da ebeveyn çocuk ilişkisi üzerinde etki oluşturur. Geçmiş araştırmalar evlilik memnuniyetinin ebeveyn tutumu ile ilişkili olduğunu ve bu durumunda çocuğun psikolojisi üzerinde etkili olabileceğini belirtmiştir. Ebeveynler kendi aralarında yaşamış olduğu sorunlar çocukları ile olan ilişkilerini de bozabilir (Fishman ve Meyers, 2000).

3.5.6. Anne Baba Cinsiyet Farklılığı

Cinsiyet farklılığına bağlı olarak ebeveyn tutumları değişebilmektedir. Anne rolünün geleneksel olarak bakım veren olarak tanımlandığını bu nedenle kadınların çocuklarına sıcaklık ve bakım veren birinci kişi olarak bilindiğini vurgular. Buna karşılık, geleneksel aile yapısında baba rolü, evde kuralları koyan ve düzen sağlayıcı kişi olarak tanımlanmıştır. Çocuk bakımında babanın anneden daha geri planda bulunması, anne ve babanın çocuğu yetiştirme tutumlarında da farklılıklara neden olur (McKinney ve Renk, 2007).

3.5.7. Anne Baba Arasındaki İlişki

Evliliklerinde mutlu ebeveynlerin daha hoşgörülü tutumlara sahip olduğu düşünülmektedir. Çiftlerin uyumunun iyi olduğu evliliklerde ebeveynlerin destekleyici tutum sahibi olduğu ve şartlarından daha az şikâyetçi olduğu görülmüştür. Uyumlu olan çiftlerin daha az katı baba tutumu sergilediği ve annelerin çocuklarının öz güvenini destekleyici tutumda oldukları sonucuna varılmıştır (Goldberg ve Easterbrooks, 1984).

Ebeveynlerin aralarındaki duygusal ilişki ve kişisel olarak kendilerini yalnız hisseden ebeveynler bulundukları koşullardan daha az tatmin olurlar. Etkili bir ebeveyn olabilmek için öncelikle kişinin kendini özgüvenli hissetmesi gerekir. Ebeveynin yaşamına ilişkin memnuniyet ve tamahkârlık ebeveynlerin davranış ve çocuk yetiştirme stratejilerini doğrudan etkilediğini söyleyebiliyoruz (Medora vd., 2001).

3.5.8. Anne Baba Geçmiş Deneyimleri

Anne babaların çocukluk deneyimleri hayatlarının pek çok noktasında karşılarına çıkabilmektedir, bunlardan biri çocuk yetiştirme tutumlarıdır. Çocuk yetiştirme tutumlarına ebeveynlerin aralarındaki yakın ilişkide etki etmektedir. Çocukların yetiştirilme tutumlarının aile kavramı içerisinde incelenmesi gerekir. Ebeveynlerin çocuklarına olan etkileri aynı zamanda çocuklarının da çiftin ilişkilerine etki etmesi anlamına gelmektedir (Yavuzer vd., 2010).

3.5.9. Çocuk Doğum Sırası

Çocuk doğum sırası anne baba tutumlarının şekillenmesinde önemli bir faktördür ve bu farklılık gösteren ebeveyn yaklaşımları çocuğun kişilik gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Aileye katılan küçük kardeş büyük çocuklarda yoğun kıskançlık ve ihmal edilmişlik hissine kapılmalarına neden olabilir. İkinci çocuk ise abi veya ablaları ile rekabet halinde olabilir. Bu durum çocuklar arasında sorunlara ve aile içi ilginin dağılımında farklılıklara neden olarak çocukların ruhsal gelişimini etkileyebilir. Tek çocuğa karşı ailenin aşırı ilgi ve koruyucu tutumu karşısında çocuk bağımsızlık ve problem çözme becerileri geliştirmekte zorluk yaşayabilir (Adler, 2010).

3.5.10. Kültürel Değerler

Her kültürün kendine özgü çocuk yetiştirmeye ilişkin belirli teknikleri ve kabul görmüş davranış kalıpları ile ilgili beklentileri vardır. Her kültür davranış kalıplarına uyulmasını bekler. Aileler sosyalleşme kavramı içerisinde kültürün getirmiş olduğu tutumları özelleştirerek, çocuk

yetiştirme stillerine yansıtırlar (Mussen, 1979). Şanlı ve Öztürk'e (2015) göre, anne baba tutumları çocuk gelişimine büyük ölçüde etki etmektedir. Sosyal ve çevresel faktörler çocuğun duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimini etkiler. Ebeveynin içinde bulunduğu sosyokültürel değerleri, anne babanın çocuk yetiştirmede değer ve inançları oluşturan faktördür. Farklı kültürlerde yetişen çocukların da kültürlerine bağlı farklı ihtiyaçları olabilmektedir.

3.6. Anne Baba Tutumları Hakkında Yapılmış Bazı Türkçe Çalışmalar

Durmuşoğlu ve diğerleri (2024) tarafından yapılan bu araştırma ebeveyn tutumları ile anne-baba-çocuk ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya dört ve altı yaşlarında çocukları olan aileler katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda ebeveynlerin en çok demokratik tutum tercih ettiğini göstermiştir. Demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarıyla aralarındaki ilişkinin olumlu yönde olduğu görülmüştür. Otoriter tutum ile çocukla kurulan ilişki arasında ise düşük düzey olumlu ilişki görülmüştür. Ebeveyn tutumları ve ebeveyn çocuk ilişkisinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığı, ancak ebeveyn tutumlarının ebeveynin öğrenim düzeyine göre farklılaştığı ortaya konmuştur.

Yılmaz'ın (2009) çalışmasına göre, ebeveyn tutumlarının bireyin öz anlayışları ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılar üniversite öğrencileridir. Elde edilen bulgular kız öğrencilerin ebeveyn tutumlarını demokratik erkek öğrenciler ebeveyn tutumlarını otoriter algıladıkları bulunmuştur. Kardeşlerin ailedeki sırasına göre, ilk çocukların ebeveyn tutumunu demokratik sonuncu çocuk koruyucu algıladığını belirtmiştir. Sonuncu çocuk öz-anlayış puanı ortanca ve sonuncu çocuğa göre daha yüksek bulunmuştur.

Tunca ve Durmuş 'un çalışmasının amacı ebeveyn tutumları ile bağışlama seviyeleri arasında olan ilişkiyi üniversite öğrencileri üzerinde araştırmaktır. Bulgulara göre, anne ve babasının yetiştirme tutumunu demokratik olarak değerlendiren öğrencilerin olayları kabul etme-bağışlama durumu oldukça fazla olduğu görülmüştür. Tam tersi durumda ebeveyninden baskıcı otoriter tutum görmüş öğrencilerin kendilerini ve çevresini bağışlamakta güçlük çektiği görülmüştür. Bağışlama tutumu ile öğrencinin kız veya erkek olması arasında bir ilişkisi görülmemiştir (Tunca ve Durmuş, 2018).

Palut'un (2008) çalışmasına göre, bu çalışmada üniversite öğrencileri üzerinde düşünme stilleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma bulguları çocuklarına sevecen, ilgili ve özgürlük tanıyan ebeveynlerin stilleri ile genç bireylerin sorgulayıcı, farklı deneyimlere açık düşünce yapıları arasında doğru orantılı ilişki bulunmuştur. Veriler kız öğrencilerin daha sorgulayıcı tutum sergilediklerini ve daha sosyal ilişkilere açık tutumlar sergilediğini

göstermiştir. Ebeveynlerin kendilerini yetiştirme tutumlarının çocukların düşünme stillerine etkisi olduğu görülmüştür.

Mendi'nin (2015) çalışmasına göre, koşullu ebeveyn tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı düzeyleri arasında olan ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılar üniversite öğrencileridir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirmede çocuğa koşullu tutum sergilemesi çocuğun öznel iyi oluş ve duygu durumu üzerinde negatif etki ettiği görülmüştür. Veriler bütünüyle değerlendirildiğinde, koşullu yaklaşım sergileyen ebeveynlerin çocuğun benlik gelişimine yadsınamayacak ölçüde olumsuz etkisi olduğu görülmüştür. Ebeveynin koşullu yaklaşımı arttıkça çocuğun mükemmeliyetçi tutum sergileme durumu artmaktadır.

Şahin'nin (2024) çalışmasına göre bu araştırma önem arayışı, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumlarının birbiriyle ilişkisini araştırmaktadır. Katılımcılar yetişkin bireylerdir. Çalışma sonucunda erkeklerin önem arayışı kadın katılımcılardan yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda dışa dönük kişilik tipi özelliği taşıyan bireylerin çekimser tutum gösteren bireylere oranla daha fazla önem arayışı aradıkları görülmüştür. Kişilerin cinsiyet, ebeveyn yaklaşımı ve kendilerini analiz etme farklılıklarına göre önem arayışı düzeyi değişmektedir. Sosyoekonomik düzeyin ve yaş farklılıklarının önem arayışı ile ilgili ilişkisi bulunamamıştır.

Ulu'nun (2022) araştırmasına göre, ebeveyn tutumları, kaygı ile öz- şefkat düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya genç yetişkinler katılmıştır. Elde edilen verilere göre otoriter yaklaşım stili bireyde kaygı geliştirdiği, demokratik stilin iste aşırı kaygıya yol açmadığı görülmüştür. Kişiler ailelerinden kısıtlayıcı davranışlara maruz kalıyorsa kaygı seviyelerinde artışın olduğu görülmüştür. Destekleyici ve kabule edici aile yaklaşımının kişide kaygı seviyesinin düşmesine etki ettiği görülmüştür.

3.7. Anne Baba Tutumları Hakkında Yapılmış Bazı Yabancı Çalışmalar

Fletcher ve diğerleri (2008) tarafından yapılan bu araştırma ebeveynlik tutumu, anne disiplin stratejileri ile çocuk mutluluğu arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma dördüncü sınıf öğrencileri ve anneleri üzerinde yapılmıştır. Yetkili anneler, kayıtsız annelere göre daha az cezalandırıcı disiplin yöntemlerini kullanmıştır. Yüksek cezalandırıcı disiplin tutumu uygulayan ailelerin çocuklarında daha düşük akademik başarı ve sosyal sorunlar görüldü. Cezalandırıcı tutuma maruz kalan çocuklarda olumsuz etkiler yalnızca otoriter ailelerde gözlemlenmiştir. Cezalandırıcı disiplinin tutumunun fazla kullanılması, hoşgörülü ve otoriter ailelerde daha fazla dışsallaştırma sorunlarıyla ve otoriter ailelerde daha fazla içselleştirme sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Candel'in (2022) araştırmasına göre ebeveynlerin helikopter ebeveynlik ve özerklik destekleyici davranışlarının, yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki memnuniyet ve çatışma düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmaya ebeveynler katılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarından biri, iyi ebeveynliğin romantik ilişkilerdeki yetkinlikleri geliştirmesi ve etkili olmasıdır. Helikopter ebeveyn tarzını uygulayan ailelerde çocukların olumsuz davranışlarla ilişkilendirildiği görülmüştür. Ebeveyn özerkliğini destekleyici davranışlar ve ilişkisel doyum arasında dolaylı yönde ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiye aşırı ilişkisel yetkilendirme aracılık etmiştir. Bu nedenle, bu çalışma, yetişkinlerin psikolojik ve kişilerarası gelişimi için olumlu ebeveynlik tutumlarını kullanmanın önemini göstermektedir.

Rubin'in (2017) çalışmasına göre farklı sosyoekonomik düzeylerde akademik motivasyon ile ebeveynlik stilleri arasındaki ilişki araştırılmak amaçlanmıştır. Katılımcıları lisans öğrencileri oluşturmuştur. Düşük seviyede sosyoekonomik statüye sahip bireylerin, orta veya daha yüksek sosyoekonomik statüdeki bireylere kıyasla akademik motivasyonu daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur. Demokratik ebeveynlere sahip öğrencilerin genel akademik motivasyon ortalamasının, otoriter veya izin verici ebeveynlere sahip öğrencilere kıyasla yüksek olduğu görülmüştür.

Naumovska'nın (2024) çalışmasına göre erken ve orta yetişkinlik döneminde algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişki araştırılmak amaçlanmıştır. Çalışmaya yetişkin bireyler katılmıştır. Algılanan otoriter ve izin verici ebeveynlik stili ile mükemmeliyetçilik arasında pozitif anlamlı ilişki, demokratik ebeveynlik stili ile negatif anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Otoriter ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçi yetiştirme tarzı benimsenen ailelerde yetişen bireylerde başkalarını hayal kırıklığına uğratma korkusu, aşırı katı düzen ve başarıya bağlı öz saygı algısının yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM 4: GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın yapılış yöntemi dahilinde araştırmanın modeli, evren ve örneklem özellikleri, veri toplama ve analiz yöntemleri ele alınmaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada gelişigüzel örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Gelişigüzel örnekleme yönteminde çalışmaya katılım sağlayan bireyler, herhangi bir kurala dayanmadan araştırmacını ulaşımı açısından kolay ulaşılabilir olmasına göre tercih edilen bir yöntemdir (Karasar, 2005).

4.2. Araştırmanın Örneklemi

Bu çalışmanın örneklemi gelişigüzel örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Gelişigüzel örneklem anket araçlarıyla yapılan nicel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir örnekleme yöntemidir. Gelişigüzel örneklemenin eşit seçilmiş popülasyonlarda avantaj sağladığı ileri sürülmektedir. Bu seçim yönteminde, katılımcı tüm bireylerin eşit seçilme olasılığına sahip olduğu ve seçilimin raslantısal gerçekleştiği belirtilir (Noor, Tajik ve Golzar, 2022).

Örneklem 18 ile 65 yaş arası yetişkinler oluşmaktadır. Araştırmaya farklı illerden 428 farklı yetişkin katılım sağlamıştır. Araştırmaya katılan 428 yetişkinin %51,4'ü kadın, %48,6'sının erkek olduğu görülmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılacak ölçeklere karar verildikten sonra, ölçek yazarlarına internet aracılığı ile iletişime geçilerek gerekli izinler toplanmıştır. Veri toplama işlemine başlanmadan önce, İstanbul Kent Üniversitesi Etik Kurul Birimi'nden gerekli izin alınmış ve veri toplama işlemeni geçilmiştir. Bu çalışmada katılımcılardan veriler Google Formlar üzerinden toplanmıştır. Bu araştırmaya katılımcılar Bilgilendirilmiş Onam Formunu okuyup onaylayarak katılım sağlamışlardır. Bu çalışmada kullanılan anket formları: Sosyodemografik Veri Formu, 5 faktör kişilik envanteri, Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeği ve Anne baba tutum ölçeği olmuştur. Verilerin toplanması ile 428 kadın ve erkek yetişkin bireyden oluşan örnekleme ulaşılmıştır.

4.4. Sosyodemografik Bilgi Formu

Sosyodemografik veri formu; katılımcının yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, medeni durumu, aylık geliri, annesinin eğitim durumu, babasının eğitim durumu, psikiyatrik/ psikolojik tedavi görüp görmediği, tedavi görmüş ise rahatsızlığının ismi gibi değişkenleri içeren araştırmacı tarafından hazırlanan formdur.

4.5. Beş Faktör Kişilik Envanteri(5fke)

Anket formunun ikinci bölümünde bireylerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla Somer Korkmaz ve Tatar (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Beş Faktör Kişilik Envanteri yer almaktadır. Bu model farklı dillerde ve ülkelerde araştırılmış ve kullanılan bir model olmuştur. Beş faktör kişilik modeli pek çok çalışmada kullanılmış ve temel özellikleri desteklenmiştir. Envanterde beşli likert tipinde (1: Hiç uygun değil, 5: Tamamen uygun) 76 madde ve Dışadönüklük (14 madde), yumuşak başlılık / geçimlilik (16 madde), öz-denetim / sorumluluk (17 madde), duygusal tutarsızlık (15 madde), gelişime açıklık (14 madde) olmak üzere 5 alt ölçek (kişilik özelliği) yer almaktadır. Her kişilik özelliği ayrı ayrı ölçüldüğünden ölçeğin toplam puanı alınmamaktadır. Her alt ölçekte bulunan yüksek puan ilgili kişilik özelliğinin düzeyini göstermektedir. Bu çalışmada alt ölçeklerin Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları sırasıyla 0,89 / 0,91 / 0,91 / 0,90 / 0,80 olarak belirlenmiştir.

4.6. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Envanteri (FÇBME)

Anket formunun üçüncü bölümünde bireyin kendisiyle ilgili algıladığı mükemmeliyetçiliğinin değerlendirmesi amacıyla Frost ve arkadaşları (1993) bir ölçek geliştirmişlerdir, söz konusu ölçek Kağan (2011) tarafından Türkçe diline uyarlanmıştır. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin altı alt boyutu vardır bunlar; Hata yapma endişesi, kişisel standartlar, ailesel beklentiler, aileden eleştiri, yaptığından emin olamama ve düzen alt boyutudur. Hata yapma endişesi (9 madde), kişisel standartlar (7 madde), ailesel beklentiler (5 madde), aileden algılanan eleştiri (4 madde), yaptığından emin olamama (4 madde), düzen alt boyutu (6 madde) olmak üzere 6 alt boyut yer almaktadır. Ölçekte beşli likert tipinde (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) 35 madde ve tek boyut yer almaktadır. Ölçekte 35 ile 175 arasında elde edilen yüksek puan bireyin mükemmeliyetçiliğinin yüksek olduğunu belirtilmektedir. Bu araştırma ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutların Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları sırasıyla 0,88 / 0,81 / 0,86 / 0,82 / 0,81 / 0,90 olduğu belirlenmiştir.

4.7. Anne Baba Tutum Ölçeği

Anket formunun dördüncü bölümünde, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken hangi tutum ve davranışları sergilediklerini bireyin algısına göre değerlendiren, Kuzgun'un (1972) geliştirmiş olduğu Kuzgun ve Eldeleklioğlu'nun (2005) üzerinde çalışıp yenilemiş olduğu Anne baba Tutum Envanteri bulunmaktadır.Envanterin içerisinde Envanterinde beşli likert tipinde (1: Hiç uygun değil, 5: Tamamen uygun) 40 madde ve Demokratik Tutum (15 madde), Koruyucu /

İstekçi Tutum (15 madde), Otoriter Tutum (10 madde) olmak üzere 3 alt ölçek yer almaktadır. Her bir tutum bağımsız olarak değerlendirildiğinde ölçeğin toplam puanı hesaplanamamaktadır. Her alt ölçekte elde edilen yüksek puanlar ilgili ebeveyn tutumunun daha güçlü seviyede algılandığını göstermektedir. Bu çalışmada alt ölçeklerin Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları sıra ile 0,96 / 0,90 / 0,89 olarak tespit edilmiştir.

4.8. Verilerin Analizi

Katılımcılara ilişkin demografik özellikleri frekans ve yüzde tablosunda yer verilmiştir. Ölçeklerin toplam ve alt ölçek puanlarına ait bazı noktalar istatistik tablosunda belirtilmiştir. Bunlar; aritmetik ortalama, çarpıklık, standart sapma ve basıklık katsayılarıdır. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık katsayısı (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları esas alınmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayılarının ±1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorum getirilebilir. Normal dağılım göstermeyen puanların uygun dönüşümleri (karekök, logaritmik, ters dönüşüm) yapılarak parametrik testler kullanılabileceği gibi normal dönüşüm mümkün olmadığında non-parametrik testler kullanılmalıdır (Büyüköztürk, 2011). Yapılan analizler sonucunda puanların normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeklerin toplam ve alt ölçek puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testinde anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek amacıyla varyansların homojen olduğu durumlarda (Levene test istatistiğine ait $p>0,05$) LSD post hoc testinden; varyanslar homojen olmadığı durumlarda Games-Howell post hoc testinden yararlanılmıştır. Annelik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkide Pearson korelasyon analizinden; kişilik özellikleri ve anne baba tutumlarının mükemmeliyetçilik üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizinden faydalanılmıştır. Analiz sonucunda güven aralığının %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p<0,05$) olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM 5: BULGULAR

5.1. Katılımcıların Tanımlayıcı Bilgilerine Ait Bulgular

Tablo 1'de katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	220	51.4
	Erkek	208	48.6
Yaş grupları	25 yaş ve altı	90	21.0
	26-30 yaş	92	21.5
	31-35 yaş	64	15.0
	36-40 yaş	74	17.3
	41-45 yaş	52	12.1
	46 yaş ve üstü	56	13.1
Medeni durum	Evli	151	35.3
	Bekar	277	64.7
Öğrenim durumu	İlköğretim mezunu	26	6.1
	Lise mezunu	81	18.9
	Üniversite öğrencisi	57	13.3
	Üniversite mezunu	189	44.2
	Lisansüstü mezunu	75	17.5
Aylık gelir	Geliri yok	45	10.5
	Asgari ücret ve altı	73	17.1
	23-30 bin TL	77	18.0
	31-40 bin TL	48	11.2
	41-50 bin TL	51	11.9
	51 bin TL ve üstü	134	31.3
Anne öğrenim durumu	Okul bitirmedi	45	10.5
	İlkokul mezunu	106	24.8
	Ortaokul mezunu	66	15.4
	Lise mezunu	111	25.9
	Üniversite mezunu	100	23.4
Baba öğrenim durumu	Okul bitirmedi	29	6.8
	İlkokul mezunu	83	19.4
	Ortaokul mezunu	50	11.7
	Lise mezunu	129	30.1
	Üniversite mezunu	137	32.0
Psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma durumu	Evet	146	34.1
	Hayır	282	65.9

*p<0,05 **p<0,01

Araştırmaya katılan 428 yetişkinin %51.4'ü kadın, %48.6'sını erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalamaları hesaplandığında 34.53±9,22 olduğu belirlenmiştir. Yaş gruplarına göre dağılım %21'i 25 yaşında ve altı, %21.5'i 26-30 yaşında, %15'i 31-35 yaşında, %17.3'ü 36-40 yaşında, %12.1'i 41-45 yaşında, %13.1'i 46 yaşında ve

üstü yaş grubundadır. Katılımcı bireylerin %35.3'ü evli, %64.7'si bekardır. Katılımcıların %6.1'i ilköğretim, %18.9'u lise düzeyinde öğrenimini tamamlamış, %13.3'ü halen üniversite öğrencisi, %44.2'si üniversite, %175'i lisansüstü düzeyde öğrenimini tamamlamıştır. Katılımcıların %10.5'inin geliri yok, %17.1'inin aylık geliri asgari ücret ve altı, %18'inin 23-30 bin TL, %11.2'sinin 31-40 bin TL, %11.9'unun 41-50 bin TL arası, %31.3'ünün aylık geliri 51 bin TL ve üstüdür. Katılımcıların %10.5'inin annesi herhangi bir okul bitirmedi, %24.8'inin annesi ilkokul mezunu, %15.4 ortaokul, %25.9 lise, %23.4 annesi üniversite mezunudur. Katılımcıların %6.8'inin babası herhangi bir okul bitirmedi, %19.4'ünün babası ilkokul mezunu, %11.7 ortaokul, %30.1 lise, %32'sinin babasının öğrenim durumu üniversite mezunudur. Katılımcıların %34.1'i geçmişte psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüştür.

5.2. Ölçek Puanlarına Ait Betimsel Bulgular

Tablo 2'de ölçek puanlarına ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 2

Ölçek Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek / Alt Ölçek	Madde Sayısı	N	Min.	Maks.	$\overline{X}$	SS	Ç.	B.
Dışadönüklük	14	428	14	70	49.68	9.89	-0.43	-0.33
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	16	428	16	80	54.80	11.66	-0.64	0.01
Öz-Denetim / Sorumluluk	17	428	17	85	61.11	12.32	-0.81	0.17
Duygusal Tutarsızlık	15	428	15	75	39.93	10.65	0.42	-0.36
Gelişime Açıklık	14	428	14	70	50.29	7.85	-0.52	-0.29
Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik	35	428	35	175	97.33	19.01	0.58	0.36
Demokratik Tutum	15	428	15	75	45.14	12.50	0.28	-0.40
Koruyucu / İstekçi Tutum	15	428	15	75	35.71	9.68	0.02	0.74
Otoriter Tutum	10	428	10	50	24.27	7.53	0.78	0.74

Ç.: Çarpıklık B.: Basıklık
*p<0,05 **p<0,01

Tablo 2'ye göre dışadönüklük kişilik özelliği alt ölçek puanı 49.68±9.89; yumuşak başlılık / geçimlilik alt ölçek puanı 54,80±11,66; öz-denetim / sorumluluk alt ölçek puanı 61.11±12.32; duygusal tutarsızlık alt ölçek puanı 39.93±10.65 ve gelişime açıklık alt ölçek puanı 50.29±7.85 olarak tespit edilmiştir. Alt ölçek puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan yetişkinlerin öz-

denetim / sorumluluk (100*[61.11-17] / [85-17] =%65.0), gelişime açıklık (100*[50.29-14]/[70-14]=%64.8) ve dışadönüklük (100*[49.68-14]/[70-14]=%63.7) kişilik özelliklerinin nispeten yüksek olduğu, ardından yumuşak başlılık / geçimlilik (100*[54.8-16]/[80-16]=%60.6) kişilik özelliğinin takip ettiği ve en düşük düzeyde kişilik özelliğinin ise duygusal tutarsızlık (100*[39.93-15]/[75-15]=%41.5) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2'ye göre Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçek puanı 54.80±11.66 olarak tespit edilmiş olup araştırmaya katılan yetişkinlerin mükemmeliyetçiliğinin düşük / orta düzeyde (100*[97.33-35] /[175-35]=%44.5) olduğu analiz edilmiştir.

Tablo 2'ye göre demokratik tutum alt ölçek puanı 45.14±12.50; koruyucu / istekçi tutum alt ölçek puanı 35.71±9.68 ve otoriter tutum alt ölçek puanı 24.27±7.53 olarak tespit edilmiştir. Alt ölçek puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan yetişkinlerin, çocukluklarında ebeveynlerinin demokratik tutumuna ilişkin algısı orta düzeyde (100*[45.14-15] /[75-15]=%50.2), koruyucu / istekçi tutumuna ilişkin algısı düşük düzeyde (100*[35.71-15]/[75-15]=%34.5) ve otoriter tutumuna ilişkin algısı düşük düzeyde (100*[24.27-10]/[50-10]=%35.6) olduğu tespit edilmiştir.

5.3. Beş Faktör Kişilik Özelliği Ölçek Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 3'te kişilik özellikleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 3

Kişilik Özellikleri Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Dışadönüklük	Kadın	220	51.06	9.52	3.01	0.003
	Erkek	208	48.21	10.09		
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	Kadın	220	55.44	11.93	1.16	0.245
	Erkek	208	54.13	11.35		
Öz-Denetim / Sorumluluk	Kadın	220	61.68	11.59	0.99	0.324
	Erkek	208	60.50	13.04		
Duygusal Tutarsızlık	Kadın	220	41.58	11.00	3.32	0.001
	Erkek	208	38.19	10.00		
Gelişime Açıklık	Kadın	220	51.35	7.37	2.89	0.004
	Erkek	208	49.17	8.19		

*p<0,05 **p<0,01

Yumuşak başlılık / geçimlilik ve öz-denetim / sorumluluk puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0.05) belirlenmiştir. Buna karşılık dışadönüklük (t=3.01; p<0.05),

duygusal tutarsızlık (t=3.32; p<0.05), gelişime açıklık (t=2.89; p<0.05) puanlarının cinsiyet açısından istatiksel anlamlı farklılık belirttiği tespit edilmiştir. Kadın katılımcıların dışadönüklük, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık kişilik puanları, erkek katılımcıların puanlarıyla karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 4'te kişilik özellikleri puanlarının yaş grupları açısından değerlendirilmesine yönelik tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4

Kişilik Özellikleri Puanlarının Yaş Gruplarını Açısından Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Yaş Grupları	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	A-25 yaş ve altı	90	49.07	8.44	1.46	0.200	
	B-26-30 yaş	92	48.57	9.79			
	C-31-35 yaş	64	51.22	8.85			
	D-36-40 yaş	74	48.62	9.23			
	E-41-45 yaş	52	49.69	11.94			
	F-46 yaş ve üstü	56	52.11	11.74			
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	A-25 yaş ve altı	90	56.09	9.53	0.94	0.452	
	B-26-30 yaş	92	54.40	11.51			
	C-31-35 yaş	64	55.22	11.08			
	D-36-40 yaş	74	54.51	13.02			
	E-41-45 yaş	52	52.04	13.20			
	F-46 yaş ve üstü	56	55.88	12.27			
Öz-Denetim / Sorumluluk	A-25 yaş ve altı	90	58.69	11.27	1.47	0.199	
	B-26-30 yaş	92	60.50	11.68			
	C-31-35 yaş	64	62.06	11.25			
	D-36-40 yaş	74	63.07	12.43			
	E-41-45 yaş	52	60.44	13.68			
	F-46 yaş ve üstü	56	62.91	14.24			
Duygusal Tutarsızlık	A-25 yaş ve altı	90	42.27	10.29	1.78	0.115	
	B-26-30 yaş	92	40.54	11.12			
	C-31-35 yaş	64	39.56	9.97			
	D-36-40 yaş	74	39.47	10.92			
	E-41-45 yaş	52	38.71	9.88			
	F-46 yaş ve üstü	56	37.34	11.14			
Gelişime Açıklık	A-25 yaş ve altı	90	50.99	6.59	1.56	0.169	
	B-26-30 yaş	92	50.11	7.65			
	C-31-35 yaş	64	50.05	7.68			
	D-36-40 yaş	74	50.26	8.42			
	E-41-45 yaş	52	47.98	8.42			
	F-46 yaş ve üstü	56	51.93	8.65			

*p<0,05 **p<0,01

Kişilik özellikleri puanlarının yaş grupları açısından istatiksel açıdan farklılaşma bulundurmadığı (p>0.05) belirlenmiştir.

Tablo 5 kişilik özellikleri puanlarının medeni hal açısından değerlendirilmesine yönelik bağımsız iki örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5

Kişilik Özellikleri Puanlarının Medeni Durum Açısından Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Medeni Durum	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Dışadönüklük	Evli	151	50.46	10.46	1.20	0.229
	Bekar	277	49.25	9.56		
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	Evli	151	55.96	11.15	1.52	0.130
	Bekar	277	54.17	11.90		
Öz-Denetim / Sorumluluk	Evli	151	60.81	13.65	-0.36	0.719
	Bekar	277	61.26	11.55		
Duygusal Tutarsızlık	Evli	151	38.90	11.03	-1.48	0.139
	Bekar	277	40.49	10.42		
Gelişime Açıklık	Evli	151	49.52	8.64	-1.51	0.132
	Bekar	277	50.71	7.36		

*p<0,05 **p<0,01

Kişilik özelliklerine ait puanların medeni duruma göre istatiksel anlamlı farklılık (p>0.05) bulunmadığı saptanmıştır.

Tablo 6'da kişilik özellikleri puanlarının öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına tek yönlü ANOVA testi sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 6

Kişilik Özellikleri Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	A-İlköğretim mezunu	26	46.12	12.75	4.17	0.003	E>A. B. C. D
	B-Lise mezunu	81	49.15	11.35			
	C-Üniversite öğrencisi	57	48.32	9.09			
	D-Üniversite mezunu	189	49.29	8.79			
	E-Lisansüstü mezunu	75	53.51	9.50			
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	A-İlköğretim mezunu	26	54.42	9.09	1.54	0.191	
	B-Lise mezunu	81	52.99	12.94			
	C-Üniversite öğrencisi	57	57.93	8.28			
	D-Üniversite mezunu	189	54.78	12.21			
	E-Lisansüstü mezunu	75	54.59	11.55			
Öz-Denetim / Sorumluluk	A-İlköğretim mezunu	26	48.62	14.52	38.23	0.000	E>A. B. C. D
	B-Lise mezunu	81	51.52	13.86			D>A. B. C
	C-Üniversite öğrencisi	57	60.67	8.03			C>A. B
	D-Üniversite mezunu	189	64.22	9.76			
	E-Lisansüstü mezunu	75	68.28	8.57			
Duygusal Tutarsızlık	A-İlköğretim mezunu	26	43.12	10.55	6.39	0.000	A. B. C. D>E
	B-Lise mezunu	81	42.11	10.22			
	C-Üniversite öğrencisi	57	42.44	10.61			
	D-Üniversite mezunu	189	39.72	10.92			
	E-Lisansüstü mezunu	75	35.11	8.87			
Gelişime Açıklık	A-İlköğretim mezunu	26	46.27	9.09	20.48	0.000	C. D. E>A. B
	B-Lise mezunu	81	44.52	9.14			
	C-Üniversite öğrencisi	57	52.26	4.87			
	D-Üniversite mezunu	189	51.60	6.75			
	E-Lisansüstü mezunu	75	53.12	6.75			

*p<0,05 **p<0,01

Tablo 6'da belirtildiği üzere yumuşak başlılık / geçimlilik puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılığının bulunmadığı ($p>0.05$) ortaya konmuştur. Dışadönüklük ($F=4.17$; $p<0.05$), öz-denetim / sorumluluk ($F=38.23$; $p<0.05$), duygusal tutarsızlık ($F=6.39$; $p<0.05$) ve gelişime açıklık ($F=20.48$; $p<0.05$) puanlarının öğrenim durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılık belirttiği görülmüştür. Hangi gruplar arasında farkın olduğunu anlamaya ilişkin yapılan; Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre lisansüstü mezunu katılımcıların dışadönüklük kişilik puanı, ilköğretim, lise, üniversite mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların elde ettiği puanlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi bulguları lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, ilköğretim, lise, üniversite mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların puanları dikkate alındığında anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversite mezunlarının öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, ilköğretim, lise mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinin öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, ilköğretim ve lise mezunlarının almış olduğu puanlar açısından anlamlı biçimde yüksek olduğu belirlenmiştir.

LSD post hoc testi bulguları bizlere gösterdiği ilköğretim, lise, üniversite mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanı, lisansüstü mezunu katılımcıların sahip olduğu puanlar açısından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi bulguları üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların gelişime açıklık kişilik puanı, ilköğretim ve lise mezunu katılımcıların almış olduğu puanlar açısından istatiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 7'de kişilik özellikleri puanlarının aylık gelir yönünden karşılaştırılmasına tek yönlü ANOVA testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 7

Kişilik Özellikleri Puanlarının Aylık Gelire Göre Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Aylık Gelir	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	A-Geliri yok	45	49.71	10.47	3.45	0.005	F>A. B. C.D
	B-Asgari ücret ve altı	73	47.45	8.94			
	C-23-30 bin TL	77	49.18	9.22			
	D-31-40 bin TL	48	46.40	11.03			
	E-41-50 bin TL	51	50.71	10.10			
	F-51 bin TL ve üstü	134	51.95	9.61			
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	A-Geliri yok	45	58.02	10.22	3.05	0.010	A. B>F
	B-Asgari ücret ve altı	73	57.05	9.86			
	C-23-30 bin TL	77	55.36	10.20			
	D-31-40 bin TL	48	56.13	11.69			
	E-41-50 bin TL	51	54.00	11.86			
	F-51 bin TL ve üstü	134	52.01	13.17			
Öz-Denetim / Sorumluluk	A-Geliri yok	45	59.80	13.51	7.73	0.000	F>A. B. C.D
	B-Asgari ücret ve altı	73	58.71	10.88			
	C-23-30 bin TL	77	57.40	13.62			
	D-31-40 bin TL	48	58.50	11.77			
	E-41-50 bin TL	51	60.25	14.00			
	F-51 bin TL ve üstü	134	66.23	9.66			
Duygusal Tutarsızlık	A-Geliri yok	45	44.89	13.61	9.05	0.000	A. B.C.D>F
	B-Asgari ücret ve altı	73	41.67	9.46			
	C-23-30 bin TL	77	42.74	10.51			
	D-31-40 bin TL	48	40.96	8.64			
	E-41-50 bin TL	51	39.67	9.00			
	F-51 bin TL ve üstü	134	35.44	9.96			
Gelişime Açıklık	A-Geliri yok	45	52.22	9.03	1.25	0.287	
	B-Asgari ücret ve altı	73	50.92	6.42			
	C-23-30 bin TL	77	48.97	8.34			
	D-31-40 bin TL	48	49.29	8.81			
	E-41-50 bin TL	51	50.18	8.21			
	F-51 bin TL ve üstü	134	50.46	7.27			

*p<0,05 **p<0,01

Gelişime açıklık puanlarının aylık kazanç açısından anlamlı farklılaşma göstermediği (p>0.05) tespit edilmiştir. Dışadönüklük (F=3.45; p<0.05), yumuşak başlılık / geçimlilik (F=3.05; p<0.05), öz-denetim / sorumluluk (F=7.73; p<0.05), duygusal tutarsızlık (F=9.05; p<0.05) ve gelişime açıklık (F=20.48; p<0.05) puanlarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı istatiksel

farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Hangi gruplar arasında farkın olduğunun tespitine ilişkin yapılmış olan;

LSD post hoc testi analizleri aylık maddi kazancı 51 bin TL ve üzerinde olan bireylerin dışadönük kişilik puanı, aylık maddi kazancı 40 bin TL ve daha düşük olan bireylerin puanlarına oranla istatiksel açıdan yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi analizlerine göre aylık geliri olmayan ve aylık geliri asgari ücret ve altı olan katılımcıların yumuşak başlılık / geçimlilik kişilik puanı, aylık geliri 51 bin TL ve üzerinde olan bireylerin aldığı puanlara oranla istatiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi bulguları aylık maddi kazancı 51 bin TL ve üstü olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, aylık geliri 40 bin TL ve altı olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre aylık geliri bulunmayan ve aylık geliri 40 bin TL ve altı olan katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanı, aylık geliri 51 bin TL ve üstü olan bireylerin puanlarına oranla istatiksel olarak anlamlı seviyede bulunmuştur.

Tablo 8'de kişilik özellikleri puanlarının anne eğitim seviyesi açısından değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 8

Kişilik Özellikleri Puanlarının Anne Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Anne Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	A-Okul bitirmedi	45	47.49	12.67	1.43	0.223	
	B-İlkokul mezunu	106	49.76	9.47			
	C-Ortaokul mezunu	66	48.29	10.22			
	D-Lise mezunu	111	50.04	9.47			
	E-Üniversite mezunu	100	51.09	9.05			
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	A-Okul bitirmedi	45	57.22	11.93	3.35	0.010	A. B. E>C. D
	B-İlkokul mezunu	106	56.33	11.26			
	C-Ortaokul mezunu	66	51.64	13.00			
	D-Lise mezunu	111	52.92	11.84			
	E-Üniversite mezunu	100	56.28	10.20			
Öz-Denetim / Sorumluluk	A-Okul bitirmedi	45	55.02	15.72	15.71	0.000	E>A. B. C. D
	B-İlkokul mezunu	106	60.52	12.25			B. D>A. C
	C-Ortaokul mezunu	66	54.92	13.97			
	D-Lise mezunu	111	62.07	9.37			
	E-Üniversite mezunu	100	67.47	8.66			
Duygusal Tutarsızlık	A-Okul bitirmedi	45	41.07	11.09	5.63	0.000	B. C. D>E
	B-İlkokul mezunu	106	40.42	10.77			
	C-Ortaokul mezunu	66	42.33	9.08			
	D-Lise mezunu	111	41.36	11.34			
	E-Üniversite mezunu	100	35.74	9.48			
Gelişime Açıklık	A-Okul bitirmedi	45	48.42	9.77	7.15	0.000	E>A. B. C.D
	B-İlkokul mezunu	106	50.20	8.52			B. D>C
	C-Ortaokul mezunu	66	47.39	8.31			
	D-Lise mezunu	111	50.08	6.97			
	E-Üniversite mezunu	100	53.37	5.46			

*p<0,05 **p<0,01

Dışadönüklük puanlarının anne eğitim durumuna göre istatiksel anlamlı farklılık bulunmadığı (p>0.05) analiz edilmiştir. Yumuşak başlılık / geçimlilik (F=3.35; p<0.05), öz-denetim / sorumluluk (F=15.71; p<0.05), duygusal tutarsızlık (F=5.63; p<0.05) ve gelişime açıklık (F=7.15; p<0.05) puanlarının anne öğrenim durumuna göre istatiksel anlamlı farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan;

LSD post hoc testi bulgularına göre annesi okul bitirmeyen, ilkokul mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların yumuşak başlılık / geçimlilik kişilik puanı, annesi ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların puanlarına kıyasla istatiksel olarak daha yüksek belirlenmiştir.

Games-Howell post hoc testi bulguları annesi üniversite mezunu olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, annesi okul bitirmeyen, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan katılımcıların sahip olduğu puanlara kıyasla istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Annesi

ilkokul ve lise mezunu olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, annesi okul bitirmeyen ve ortaokul mezunu olan katılımcıların puanları açısından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

LSD post hoc testi bulgularına göre annesi ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanı, annesi üniversite mezunu olan katılımcıların puanlarına oranla istatiksel düzeyde daha yüksektir.

Games-Howell post hoc testi bulgularına göre annesi üniversite mezunu olan katılımcıların gelişime açıklık kişilik puanı, annesi okul bitirmeyen, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu eğitim seviyesindeki katılımcıların puanları incelendiğinde istatiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Annesi ilkokul ve lise mezunu olan katılımcıların gelişime açıklık kişilik puanı, annesi ortaokul mezunu olanların puanlarına göre istatiksel düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 9'da kişilik özelliklerine ait puanların baba eğitim düzeyine açısından değerlendirilmesi tek yönlü ANOVA testi sunulmuştur.

Tablo 9

Kişilik Özellikleri Puanlarının Baba Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Baba Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	A-Okul bitirmedi	29	45.83	13.71	2.02	0.091	
	B-İlkokul mezunu	83	50.51	9.91			
	C-Ortaokul mezunu	50	49.82	10.01			
	D-Lise mezunu	129	48.74	9.71			
	E-Üniversite mezunu	137	50.82	8.88			
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	A-Okul bitirmedi	29	53.79	11.46	0.96	0.429	
	B-İlkokul mezunu	83	55.52	11.58			
	C-Ortaokul mezunu	50	52.60	11.14			
	D-Lise mezunu	129	54.25	12.04			
	E-Üniversite mezunu	137	55.91	11.58			
Öz-Denetim / Sorumluluk	A-Okul bitirmedi	29	48.86	15.21	19.69	0.000	E>A. B. C.D
	B-İlkokul mezunu	83	58.29	12.33			B. C. D>A
	C-Ortaokul mezunu	50	57.86	14.18			
	D-Lise mezunu	129	60.76	11.15			
	E-Üniversite mezunu	137	66.91	8.53			
Duygusal Tutarsızlık	A-Okul bitirmedi	29	40.45	10.95	9.16	0.000	B. C. D>E
	B-İlkokul mezunu	83	41.05	11.51			
	C-Ortaokul mezunu	50	43.74	10.37			
	D-Lise mezunu	129	41.02	10.95			
	E-Üniversite mezunu	137	36.73	9.08			
Gelişime Açıklık	A-Okul bitirmedi	29	45.52	9.42	1.63	0.165	
	B-İlkokul mezunu	83	49.13	9.03			
	C-Ortaokul mezunu	50	48.24	7.69			
	D-Lise mezunu	129	49.90	7.86			
	E-Üniversite mezunu	137	53.12	5.57			

Dışadönüklük, yumuşak başlılık / geçimlilik, gelişime açıklık puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0.05) analiz edilmiştir. Öz-denetim / sorumluluk (F=19.69; p<0.05) ve duygusal tutarsızlık (F=9.16; p<0.05) puanlarının baba öğrenim durumuna göre istatiksel anlamlı farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan;

Games-Howell post hoc testi bulgularına göre babası üniversite mezunu olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, babası okul bitirmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Babası ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, babası okul bitirmeyen katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanı, babası üniversite mezunu olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 10'da kişilik özellikleri puanlarının ruhsal tedavi görmüş olma durumu değerlendirilmesine yönelik bağımsız iki örneklem t testi bulguları sunulmuştur.

Tablo 10

Kişilik Özellikleri Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Dışadönüklük	Evet	146	48.58	11.11	-1.65	0.099
	Hayır	282	50.24	9.17		
Yumuşak başlılık / Geçimlilik	Evet	146	49.90	12.19	-6.56	0.000
	Hayır	282	57.34	10.53		
Öz-Denetim / Sorumluluk	Evet	146	59.15	12.53	-2.37	0.018
	Hayır	282	62.12	12.10		
Duygusal Tutarsızlık	Evet	146	43.99	10.62	5.89	0.000
	Hayır	282	37.83	10.06		
Gelişime Açıklık	Evet	146	48.56	7.74	-3.32	0.001
	Hayır	282	51.18	7.77		

*p<0,05 **p<0,01

Kişilik özellikleri puanlarının psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma durumu açısından istatiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği (p>0.05) görülmüştür.

Dışadönüklük puanlarının psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma durumu açısından anlamlı farklılaşmamaktadır (p>0.05). Yumuşak başlılık / geçimlilik (t=-6.56; p<0.05), öz-denetim / sorumluluk (t=-2,37; p<0.05), duygusal tutarsızlık (t=5.89; p<0.05), gelişime açıklık (t=-3.32; p<0.05) puanlarının psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma durumuna göre

istatiksel olarak farklılaşmamaktadır. Ruhsal tedavi görmemiş kişilerin yumuşak başlılık / geçimlilik, gelişime açıklık kişilik puanları, psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş kişilerin puanlarına oranla istatiksel düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanları, psikolojik / psikiyatrik tedavi görmemiş kişilerin puanlarına dahilinde istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

5.4. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçek Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 11'de mükemmeliyetçilik alt boyutları puanlarının cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesine yönelik bağımsız iki örneklem t testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 11

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Hata Yapma Endişesi	Kadın	220	22.04	6.80	3.13	0.002
	Erkek	208	20.17	5.44		
Kişisel Standartlar	Kadın	220	20.43	5.02	2.94	0.004
	Erkek	208	19.02	4.93		
Ailesel Beklentiler	Kadın	220	14.58	4.51	4.46	0.000
	Erkek	208	12.76	3.87		
Aileden Eleştiri	Kadın	220	10.69	3.77	2.31	0.021
	Erkek	208	9.90	3.23		
Yaptığından Emin Olamama	Kadın	220	10.88	3.52	3.43	0.001
	Erkek	208	9.82	2.81		
Düzen	Kadın	220	22.93	4.47	4.03	0.000
	Erkek	208	21.19	4.46		
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	Kadın	220	101.55	19.35	4.85	0.000
	Erkek	208	92.87	17.60		

*p<0,05 **p<0,01

Hata yapma endişesi (t=3.13; p<0.05), kişisel standartlar (t=2.94; p<0.05), ailesel beklentiler (t=4.46; p<0.05), aileden eleştiri (t=2.31; p<0.05), yaptığından emin olamama (t=3.43; p<0.05), düzen (t=4.03; p<0.05) alt boyut puanları mükemmeliyetçilik ölçek (t=4.85; p<0.05) puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Kadın katılımcıların mükemmeliyetçilik ölçek ve alt boyut puanları, erkek katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 12'de mükemmeliyetçilik alt boyut değerlerinin yaş grupları açısından değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü ANOVA testi bulguları sunulmuştur.

Tablo 12

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Yaş Gruplarına Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Yaş Grupları	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Hata Yapma Endişesi	A-25 yaş ve altı	90	22.14	5.96	1.88	0.096	
	B-26-30 yaş	92	21.25	6.70			
	C-31-35 yaş	64	21.56	6.79			
	D-36-40 yaş	74	20.95	5.90			
	E-41-45 yaş	52	21.19	5.48			
	F-46 yaş ve üstü	56	19.00	6.11			
Kişisel Standartlar	A-25 yaş ve altı	90	19.53	5.49	1.49	0.191	
	B-26-30 yaş	92	19.23	4.90			
	C-31-35 yaş	64	21.17	4.51			
	D-36-40 yaş	74	20.05	5.01			
	E-41-45 yaş	52	19.29	4.55			
	F-46 yaş ve üstü	56	19.32	5.29			
Ailesel Beklentiler	A-25 yaş ve altı	90	13.34	4.48	1.41	0.218	
	B-26-30 yaş	92	13.50	4.12			
	C-31-35 yaş	64	14.78	4.20			
	D-36-40 yaş	74	14.15	4.49			
	E-41-45 yaş	52	13.21	3.98			
	F-46 yaş ve üstü	56	13.21	4.37			
Aileden Eleştiri	A-25 yaş ve altı	90	9.94	3.65	0.98	0.432	
	B-26-30 yaş	92	10.36	3.58			
	C-31-35 yaş	64	11.05	3.63			
	D-36-40 yaş	74	10.49	3.71			
	E-41-45 yaş	52	9.90	3.16			
	F-46 yaş ve üstü	56	10.07	3.27			
Yaptığından Emin Olamama	A-25 yaş ve altı	90	10.68	3.61	2.31	0.043	**D>F**
	B-26-30 yaş	92	10.00	3.09			
	C-31-35 yaş	64	10.22	2.77			
	D-36-40 yaş	74	11.18	3.82			
	E-41-45 yaş	52	10.50	2.52			
	F-46 yaş ve üstü	56	9.45	2.86			
Düzen	A-25 yaş ve altı	90	21.38	4.48	1.77	0.117	
	B-26-30 yaş	92	21.75	3.82			
	C-31-35 yaş	64	22.58	3.69			
	D-36-40 yaş	74	22,59	5,19			
	E-41-45 yaş	52	21,40	4,61			
	F-46 yaş ve üstü	56	23,18	5,40			
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	A-25 yaş ve altı	90	97,02	19,27	1,23	0,293	
	B-26-30 yaş	92	96,09	18,54			
	C-31-35 yaş	64	101,36	17,45			
	D-36-40 yaş	74	99,41	21,44			
	E-41-45 yaş	52	95,50	17,69			
	F-46 yaş ve üstü	56	94,23	18,58			

*p<0,05 **p<0,01

Hata yapma endişesi, kişisel standartlar, ailesel beklentiler, aileden eleştiri, düzen alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek puanının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0.05) tespit edilmiştir. Yaptığından emin olamama alt boyut puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği (F=2.31; p<0.05) tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell post hoc testi

sonuçlarına göre 36-40 yaş grubu katılımcıların yaptığından emin olamama alt boyut puanı, 46 yaş ve üstü katılımcıların puanına istinaden istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 13'te mükemmeliyetçilik puanlarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 13

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Medeni Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Medeni Durum	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Hata Yapma Endişesi	Evli	151	20.93	6.62	-0.48	0.630
	Bekar	277	21.24	6.04		
Kişisel Standartlar	Evli	151	19.62	4.87	-0.39	0.694
	Bekar	277	19.82	5.11		
Ailesel Beklentiler	Evli	151	13.52	4.28	-0.65	0.519
	Bekar	277	13.80	4.32		
Aileden Eleştiri	Evli	151	9.87	3.62	-1.89	0.060
	Bekar	277	10.54	3.47		
Yaptığından Emin Olamama	Evli	151	10.37	3.12	0.02	0.985
	Bekar	277	10.36	3.31		
Düzen	Evli	151	21.78	5.13	-1.03	0.306
	Bekar	277	22.25	4.19		
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	Evli	151	96.09	19.73	-1.00	0.317
	Bekar	277	98.01	18.60		

*p<0,05 **p<0,01

Mükemmeliyetçilik ölçeği ile alt boyutlara ait puanların medeni durum değişkeni açısından istatiksel olarak farklılaşmadığı (p>0.05) görülmüştür.

Tablo 14'te mükemmeliyetçilik puanlarının eğitim seviyesi açısından değerlendirilmesinde tek yönlü ANOVA testi bulguları sunulmuştur.

Tablo 14

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Hata Yapma Endişesi	A-İlköğretim mezunu	26	20.46	5.93	1.20	0.312	
	B-Lise mezunu	81	20.88	6.19			
	C-Üniversite öğrencisi	57	21.81	6.02			
	D-Üniversite mezunu	189	21.59	6.43			
	E-Lisansüstü mezunu	75	19.96	6.05			
Kişisel Standartlar	A-İlköğretim mezunu	26	17.12	3.60	7.44	0.000	D. E>A. B
	B-Lise mezunu	81	17.83	4.71			
	C-Üniversite öğrencisi	57	20.07	5.59			
	D-Üniversite mezunu	189	20.21	4.90			
	E-Lisansüstü mezunu	75	21.31	4.77			
Ailesel Beklentiler	A-İlköğretim mezunu	26	13.35	3.67	0.48	0.747	
	B-Lise mezunu	81	13.16	4.01			
	C-Üniversite öğrencisi	57	13.84	4.62			
	D-Üniversite mezunu	189	13.84	4.36			
	E-Lisansüstü mezunu	75	13.95	4.46			
Aileden Eleştiri	A-İlköğretim mezunu	26	11.12	2.98	4.53	0.001	B>A. C. D.E
	B-Lise mezunu	81	11.49	3.45			
	C-Üniversite öğrencisi	57	9.86	3.43			
	D-Üniversite mezunu	189	10.21	3.67			
	E-Lisansüstü mezunu	75	9.31	3.19			
Yaptığından Emin Olamama	A-İlköğretim mezunu	26	11.12	2.93	1.62	0.167	
	B-Lise mezunu	81	10.95	3.31			
	C-Üniversite öğrencisi	57	10.49	3.55			
	D-Üniversite mezunu	189	10.16	3.27			
	E-Lisansüstü mezunu	75	9.89	2.85			
Düzen	A-İlköğretim mezunu	26	19.69	5.63	8.55	0.000	D. E>B
	B-Lise mezunu	81	20.11	5.11			
	C-Üniversite öğrencisi	57	22.04	3.75			
	D-Üniversite mezunu	189	22.99	4.17			
	E-Lisansüstü mezunu	75	22.80	4.05			
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	A-İlköğretim mezunu	26	92.85	15.33	1.23	0.296	
	B-Lise mezunu	81	94.42	19.40			
	C-Üniversite öğrencisi	57	98.11	17.23			
	D-Üniversite mezunu	189	99.01	19.71			
	E-Lisansüstü mezunu	75	97.21	19.03			

*p<0.05 **p<0.01

Mükemmeliyetçiliğin ailesel beklentiler, yaptığından emin olamamak ve hata yapma endişesi gibi boyutları değerlerinin, öğrenim durumu açısından değerlendirildiğinde istatiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05). Kişisel standartlar (F=7.44; p<0.05), aileden eleştiri (F=4.53; p<0.05) ve düzen (F=8.55; p<0.05) puanlarının öğrenim durumu açısından istatiksel anlamlı farklılık belirttiği sonucu elde edilmiştir. Gruplar arasındaki farkı tespit etmek amacı doğrultusunda yapılan;

Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre üniversite ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören katılımcıların kişisel standartlar alt boyut puanı, ilköğretim ve lise düzeyinde öğrenim gören katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Lise düzeyinde öğrenim görmüş olan bireyler aileden eleştiri boyut değeri, ilköğretim, üniversite ve üstü mezun bireylerin değerlerine oranla istatiksel olarak yüksek bulunmuştur yapılan LSD post hoc testi bulguları açısından.

Games-Howell post hoc testi bulgularına göre üniversite ve lisansüstü eğitim seviyesindeki katılımcıların düzen alt boyut puanı, lise eğitim seviyesinde katılımcıların puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 15

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Aylık Gelir Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Aylık Gelir	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Hata Yapma Endişesi	A-Geliri yok	45	23.27	8.24	1.46	0.202	
	B-Asgari ücret ve altı	73	20.75	5.53			
	C-23-30 bin TL	77	21.36	5.85			
	D-31-40 bin TL	48	20.75	5.92			
	E-41-50 bin TL	51	20.10	6.41			
	F-51 bin TL ve üstü	134	21.01	6.05			
Kişisel Standartlar	A-Geliri yok	45	19.89	5.75	3.28	0.006	F>B. C. E
	B-Asgari ücret ve altı	73	18.25	4.85			
	C-23-30 bin TL	77	19.26	4.71			
	D-31-40 bin TL	48	19.67	4.78			
	E-41-50 bin TL	51	19.29	5.49			
	F-51 bin TL ve üstü	134	20.99	4.70			
Ailesel Beklentiler	A-Geliri yok	45	14.78	5.33	1.14	0.338	
	B-Asgari ücret ve altı	73	13.33	4.22			
	C-23-30 bin TL	77	13.78	3.75			
	D-31-40 bin TL	48	13.35	4.61			
	E-41-50 bin TL	51	12.92	4.61			
	F-51 bin TL ve üstü	134	13.91	4.01			
Aileden Eleştiri	A-Geliri yok	45	10.93	4.91	0.64	0.673	
	B-Asgari ücret ve altı	73	10.23	3.00			
	C-23-30 bin TL	77	10.45	3.16			
	D-31-40 bin TL	48	10.65	3.58			
	E-41-50 bin TL	51	10.08	3.43			
	F-51 bin TL ve üstü	134	10.01	3.52			
Yaptığından Emin Olamama	A-Geliri yok	45	11.04	4.04	0.74	0.594	
	B-Asgari ücret ve altı	73	10.38	3.36			
	C-23-30 bin TL	77	10.55	3.09			
	D-31-40 bin TL	48	10.15	2.73			
	E-41-50 bin TL	51	10.49	3.61			
	F-51 bin TL ve üstü	134	10.06	2.97			
Düzen	A-Geliri yok	45	23.31	4.80	2.58	0.026	A. F>B. C
	B-Asgari ücret ve altı	73	21.14	3.96			
	C-23-30 bin TL	77	21.22	4.74			
	D-31-40 bin TL	48	21.98	4.36			
	E-41-50 bin TL	51	21.90	5.30			
	F-51 bin TL ve üstü	134	22.80	4.25			
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	A-Geliri yok	45	103.22	22.99	1.68	0.138	
	B-Asgari ücret ve altı	73	94.08	16.67			
	C-23-30 bin TL	77	96.62	16.89			
	D-31-40 bin TL	48	96.54	19.38			
	E-41-50 bin TL	51	94.78	21.02			
	F-51 bin TL ve üstü	134	98.78	18.70			

*p<0,05 **p<0,01

Hata yapma endişesi, ailesel beklentiler, aileden eleştiri, yaptığından emin olamama alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek puanının aylık gelire göre anlamlı farklılaşmadığı

(p>0.05) tespit edilmiştir. Kişisel standartlar (F=3.28; p<0.05) ve düzen (F=2.58; p<0.05) alt boyut puanlarının aylık gelire göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

Aylık maddi kazancı 51 bin TL ve üzeri olan bireylerin kişisel standartlar alt boyut puanı, aylık maddi kazancı asgari ücret ve altı, 23-30 bin TL ve 41-50 bin TL arası bulunan bireylerin puanlarına oranla istatiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Aylık maddi kazancı olmayan ve aylık geliri 51 bin TL ve üzeri olan bireylerin düzelt alt boyut puanı, aylık maddi kazancı asgari ücret ve altı ve 23-30 bin TL arası olan bireylere oranla puanları anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur.

Tablo 16'da mükemmeliyetçilik alt boyutlarına ait puanların anne eğitim düzeyine göre değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 16

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Anne Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Hata Yapma Endişesi	A-Okul bitirmedi	45	19.91	5.44	0.76	0.550	
	B-İlkokul mezunu	106	21.32	6.45			
	C-Ortaokul mezunu	66	20.85	5.56			
	D-Lise mezunu	111	21.74	6.67			
	E-Üniversite mezunu	100	20.99	6.31			
Kişisel Standartlar	A-Okul bitirmedi	45	18.29	4.99	3.30	0.011	A. B. D.E>C
	B-İlkokul mezunu	106	20.24	5.09			
	C-Ortaokul mezunu	66	18.32	4.98			
	D-Lise mezunu	111	20.51	4.89			
	E-Üniversite mezunu	100	19.97	4.91			
Ailesel Beklentiler	A-Okul bitirmedi	45	12.84	4.14	2.10	0.080	
	B-İlkokul mezunu	106	13.22	4.57			
	C-Ortaokul mezunu	66	14.27	4.38			
	D-Lise mezunu	111	14.46	4.18			
	E-Üniversite mezunu	100	13.37	4.07			
Aileden Eleştiri	A-Okul bitirmedi	45	9.93	3.10	2.70	0.030	C>E
	B-İlkokul mezunu	106	10.55	3.63			
	C-Ortaokul mezunu	66	10.95	3.47			
	D-Lise mezunu	111	10.64	3.76			
	E-Üniversite mezunu	100	9.41	3.28			
Yaptığından Emin Olamama	A-Okul bitirmedi	45	10.62	3.51	1.37	0.245	
	B-İlkokul mezunu	106	10.75	3.54			
	C-Ortaokul mezunu	66	10.76	3.06			
	D-Lise mezunu	111	10.05	3.16			
	E-Üniversite mezunu	100	9.95	2.94			
Düzen	A-Okul bitirmedi	45	20.47	6.30	4.08	0.003	D>C
	B-İlkokul mezunu	106	22.86	5.03			
	C-Ortaokul mezunu	66	20.83	4.98			
	D-Lise mezunu	111	22.70	3.64			
	E-Üniversite mezunu	100	22.14	3.20			
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	A-Okul bitirmedi	45	92.07	18.63	1.89	0.111	
	B-İlkokul mezunu	106	98.92	19.17			
	C-Ortaokul mezunu	66	95.98	17.66			
	D-Lise mezunu	111	100.10	19.12			
	E-Üniversite mezunu	100	95.83	19.38			

*p<0,05 **p<0,01

Hata yapma endişesi, ailesel beklentiler, yaptığından emin olamama alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek puanının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) analiz edilmiştir. Kişisel standartlar ($F=3.30$; $p<0.05$), aileden eleştiri ($F=2.70$; $p<0.05$), düzen ($F=4.08$; $p<0.05$) alt boyut değerlerinin anne öğrenim düzeyine göre istatiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmüştür.

LSD post hoc testi bulguları anne öğrenimi okul bitirmedi, ilkokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların kişisel standartlar alt boyut puanı, anne öğrenimi ortaokul mezunu olan katılımcıların puanlarına göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi analizlerine göre anne öğrenimi ortaokul mezunu olan katılımcıların aileden eleştiri alt boyut puanı, anne öğrenimi üniversite mezunu olan katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre anne öğrenimi lise mezunu olan katılımcıların düzen alt boyut puanı, anne öğrenimi üniversite mezunu olan katılımcıların puanına göre istatiksel olarak daha yüksektir.

Tablo 17

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Baba Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Baba Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Hata Yapma Endişesi	A-Okul bitirmedi	29	20.03	5.33	1.41	0.230	
	B-İlkokul mezunu	83	21.39	7.05			
	C-Ortaokul mezunu	50	22.26	7.37			
	D-Lise mezunu	129	21.61	6.02			
	E-Üniversite mezunu	137	20.34	5.59			
Kişisel Standartlar	A-Okul bitirmedi	29	17.48	4.60	2.02	0.090	
	B-İlkokul mezunu	83	20.14	5.59			
	C-Ortaokul mezunu	50	19.06	5.43			
	D-Lise mezunu	129	20.02	4.63			
	E-Üniversite mezunu	137	19.97	4.86			
Ailesel Beklentiler	A-Okul bitirmedi	29	12.21	3.38	1.29	0.274	
	B-İlkokul mezunu	83	13.47	4.80			
	C-Ortaokul mezunu	50	14.02	4.52			
	D-Lise mezunu	129	14.10	3.99			
	E-Üniversite mezunu	137	13.66	4.34			
Aileden Eleştiri	A-Okul bitirmedi	29	10.21	2.85	2.48	0.044	D>E
	B-İlkokul mezunu	83	10.57	3.52			
	C-Ortaokul mezunu	50	10.70	3.80			
	D-Lise mezunu	129	10.80	3.73			
	E-Üniversite mezunu	137	9.55	3.31			
Yaptığından Emin Olamama	A-Okul bitirmedi	29	10.72	3.38	0.49	0.743	
	B-İlkokul mezunu	83	10.12	2.99			
	C-Ortaokul mezunu	50	10.68	3.44			
	D-Lise mezunu	129	10.51	3.33			
	E-Üniversite mezunu	137	10.19	3.21			
Düzen	A-Okul bitirmedi	29	19.34	5.96	3.80	0.005	E>A
	B-İlkokul mezunu	83	21.58	5.03			
	C-Ortaokul mezunu	50	22.00	5.41			
	D-Lise mezunu	129	22.40	4.21			
	E-Üniversite mezunu	137	22.71	3.58			
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	A-Okul bitirmedi	29	90.00	15.80	1.63	0.165	
	B-İlkokul mezunu	83	97.27	20.44			
	C-Ortaokul mezunu	50	98.72	19.86			
	D-Lise mezunu	129	99.45	18.70			
	E-Üniversite mezunu	137	96.42	18.50			

*p<0,05 **p<0,01

Hata yapma endişesi, kişisel standartlar, ailesel beklentiler, yaptığından emin olamama alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek puanının baba öğrenim düzeyine göre istatiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) analiz edilmiştir. Aileden eleştiri ($F=2.48$; $p<0.05$) ve düzen ($F=3.80$; $p<0.05$) alt boyut puanlarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre;

Baba öğrenimi lise mezunu olan katılımcıların aileden eleştiri alt boyut puanı, baba öğrenimi üniversite mezunu olan bireylerin puanı açısından istatiksel olarak yüksek tespit edilmiştir.

Baba öğrenimi üniversite mezunu olanların düzen alt boyut puanı, baba öğrenimi okul bitirmeyen olanların puanı açısından istatiksel açıdan yüksek bulunmuştur.

Tablo 18'de mükemmeliyetçilik alt boyut puanlarının psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma açısından değerlendirilmesine ilişkin bağımsız iki örneklem t testi bulguları sunulmuştur.

Tablo 18

Mükemmeliyetçilik Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Açısından Değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Hata Yapma Endişesi	Evet	146	22.40	6.47	3.05	0.002
	Hayır	282	20.48	6.03		
Kişisel Standartlar	Evet	146	20.14	4.90	1.16	0.246
	Hayır	282	19.54	5.08		
Ailesel Beklentiler	Evet	146	14.93	4.09	4.35	0.000
	Hayır	282	13.06	4.28		
Aileden Eleştiri	Evet	146	11.59	3.59	5.60	0.000
	Hayır	282	9.64	3.33		
Yaptığından Emin Olamama	Evet	146	11.05	3.32	3.20	0.001
	Hayır	282	10.01	3.14		
Düzen	Evet	146	22.36	4.24	0.88	0.377
	Hayır	282	21.95	4.69		
Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik toplam	Evet	146	102.47	19.47	4.09	0.000
	Hayır	282	94.67	18.23		

*p<0,05 **p<0,01

Kişisel standartlar ve düzen alt boyut puanlarının ruhsal tedavi alma durumu açısından değerlendirildiğinde istatiksel olarak farklılaşmadığı (p>0.05) sonucu elde edilmiştir. Hata yapma endişesi (t=3.05; p<0.05), ailesel beklentiler (t=4.35; p<0.05), aileden eleştiri (t=5.60; p<0.05), yaptığından emin olamama (t=3.20; p<0.05) alt boyut puanları ruhsal tedavi görmüş olma açısından değerlendirildiğinde istatiksel olarak farklılaştığı görülmüştür. Ruhsal tedavi görmüş olan kişilerin mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanları ruhsal tedavi almamış olan kişilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

5.5. Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Tablo 19'da anne baba tutumlarına ilişkin puanların cinsiyete açısından değerlendirilmesine yönelik bağımsız iki örneklem t testi bulguları sunulmuştur

Tablo 19

Anne Baba Tutum Puanlarının Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Demokratik Tutum	Kadın	220	44.56	13.23	-0.98	0.327
	Erkek	208	45.75	11.69		
Koruyucu / İstekçi Tutum	Kadın	220	37.63	11.21	3.76	0.000
	Erkek	208	33.68	7.22		
Otoriter Tutum	Kadın	220	25.50	8.47	3.52	0.000
	Erkek	208	22.97	6.13		

*p<0,05**p<0,01

Demokratik anne baba tutum algı puanlarının cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermediği (p>0.05) tespit edilmiştir. Koruyucu / istekçi anne baba tutum (t=3.76; p<0.05) ve otoriter anne baba tutum (t=3.52; p<0.05) algı puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Ebeveynlerinin koruyucu / istekçi tutum ve otoriter tutumlarına ilişkin kadın katılımcıların algı puanları, erkek katılımcıların algı puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 20'de anne baba tutum puanlarının yaş grupları açısından değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 20

Anne Baba Tutum Puanlarının Yaş Grupları Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Yaş Grupları	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	A-25 yaş ve altı	90	48.58	13.23	2.11	0.063	
	B-26-30 yaş	92	43.98	12.15			
	C-31-35 yaş	64	45.41	11.51			
	D-36-40 yaş	74	43.11	12.20			
	E-41-45 yaş	52	45.42	10.32			
	F-46 yaş ve üstü	56	43.64	14.44			
Koruyucu / İstekçi Tutum	A-25 yaş ve altı	90	35.23	10.96	0.82	0.532	
	B-26-30 yaş	92	36.03	9.19			
	C-31-35 yaş	64	37.45	9.07			
	D-36-40 yaş	74	35.46	10.14			
	E-41-45 yaş	52	34.58	5.76			
	F-46 yaş ve üstü	56	35.34	11.21			
Otoriter Tutum	A-25 yaş ve altı	90	23.41	8.11	0.68	0.642	
	B-26-30 yaş	92	24.43	7.56			
	C-31-35 yaş	64	25.13	6.86			
	D-36-40 yaş	74	24.54	8.34			
	E-41-45 yaş	52	23.31	4.68			
	F-46 yaş ve üstü	56	24.91	8.30			

*p<0,05 **p<0,01

Anne baba tutumlarına yönelik algı puanlarının yaş grupları açısından istatiksel anlamlı farklılaşmadığı (p>0.05) görülmüştür.

Tablo 21'de anne baba tutum puanlarının medeni hal açısından değerlendirilmesine ilişkin bağımsız iki örneklem t testi sonuçlara sunulmuştur.

Tablo 21

Anne Baba Tutum Puanlarının Medeni Durum Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Medeni Durum	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Demokratik Tutum	Evli	151	46.25	12.62	1.35	0.177
	Bekar	277	44.54	12.42		
Koruyucu / İstekçi Tutum	Evli	151	34.61	10.12	-1.74	0.082
	Bekar	277	36.31	9.39		
Otoriter Tutum	Evli	151	23.44	7.49	-1.69	0.092
	Bekar	277	24.72	7.52		

*p<0,05 **p<0,01

Anne baba tutumlarına ilişkin algı puanlarının medeni hal açısından istatiksel olarak anlamlı farklılığının bulunmadığı a(p>0.05) tespit edilmiştir.

Tablo 22 üzerinde anne baba tutum puanlarının öğrenim durumu açısından değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 22

Anne Baba Tutum Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt Ölçekler	Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	A-İlköğretim mezunu	26	38.04	12.01	12.81	0.000	C. D.E>A.B
	B-Lise mezunu	81	38.89	9.95			
	C-Üniversite öğrencisi	57	49.33	14.06			
	D-Üniversite mezunu	189	45.65	12.23			
	E-Lisansüstü mezunu	75	49.88	10.91			
Koruyucu / İstekçi Tutum	A-İlköğretim mezunu	26	33.77	5.81	1.01	0.404	
	B-Lise mezunu	81	36.86	9.64			
	C-Üniversite öğrencisi	57	35.68	9.77			
	D-Üniversite mezunu	189	36.07	10.52			
	E-Lisansüstü mezunu	75	34.24	8.35			
Otoriter Tutum	A-İlköğretim mezunu	26	25.69	5.37	5.09	0.001	A>E
	B-Lise mezunu	81	26.90	7.06			B>C. D.E
	C-Üniversite öğrencisi	57	23.26	7.88			
	D-Üniversite mezunu	189	24.20	7.81			
	E-Lisansüstü mezunu	75	21.85	6.80			

*p<0,05 **p<0,01

Koruyucu / istekçi anne baba tutum algı puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0.05) tespit edilmiştir. Demokratik anne baba tutum (F=12.81; p<0.05) ve otoriter anne baba tutum (F=5.09; p<0.05) algı puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Hangi gruplar arasında farklılık olduğuna ilişkin yapılan;

Games-Howell post hoc testi bulguları üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu bireylerin, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, ilköğretim ve lise mezunu bireylerin algı puanlarına göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

LSD post hoc analizi bulguları ilköğretim mezunu bireylerin, ebeveynlerinin otoriter tutumlarına yönelik algı puanları, lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin algı puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin lise mezunu bireylerin algı puanları, üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların algı puanlarına oranla istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 23 üzerinde anne baba tutum puanlarının aylık gelire göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 23

Anne Baba Tutum Puanlarının Aylık Gelir Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Aylık Gelir	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	A-Geliri yok	45	46.38	15.49	1.19	0.315	
	B-Asgari ücret ve altı	73	44.85	12.57			
	C-23-30 bin TL	77	45.75	11.97			
	D-31-40 bin TL	48	41.21	12.71			
	E-41-50 bin TL	51	45.22	13.56			
	F-51 bin TL ve üstü	134	45.91	11.04			
Koruyucu / İstekçi Tutum	A-Geliri yok	45	40.29	14.68	1.77	0.117	
	B-Asgari ücret ve altı	73	35.21	9.46			
	C-23-30 bin TL	77	36.27	7.78			
	D-31-40 bin TL	48	34.81	9.81			
	E-41-50 bin TL	51	34.18	8.63			
	F-51 bin TL ve üstü	134	35.03	8.67			
Otoriter Tutum	A-Geliri yok	45	27.44	10.67	2.55	0.027	A>B. C.F
	B-Asgari ücret ve altı	73	23.60	7.71			
	C-23-30 bin TL	77	24.45	6.16			
	D-31-40 bin TL	48	25.46	7.69			
	E-41-50 bin TL	51	23.59	7.28			
	F-51 bin TL ve üstü	134	23.28	6.65			

*p<0,05 **p<0,01

Demokratik ve koruyucu / istekçi anne baba tutum algı puanlarının aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0.05) tespit edilmiştir. Otoriter anne baba tutum (F=2.55; p<0.05) algısı aylık maddi kazanç açısından değerlendirildiğinde anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Games-Howell post hoc testi analizi aylık geliri olmayan katılımcıların, ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin algı puanları, aylık maddi kazancı asgari ücret ve altında olan, 23-30 bin TL ve 51 bin TL ve üstünde olan bireylerin algı puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 24'te anne baba tutum puanlarının anne öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 24

Anne Baba Tutum Puanlarının Anne Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Anne Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	A-Okul bitirmedi	45	39.07	12.76	9.41	0.000	E>A. B.C.D
	B-İlkokul mezunu	106	44.43	13.07			D>A. C
	C-Ortaokul mezunu	66	41.65	11.86			
	D-Lise mezunu	111	45.48	12.44			
	E-Üniversite mezunu	100	50.55	10.07			
Koruyucu / İstekçi Tutum	A-Okul bitirmedi	45	33.31	6.60	4.36	0.002	C. D>A. E
	B-İlkokul mezunu	106	36.09	9.87			
	C-Ortaokul mezunu	66	36.80	8.08			
	D-Lise mezunu	111	38.03	11.36			
	E-Üniversite mezunu	100	33.09	8.86			
Otoriter Tutum	A-Okul bitirmedi	45	25.91	6.54	6.02	0.000	A. B.C.D>E
	B-İlkokul mezunu	106	25.15	7.34			
	C-Ortaokul mezunu	66	25.86	6.74			
	D-Lise mezunu	111	24.54	8.51			
	E-Üniversite mezunu	100	21.23	6.69			

*p<0,05 **p<0,01

Anne baba tutum ölçek puanlarının anne öğrenim durumuna açısından istatiksel anlamlı farklılaştığı görülmekte. LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

Annesi üniversite mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, annesi okul bitirmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve annesi lise mezunu katılımcıların algı puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Annesi lise mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, annesi okul bitirmeyen ve ortaokul mezunu katılımcıların algı puanlarına açısından istatiksel olarak yüksek olduğu görülmektedir.

Annesi ortaokul ve lise mezunu olanların, ebeveynlerinin koruyucu / istekçi tutumlarına ilişkin algı puanları, annesi okul bitirmeyen ve annesi üniversite mezunu olanların algı puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu analiz edilmiştir.

Annesi okul bitirmeyen, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin algı puanları, annesi üniversite mezunu katılımcıların algı puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 25 üzerinde anne baba tutum puanlarının baba öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına tek yönlü ANOVA testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 25

Anne Baba Tutum Puanlarının Baba Öğrenim Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Baba Öğrenim Durumu	n	$\overline{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	A-Okul bitirmedi	29	38.03	13.80	7.87	0.000	E>A. B.C.D
	B-İlkokul mezunu	83	43.93	13.30			B. C.D>A
	C-Ortaokul mezunu	50	43.10	11.25			
	D-Lise mezunu	129	43.71	12.91			
	E-Üniversite mezunu	137	49.47	10.42			
Koruyucu / İstekçi Tutum	A-Okul bitirmedi	29	31.93	5.97	2.23	0.065	
	B-İlkokul mezunu	83	36.55	8.56			
	C-Ortaokul mezunu	50	37.22	11.09			
	D-Lise mezunu	129	36.42	9.63			
	E-Üniversite mezunu	137	34.78	10.26			
Otoriter Tutum	A-Okul bitirmedi	29	25.62	6.59	4.81	0.001	A. B.C.D>E
	B-İlkokul mezunu	83	25.37	6.76			
	C-Ortaokul mezunu	50	26.34	8.07			
	D-Lise mezunu	129	24.76	7.45			
	E-Üniversite mezunu	137	22.09	7.61			

*p<0,05 **p<0,01

Demokratik (F=7,87; p<0.05) ve otoriter anne baba tutum (F=4.81; p<0.05) algı puanlarının baba öğrenim durumu açısından istatiksel olarak farklılaşmaktadır. LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

Babası üniversite mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, babası okul bitirmeyen, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu katılımcıların algı puanlarına oranla istatiksel olarak yüksek bulunmuştur. Babası ilkokul, ortaokul ve lise mezunu bireylerin, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, babası okul bitirmeyen bireylerin algı puanlarına oranla istatiksel olarak yüksektir.

Babası okul bitirmeyen, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu bireylerin, ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin algı puanları, babası üniversite mezunu katılımcıların algı puanlarına göre istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 26 üzerinde anne baba tutum puanlarının psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş olma açısından değerlendirilmesine yönelik bağımsız iki örneklem t testi sonuçları sunulmuştur

Tablo 26

Anne Baba Tutum Puanlarının Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Görmüş Olma Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Alt Ölçekler	Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi	n	$\overline{X}$	SS	t	p
Demokratik Tutum	Evet	146	42.24	11.29	-3.50	0.001
	Hayır	282	46.64	12.85		
Koruyucu / İstekçi Tutum	Evet	146	38.40	10.04	4.45	0.000
	Hayır	282	34.32	9.20		
Otoriter Tutum	Evet	146	26.21	7.42	3.91	0.000
	Hayır	282	23.26	7.40		

*p<0,05 **p<0,01

Anne baba tutum boyutları puanına ilişkin ruhsal tedavi görmüş olma durumu açısından istatiksel olarak anlamlı farklılık analiz edilmiştir. Ruhsal tedavi görmemiş olan bireylerin ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanı, psikiyatrik / psikolojik tedavi görmüş olan bireylerin puanına göre istatiksel olarak yüksek bulunmuştur. Psikiyatrik / psikolojik tedavi görmüş olan katılımcıların ebeveynlerinin koruyucu / istekçi ve otoriter tutumlarına ilişkin algı puanı, psikiyatrik / psikolojik tedavi görmemiş olan bireylerin puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

5.6. Kişilik Özellikleri, Anne Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik, Arasındaki İlişki

Tablo 27 üzerinde kişilik özellikleri, algılanan anne baba tutumları ve mükemmeliyetçilik puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik Pearson korelasyon testi analizleri sunulmuştur.

Tablo 27

Kişilik Özellikleri, Algılanan Anne Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki

Ölçek / Alt Ölçek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1-Dışadönüklük	1	0.12*	0.25**	-0.45**	0.23**	0.29**	-0.05	-0.16**	-0.08	-0.19**	0.15**	-0.02	-0.18**	-0.23**	0.06
2- Yumuşakbaşlılık /Geçimlilik		1	0.27**	-0.17**	0.52**	0.34**	-0.19**	-0.29**	-0.25**	-0.28**	-0.17**	-0.22**	-0.36**	-0.08	0.07
3-Öz-Denetim/Sorumluluk			1	-0.41**	0.69**	0.38**	-0.11*	-0.22**	0.14**	-0.11*	0.38**	0.03	-0.23**	-0.22**	0.59**
4-Duygusal Tutarsızlık				1	-0.31**	-0.31**	0.39**	0.42**	0.41**	0.50**	0.02	0.32**	0.43**	0.53**	-0.01
5-Gelişime Açıklık					1	0.43**	-0.17**	-0.28**	-0.09	-0.22**	0.10*	-0.12*	-0.36**	-0.21**	0.34**
6-Demokratik Tutum						1	-0.40**	0.72**	0.23**	0.27**	0.11*	-0.25**	0.60**	0.31**	0.19**
7-Koruyucu / İstekçi Tutum							1	0.75**	0.59**	0.46**	0.31**	0.64**	0.65**	0.40**	0.09
8-Otoriter Tutum								1	0.51**	0.44**	0.15**	0.47**	0.74**	0.39**	0.04
9-Frost çok boyutlu mükemmeliyetçilik									1	0.82**	0.74**	0.80**	0.68**	0.61**	0.49**
10-Hata Yapma Endişesi										1	0.50**	0.56**	0.58**	0.57**	0.14**
11-Kişisel Standartlar											1	0.52**	0.27**	0.22**	0.44**
12-Ailesel Beklentiler												1	0.64**	0.40**	0.27**
13-Aileden Eleştiri													1	0.45**	0.05
14-Yaptığından Emin Olamama														1	0.10*
15-Düzen															1

*p<0,05 **p<0,01

Duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri hariç diğer boyutlardan elde edilen puanların demokratik tutuma ilişkin istatiksel anlamlı etkisi görülmüştür. Duygusal tutarsızlık kişilik puanı ile demokratik tutumu yönelik algı puanı arasında ters yönlü ve anlamlı etki (r=-0.31; p<0.05) tespit edilmiştir (Tablo 27). Anne baba tutumunu demokratik algılayan yetişkinlerin dışadönük, yumuşak başlı / geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha yüksek; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha düşük olmaktadır.

Dışadönüklük kişilik özelliği puanı ile anne babanın koruyucu / istekçi tutumuna ilişkin algı puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı (p>0.05) tespit edilmiştir. Yumuşak başlılık / geçimlilik (r=-0.19; p<0.05), öz-denetim / sorumluluk (r=-0.11; p<0.05) ve gelişime açıklık (r=-0.17; p<0.05) kişilik özellikleri puanları ile ebeveynin koruyucu / istekçi tutumuna ilişkin algı puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Duygusal tutarsızlık ile koruyucu tutuma ilişkin algı puanı arasında aynı yönlü ve anlamlı ilişki (r=0.39; p<0.05) tespit edilmiştir (Tablo 27). Anne baba tutumunu koruyucu / istekçi algılayan yetişkinlerin yumuşak başlı / geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha düşük; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha yüksek olmaktadır.

Bireyin duygusal olarak tutarsızlık göstermesi ile algıladıkları otoriter yaklaşımın arasında aynı yönlü anlamlı ($r=0.42$; $p<0.05$) birliktelik görülmüştür (Tablo 27). Bulgularımız duygusal dengesizlik barındırmayan kişilik özellikleri alt boyutları ile otoriter tutuma yönelik değerlerin ters yönlü (negatif) ve anlamlı ilişkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Ebeveynlerinden otoriter yaklaşım gören bireylerin; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha yüksek, diğer kişilik özelliklerinde anlamlı düşüş görülmüştür.

Bulgularımız dışadönüklük puanı ile ailesel beklentiler ve düzen boyut puanları arasında anlamlı ilişki olmadığını ($p>0.05$) ortaya koymaktadır. Dışadönüklük kişilik özelliği puanı yükseldikçe mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından olan hata yapmaya karşı endişe duyma ($r=-0.25$; $p<0.05$), yaptığından emin olamamak ($r=-0.23$; $p<0.05$) ve aileden gelen eleştiri boyutları puanlarında düşüş gözlemlenmiştir. Dışadönüklük kişilik özelliği puanı yükseldikçe mükemmeliyetçiliğin kişisel standartlar boyutu puanının yükseldiği bulgusu elde edilmiştir.

Yumuşak başlılık / geçimlilik kişilik özelliği puanı ile yaptığından emin olamamanın bireyde düzen davranışı arasında istatiksel olarak anlamlılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Yumuşak başlılık / geçimlilik kişilik özelliği puanı ile hata yapma endişesi ($r=-0.28$; $p<0.05$), kişisel standartlar ($r=-0.17$; $p<0.05$), ailesel beklentiler ($r=-0.22$; $p<0.05$), aileden eleştiri ($r=-0.36$; $p<0.05$) alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek ($r=-0.25$; $p<0.05$) puanı arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Öz-denetim/sorumluluk kişilik özelliği puanı ile bireyde ailesel beklentilere ait puanların anlamlı ilişki belirtmediği ($p>0.05$) tespit edilmiş aynı kişilik özelliklerinin mükemmeliyetçiliğin kaygı temelli boyutları arasındaki ilişki anlamlı ve ters yönlü bulunmuştur. Öz-denetim/sorumluluk kişilik özelliği puanı ile kişisel standartlar ($r=0.38$; $p<0.05$), standartlar ($r=0.59$; $p<0.05$) alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek ($r=0.14$; $p<0.05$) puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Duygusal tutarsızlık kişilik özelliği ile kişisel standartlar ve düzen arasında istatiksel bağlantı ($p>0.05$) bulunamamıştır. Duygusal tutarsızlık kişilik özelliği ile mükemmeliyetçiliğin endişe temelli boyutları arasında aynı yönlü istatiksel bağlantı saptanmıştır.

Gelişime açıklık kişilik özelliği puanı ile mükemmeliyetçilik ölçek ve kişisel standartlar alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Gelişime açıklık kişilik özelliği puanı ile hata yapma endişesi ($r=-0.22$; $p<0.05$), ailesel beklentiler ($r=-0.12$; $p<0.05$), aileden eleştiri ($r=-0.36$; $p<0.05$), yaptığından emin olamama ($r=-0.21$; $p<0.05$) alt boyut puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Gelişime açıklık kişilik

özelliği puanı ile kişisel standartlar (r=0.10; p<0.05) ve düzen (r=0.34; p<0.05) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Demokratik tutum puanı ile hata yapma endişesi (r=-0.27; p<0.05), ailesel beklentiler (r=-0.25; p<0.05), aileden eleştiri (r=-0.60; p<0.05), yaptığından emin olamama (r=-0.31; p<0.05) alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek (r=-0.23; p<0.05) puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Demokratik tutum puanı ile kişisel standartlar (r=0.11; p<0.05) ve düzen (r=0.19; p<0.05) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumunu demokratik benimseyen yetişkinlerin kaygı temelli mükemmeliyetçilik tutumları düşmektedir. Anne babanın demokratik tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçiliği, kişisel standartları ve düzen tutumları artmaktadır.

Koruyucu / istekçi tutum puanı ile düzen alt boyut puanı arasında anlamlı ilişki olmadığı (p>0.05) tespit edilmiştir. Koruyucu tutumun bireyin kişisel standartlar (r=0.31; p<0.05) ve kaygı temelli mükemmeliyetçilik alt boyut puanları (r=0.59; p<0.05) incelendiğinde aynı yönlü ve anlamlı bağlantı bulundurduğu görülmektedir. Anne babanın koruyucu/istekçi tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçiliği artmaktadır.

Otoriter tutum puanı ile düzen alt boyut puanı arasında anlamlı ilişki olmadığı (p>0,05) tespit edilmiştir. Otoriter tutum puanı ile hata yapma endişesi (r=0.44; p<0.05), kişisel standartlar (r=0.15; p<0.05), ailesel beklentiler (r=0.47; p<0.05), aileden eleştiri (r=0.74; p<0.05), yaptığından emin olamama (r=0.39; p<0.05) alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek (r=0.51; p<0.05) puanı arasında aynı (pozitif) yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Anne babanın otoriter tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçiliği artmaktadır.

Tablo 28'de kişilik özellikleri ebeveyn tutumlarının mükemmeliyetçilik düzeyi üzerindeki etkisine incelemeye yönelik regresyon analizi bulguları sunulmuştur.

Tablo 28

Kişilik Özellikleri ve Algılanan Anne Baba Tutumlarının Mükemmeliyetçilik Üzerindeki Etkisine Ait Regresyon Analizi Bulguları

Bağımlı Değişken	Bağımsız değişkenler	B	SH_B	β	t	p	Tolerans	VIF
Hata Yapma Endişesi	Sabit	1.495	0.480		3.115	0.002		
	Dışadönüklük	0.000	0.003	-0.002	-0.052	0.959	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0.009	0.003	-0.158	-3.425	0.001	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.011	0.003	0.204	3.639	0.000	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0.025	0.003	0.407	8.052	0.000	0.571	1.751
	Gelişime Açıklık	-0.009	0.005	-0.101	-1.671	0.096	0.400	2.502
	Demokratik Tutum	0.003	0.003	0.055	0.876	0.382	0.367	2.724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	0.539	0.154	0.213	3.493	0.001	0.395	2.535
	Otoriter Tutum	0.011	0.007	0.122	1.521	0.129	0.227	4.407
	R=0.622 R^2=0.387		ΔR^2=0.375		$F_{(8; 419)}$=33.076	p=0.000		
Kişisel Standartlar	Sabit	-13.655	3.696		-3.694	0.000		
	Dışadönüklük	0.043	0.023	0.085	1.876	0.061	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0.099	0.020	-0.229	-4.901	0.000	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.220	0.023	0.541	9.497	0.000	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0.056	0.024	0.118	2.297	0.022	0.571	1.751
	Gelişime Açıklık	-0.104	0.039	-0.162	-2.643	0.009	0.400	2.502
	Demokratik Tutum	0.087	0.026	0.216	3.373	0.001	0.367	2.724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	6.111	1.188	0.318	5.145	0.000	0.395	2.535
	Otoriter Tutum	0.026	0.054	0.038	0.470	0.638	0.227	4.407
	R=0.608 R^2=0.370		ΔR^2=0.358		$F_{(8; 419)}$=30.700	p=0.000		
Ailesel Beklentiler	Sabit	-24.456	2.924		-8.363	0.000		
	Dışadönüklük	0.030	0.018	0.069	1.640	0.102	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0.042	0.016	-0.113	-2.622	0.009	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.093	0.018	0.267	5.070	0.000	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0.078	0.019	0.192	4.061	0.000	0.571	1.751
	Gelişime Açıklık	-0.057	0.031	-0.104	-1.836	0.067	0.400	2.502
	Demokratik Tutum	-0.018	0.020	-0.052	-0.879	0.380	0.367	2.724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	9.884	0.940	0.599	10.518	0.000	0.395	2.535
	Otoriter Tutum	-0.048	0.043	-0.084	-1.119	0.264	0.227	4.407
	R=0.680 R^2=0.463		ΔR^2=0.453		$F_{(8; 419)}$=45.159	p=0.000		
Aileden Eleştiri	Sabit	-2.420	2.008		-1.205	0.229		
	Dışadönüklük	0.001	0.013	0.004	0.112	0.911	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0.028	0.011	-0.092	-2.544	0.011	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.027	0.013	0.093	2.125	0.034	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0.038	0.013	0.114	2.878	0.004	0.571	1.751
	Gelişime Açıklık	-0.057	0.021	-0.125	-2.651	0.008	0.400	2.502
	Demokratik Tutum	-0.049	0.014	-0.175	-3.535	0.000	0.367	2.724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	3.458	0.645	0.255	5.359	0.000	0.395	2.535
	Otoriter Tutum	0.159	0.030	0.338	5.384	0.000	0.227	4.407
	R=0.791 R^2=0.625		ΔR^2=0.618		$F_{(8; 419)}$=87.338	p=0.000		
Yaptığından Emin Olamama	Sabit	-2.956	2.443		-1.210	0.227		
	Dışadönüklük	0.000	0.015	-0.001	-0.026	0.980	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	0.025	0.013	0.092	1.914	0.056	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.011	0.015	0.043	0.732	0.464	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0.130	0.016	0.429	8.156	0.000	0.571	1.751
	Gelişime Açıklık	-0.027	0.026	-0.066	-1.045	0.296	0.400	2.502
	Demokratik Tutum	-0.033	0.017	-0.128	-1.946	0.052	0.367	2.724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	2.585	0.785	0.208	3.293	**0.001**	0.395	2.535
	Otoriter Tutum	-0.010	0.036	-0.023	-0.277	0.782	0.227	4.407

	R=0.581	R^2=0.338		ΔR^2=0.325		$F_{(8; 419)}$=26.706	p=0.000	
Düzen	Sabit	1.540	3.168		0.486	0.627		
	Dışadönüklük	-0.010	0.020	-0.023	-0.528	0.597	0.727	1.376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0.017	0.017	-0.044	-0.998	0.319	0.690	1.450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0.270	0.020	0.731	13.558	0.000	0.464	2.156
	Duygusal Tutarsızlık	0,095	0,021	0,223	4,584	0,000	0,571	1,751
	Gelişime Açıklık	-0,051	0,034	-0,089	-1,528	0,127	0,400	2,502
	Demokratik Tutum	0,069	0,022	0,191	3,154	0,002	0,367	2,724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	-0,607	1,018	-0,035	-0,596	0,552	0,395	2,535
	Otoriter Tutum	0,137	0,047	0,227	2,948	0,003	0,227	4,407
	R=0.659	R^2=0.435		ΔR^2=0.424		$F_{(8; 419)}$=40.246	p=0.000	
MÜKEMMELİYETÇİLİK	Sabit	-50,574	12,026		-4,205	0,000		
	Dışadönüklük	0,070	0,075	0,037	0,938	0,349	0,727	1,376
	Yumuşak başlılık / Geçimlilik	-0,243	0,065	-0,149	-3,716	0,000	0,690	1,450
	Öz-Denetim / Sorumluluk	0,726	0,076	0,470	9,611	0,000	0,464	2,156
	Duygusal Tutarsızlık	0,640	0,079	0,359	8,129	0,000	0,571	1,751
	Gelişime Açıklık	-0,366	0,128	-0,151	-2,866	0,004	0,400	2,502
	Demokratik Tutum	0,096	0,084	0,063	1,143	0,254	0,367	2,724
	Koruyucu / İstekçi Tutum	26,038	3,865	0,358	6,737	0,000	0,395	2,535
	Otoriter Tutum	0,400	0,177	0,158	2,265	0,024	0,227	4,407
	R=0.731	R^2=0.534		ΔR^2=0.525		$F_{(8; 419)}$=60.096	p=0.000	

*p<0,05 **p<0,01

Kişilik özellikleri ile algılanan anne baba tutumlarının hata yapma endişesine yönelik birinci modelin uygun oluşu ($F_{(8; 419)}$=33.08; p<0.05), bağımsız değişkenler içinde çoklu bağlantı sorunu olmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) analiz edilmiştir. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, hata yapma endişesindeki değişimin yaklaşık %37'sini (ΔR^2=0.375) açıklamaktadır. Tablo 28'de belirtilen regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlı oluşuna ilişkin t testi analizleri;

Dışadönüklük, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve demokratik, otoriter anne baba tutumlarının, hata yapma endişesi üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı (p>0,05) tespit edilmiştir.

Yumuşak başlılık / geçimlilik (β=-0.16; t=-3.42; p<0.05) puanlarının hata yapma endişesi üzerinde ters (negatif) yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu görülmüştür. Yumuşak başlı / geçimli kişilik özelliğinin artması, hata yapma endişesinin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk (β=0.20; t=3.64; p<0.05) ve duygusal tutarsızlık (β=0.41; t=8.05; p<0.05) kişilik özelliklerinin artması ile bireyin kaygı temelli hata yapmaya duyduğu endişesinin arttığı analiz sonucu elde edilmiştir. Duygusal olarak tutarsızlık ve özdenetim özellikleri yükseldikçe, yapılanlarda hata yapma endişesi de yükselmektedir.

Ebeveynin koruyucu tutumunun bireyde hata yapma endişesini yükselttiği (β=0.21; t=3.49; p<0.05) tespit edilmiştir. Koruyucu / istekçi anne baba tutumunun artması, hata yapma endişesinin artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve anne baba tutumlarının kişisel standartlar üzerindeki etkisine yönelik birinci modelin uygunluğu ($F_{(8;\ 419)}$=30.70; p<0.05), bağımsız değişkenler içerisinde çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) saptanmıştır. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, kişisel standartlardaki değişimin yaklaşık %36'sını (ΔR^2=0.358) açıklamaktadır. Tablo 28'de bulunan regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına yönelik t testi bulguları;

Dışadönüklük kişilik özelliği ve otoriter anne baba tutumlarının, kişisel standartlar üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı (p>0.05) tespit edilmiştir.

Yumuşak başlılık / geçimlilik (β=-0.23; t=-4.90; p<0.05) ve gelişime açıklık (β=-0.16; t=-2.64; p<0.05) kişilik özelliklerinin kişisel standartlar üzerinde negatif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Yumuşak başlı / geçimli ve gelişime açık kişilik özelliklerinin artması, kişisel standartların düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk (β=0,54; t=9.50; p<0.05) ve duygusal tutarsızlık (β=0.12; t=2.30; p<0.05) kişilik özelliklerinin kişisel standartlar istatiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etki gösterdiği belirlenmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, kişisel standartların artmasına neden olmaktadır.

Demokratik (β=0.22; t=3.37; p<0.05) ve koruyucu / istekçi (β=0.32; t=5.14; p<0.05) tutumunun kişisel standartlar üzerinde aynı yönlü etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Demokratik ve koruyucu / istekçi tutumunun artması, kişisel standartların artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve ebeveyn tutumlarının ailesel beklentiler üzerindeki etkileşimine yönelik birinci modelin uygunluğu ($F_{(8;\ 419)}$=45.16; p<0.05), bağımsız değişkenler içerisinde çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) saptanmıştır. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, ailesel beklentilerdeki değişimin yaklaşık %45'ini (ΔR^2=0.453) açıklamaktadır. Tablo 28'deki regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi bulgularına göre;

Dışadönüklük, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve demokratik anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumlarının, ailesel beklentiler açısından anlamlı etkisinin bulunmadığı (p>0,05) saptanmıştır.

Yumuşak başlılık / geçimlilik (β=-0.11; t=-2.62; p<0.05) özelliğinin ailesel beklentiler üzerinde negatif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Yumuşak başlı / geçimli kişilik özelliğinin artması, ailesel beklentilerin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk (β=0.27; t=5.07; p<0.05) ve duygusal tutarsızlık (β=0.19; t=4.06; p<0.05) kişilik özelliklerinin ailesel beklentiler üzerinde pozitif yönlü ve istatiksel olarak etkisinin olduğu analiz edilmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, ailesel beklentilerin artmasına neden olmaktadır.

Ebeveynin koruyucu yaklaşımının yetişkinde ailesel beklentiler yönünden aynı yönde bağlantısının olduğu (β=0.60; t=10.52; p<0.05) tespit edilmiştir. Koruyucu / istekçi anne baba tutumunun artması, ailesel beklentilerin artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumlarının aileden eleştiri üzerindeki etkisine ait birinci modelin uygun oluşu ($F_{(8;\ 419)}$ =87.34; p<0.05), bağımsız değişkenler içerisinde çoklu bağlantı sorunu bulundurmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) analiz edilmiştir. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, aileden eleştirideki değişimin yaklaşık %62'sini (ΔR^2=0.618) açıklamaktadır. Tablo 28'deki regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi bulguları;

Dışadönüklük kişilik özelliğinin, aileden algılanan eleştiri üzerinde istatiksel olarak anlamlı etkisinin olmadığı (p>0.05) elde edilmiştir.

Yumuşak başlılık / geçimlilik (β=-0.09; t=-2.54; p<0.05) ve gelişime açıklık (β=-0.12; t=-2.65; p<0.05) kişilik özelliklerinin aileden eleştiri üzerinde negatif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Yumuşak başlı / geçimli ve gelişime açık kişilik özelliklerinin artması, aileden eleştirinin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk (β=0.09; t=2.12; p<0.05) ve duygusal tutarsızlık (β=0.11; t=2.88; p<0.05) kişilik özelliklerinin aileden eleştiri üzerinde pozitif ve istatiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu analiz edilmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, aileden eleştirinin artmasına neden olmaktadır.

Ebeveynin demokratik yaklaşım tarzının bireyde aileden eleştiri düzeyini negatif yönlü anlamlı etkilediği (β=-0.17; t=-3.53; p<0.05) tespit edilmiştir. Demokratik tutumunun artması, aileden eleştirinin azalmasına neden olmaktadır. Ebeveynin tutumlarının koruyucu / istekçi (β=0.22; t=3.37; p<0.05) yönelimde ve otoriter (β=0.32; t=5.14; p<0.05) nitelikte olması bireyde aileden gelen eleştiri üzerinde pozitif yönde ve istatiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu analiz

edilmiştir. Koruyucu / istekçi ve otoriter anne baba tutumunun artması, aileden eleştirinin artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumlarının yaptığından emin olamama üzerindeki etkisine ait birinci modelin uygun olduğu ($F_{(8;\ 419)}$ =26.71; $p<0.05$), bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulundurmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) analiz edilmiştir. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, yaptığından emin olamamadaki değişimin yaklaşık %32'sini (ΔR^2=0.325) açıklamaktadır. Tablo 28'deki regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi bulguları;

Dışadönüklük, Yumuşak başlılık / geçimlilik, öz-denetim / sorumluluk, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve demokratik anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumlarının, yaptığından emin olamama üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Bireyde duygusal tutarsızlık özelliği yükseldikçe mükemmeliyetçiliğin yaptığından emin olamama boyutu aynı (pozitif) yönlü ve anlamlı şekilde (β=0.43; t=8.16; $p<0.05$) yükselmektedir. Duygusal tutarsızlık düzeyindeki artışın, bireyin yaptığından emin olamamanın artmasına neden olmaktadır.

Koruyucu / istekçi anne baba tutumunun artması, yaptığından emin olamamanın artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumlarının düzen üzerindeki etkisine ait birinci modelin uygun olduğu ($F_{(8;\ 419)}$ =40.25; $p<0.05$), bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı (VIF<10; Tolerans>0.20) görülmüştür. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, düzendeki değişimin yaklaşık %42'sini (ΔR^2=0.424) açıklamaktadır. Tablo 28'deki regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi bulgularına göre;

Dışadönüklük, Yumuşak başlılık / geçimlilik, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve koruyucu / istekçi anne baba tutumlarının, düzen üzerinde istatiksel olarak anlamlı etkiye sahip olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür.

Öz-denetim / sorumluluk (β=0.73; t=13.56; $p<0.05$) ve duygusal tutarsızlık (β=0.22; t=4.58; $p<0.05$) kişilik özelliklerinin düzen üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, düzenin artmasına neden olmaktadır.

Demokratik ve otoriter anne baba tutumunun artması, düzenin artmasına neden olmaktadır.

Kişilik özellikleri ve anne baba tutumlarının mükemmeliyetçilik ile etkileşimine ait yedinci ve son modelin uygunluğu ($F_{(8; 419)}$ =60.10; $p<0.05$), bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı (VIF<10; Tolerans>0,20) görülmüştür. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, mükemmeliyetçilikteki değişimin yaklaşık %52'sini (ΔR^2=0.525) açıklamaktadır. Tablo 28'deki regresyon katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi bulgularına göre;

Demokratik (β=0.19; t=3.15; $p<0.05$) ve otoriter (β=0.23; t=2.95; $p<0.05$) anne baba tutumunun düzen üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Demokratik ve otoriter anne baba tutumunun artması, düzen boyutunun artmasına neden olmaktadır.

BÖLÜM 6: TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın hipotezleri ile ilgili toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulguların, literatür doğrultusunda yorumlanmasına ve tartışılmasına yer verilecektir.

Literatür alan araştırması yapıldığında mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasında çalışmalar yapılmış olup kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma yapılmadığı görülmüştür.

1. Kişilik Özellikleri ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin aileden eleştiri ve düzen üzerinde pozitif yönde ve istatiksel olarak anlamlı etki gösterdiği belirlenmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, aileden eleştirinin artmasına neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, düzenin artmasına neden olmaktadır.

Yapılan analizler neticesinde duygusal tutarsızlık kişilik özelliği puanı ile mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Literatürde bizim bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlar saptanmıştır. Stricker ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada çok boyutlu mükemmeliyetçilik ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Mükemmeliyetçi kaygılar duygusal olarak dengesizlik ve negatif duygular yaşamaya yatkınlık olarak tanımlanmıştır. Mükemmeliyetçi kaygıların beş büyük kişilik alt boyutlarından olan duygusal dengesizlik (nevrotiklik) ile pozitif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür. Mükemmeliyetçi kaygıları fazla olan kişilerin, içe dönük, sosyal olarak karşıt (yani uyumlulukta düşük), dikkatsiz ve düzensiz (yani vicdanlılıkta düşük) ve yeni deneyimlere kapalı (yani açıklıkta düşük) kişiler olduğu belirtilmiştir. Mükemmeliyetçi çabaları, kararlılık ve öz disiplin (yani yüksek vicdanlılık) ile tanımlamıştır. Bu veriler bizim bulgularımızı destekler nitelikte sonuçları göstermektedir.

Araştırmamızda dışadönüklük kişilik özelliğinin mükemmeliyetçilik üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı olmadığı analiz edilse de Stricker ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada sonuçlar dışadönük bireylerde mükemmeliyetçi tutumun azaldığı yönündedir. Bu farklılığın araştırmanın yapıldığı örneklem farklılığından kaynaklanabileceği düşünülebilir. Farklı zamanlarda farklı insanlar üzerinde yapılan araştırma sonuçlarını katılımcıların çevresel faktörlerle ilişkileri etkilemiş olabilir. Dışa dönük bireylerin daha kolay psikolojik destek alma talepleri doğrultusunda mükemmeliyetçilik tutumlarında düşüş görülebilir.

Tankut ve Bilge'nin (2021) çalışmasında kişilik özellikleri ve narsisizm arasındaki ilişkide mükemmeliyetçilik ve savunma mekanizmalarının aracı değişken olarak üstlendiği rol incelenmiştir. Çalışmada dışadönüklük, uyumluluk ve gelişime açıklık kişilik özelliklerinin, mükemmeliyetçilik alt boyutlarından hatalara karşı ilgi ve davranışlardan şüphe boyutuyla negatif ilişkili olduğunu saptamıştır.

Gelişime açıklık ile mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Gelişime açıklık ile kişisel standartlar ve düzen alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Duygusal tutarsızlığın ve yaptığından emin olamama üzerinde aynı (pozitif) yönlü ve istatiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin artması, yaptığından emin olamama mükemmeliyetçilik alt boyutu puanının artmasına neden olmaktadır.

Dunkley ve diğerlerinin (2012) üniversite öğrencileri üzerinde mükemmeliyetçilik ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, bu çalışmaya benzer bir biçimde mükemmeliyetçiliği başarılı olma arzusu ile ilişkilendirmişlerdir. Yüksek düzeyde mükemmeliyetçi olan kişilerin düşük olumlu duygulara sahip, umutsuzluk ve üzüntü gibi duygular eğilimli cesareti kolay kırılan kişiler olduğu sonucunu elde etmiştir. Yüksek düzeyde mükemmeliyetçi kişiler utanç duygusuna karşı aşırı hassas, içe dönük ve başkalarının sorunlara dahil olmaktan oldukça sakınan kişiler olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın özeti olumlu yönde desteklenen mükemmeliyetçiliğin çalışkan, başarılı ve sosyal bireylerde görüldüğünü olumsuz mükemmeliyetçiliğin ise nevrotik kişilik tipi ile ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Dışadönüklük kişilik özelliğinin, aileden alından eleştiri mükemmeliyetçilik alt boyutu üzerinde istatiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür Bireydeki yumuşak başlı tutum ve gelişime açık olma halinin artması ile aileden gelen eleştiri ve kişisel standartlar mükemmeliyetçilik özelliklerinin düşüş gösterdiği görülmüştür. Yumuşak başlılık / geçimlilik özelliği ile mükemmeliyetçiliğin kaygı temelli alt boyut puanları arasında ters yönlü ve anlamlı ilişki görülmüştür. Bulgularımızı genel anlamda destekleyen Stoeber ve diğerlerinin (2009) yapmış oldukları çalışmada beş büyük kişilik özellikleri ve iki ayrı yönde incelenen (kendine yönelik ve dışarıya yönelik) mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Öz disiplin ve nevrotikliğin mükemmeliyetçilik ile pozitif anlamlı ilişki gösterdiğini belirtmişlerdir. Sorumluluk, planlılık ve motivasyon beş büyük kişilik özelliğidir. Sorumluluk mükemmeliyetçilik ile pozitif ilişki gösterir ancak dışarı karşı olan mükemmeliyetçilik tutumunda değil. Nevrotik kişilik özelliği mükemmeliyetçilik ile pozitif anlamlı ilişki gösterir ancak kendi odaklı mükemmeliyetçilik tutumuyla değil. Dışadönüklük ve yumuşak başlılık

mükemmeliyetçiliğin her iki alt boyutu ile negatif ilişkili olduğu görülmüştür. Beş faktör kişilik özelliklerinden sorumluluk ve nevrotiklik özelliği birçok çalışmada yinelenerek mükemmeliyetçilik ile pozitif anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür.

2. Kişilik Özellikleri ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmada dışadönüklük, yumuşak başlılık, geçimlilik, öz-denetim sorumluluk ve gelişime açıklık kişilik özellikleri arttıkça anne baba tutumundaki demokratik algıda artmaktadır. Çalışma bulgumuzu desteklemeyen nitelikte sonuçlar gösteren çalışmalardan Tatlıoğlu (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, yumuşak başlılık ve sorumluluk ile ebeveyn tutumları arasında istatiksel anlamlı ilişki tespit edememiştir.

Bir diğer bulguda duygusal tutarsızlık arttıkça anne babanın demokratik tutumuna ilişkin algı düşmektedir. Anne baba tutumunu demokratik algılayan yetişkinlerin dışadönük, yumuşak başlı / geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha yüksek; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha düşük olduğu görülmüştür.

Dışadönüklük kişilik özelliği ile koruyucu / istekçi ebeveyn tutumuna dair anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Ramesh ve Ramana'nın (2023) yaptıkları çalışmada dışadönüklük kişilik özellikleri ebeveyn tutumları ile ilişkilendirememiştir. Bu çalışmadaki verinin bulgumuz ile paralellik gösterdiğini görüyoruz. Kapudere'nin (2020) yapmış olduğu araştırmasında dışadönüklük kişilik özelliğinin demokratik, otoriter ve koruyucu aile tutumları ile ilgisi olmadığı sonucunu elde etmiştir.

Bir diğer çalışma bulgumuzda anne baba tutumunu koruyucu istekçi algılayan yetişkinlerin yumuşak başlı /geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha düşük; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha yüksek olduğu görülmüştür.

Duygusal tutarsızlık kişilik özelliği arttıkça bireyin ailesi tarafından algılamış olduğu otoriter yaklaşım puanı yükselmektedir.

Dışadönüklük yumuşak başlılık, geçimlilik öz-denetim, sorumluluk ve gelişime açıklık kişilik özellikleri arttıkça ise anne babanın otoriter tutumuna ilişkin algı azalmaktadır. Anne baba tutumunu otoriter algılayan yetişkinlerin dışadönük, yumuşak başlı, öz-denetimli ve gelişime açık kişilik özellikleri daha düşük; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulguları destekler nitelikte sonuçlar gösteren bir diğer çalışma Ramesh ve Ramana'nın (2023) çalışmasıdır. Bu araştırma ebeveyn tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Demokratik ebeveyn tutumu en olumlu ve en dengeli ebeveyn

yaklaşımı olarak belirtilir. Nevrotiklik ve öz denetim/sorumluluk kişilik özelliği otoriter ebeveyn tutumu ile ilişkilendirilmektedir. Pekyürek'in (2018) çalışmasına göre, öğrencilerin dışadönük kişilik özelliği arttıkça ailelerinden algıladıkları demokratik tutum düzeyinin arttığını, nevrotik kişilik özelliği arttıkça aileden algılanan koruyucu tutumun arttığını göstermektedir. Buna ek olarak sorumluluk düzeylerinde artışın aileden görülen demokratik ve koruyucu tutum ile paralellik gösterdiği görülmüştür.

Kapudere'nin (2020) yapmış olduğu araştırmasında üniversite öğrencilerindeki problemli internet kullanımı, algılanan anne baba tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırılmıştır. Ebeveyn tutumları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Demokratik aile yapısında yetişmiş bireylerin, öz disiplin sorumluluk sahibi, uyumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri gösterdiklerini belirlemiştir. Duygusal dengesizlik (nevrotiklik) kişilik özelliğinde koruyucu istekçi anne baba tutumu etkisinin belirgin olduğu görülmüştür.

Nevrotik kişilik yapısını ilgisiz ebeveyn stili ile de ilişkilendirebiliriz. İlgisiz tutum çocuğa karşı boş vermişlik hissi yansıtabilir. İlgisiz ebeveyn tutumu ile yetişen kişi ebeveynini kendisini reddeden kişi olarak algılayabilmektedir (Tomsik ve Čerešník, 2017).

Tatlıoğlu'nun (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında ebeveyn tutumu tutarsız ve koruyucu olan öğrencilerde nevrotizm kişilik özelliklerine yoğun rastlanmıştır. Ebeveyn tutumu tutarsız, demokratik ve koruyucu olan öğrencilerin dışadönüklüğü ebeveyni otoriter ve baskıcı olan öğrencilerden fazladır. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin dışadönüklüğü koruyucu ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerden daha fazladır. Son olarak ebeveyni demokratik yaklaşım sergileyen öğrencilerin yeni deneyimlere açıklığı ebeveyni baskıcı ve aşırı koruyucu olan öğrencilere göre yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın bulgularına geniş bir çerçeveden baktığımızda kişilik özellikleri ve ebeveyn tutumları arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Kişilik gelişiminde birçok olumlu özelliğin belirmesine en çok katkı sağlayan tutumun demokratik anne baba tutumu olduğu görülmüştür. Birçok araştırmanın da bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip olduğu görülmektedir. Birbiri ile ilişki içinde olan bu sonuçları kavrayabilmek bireylerin psikolojik iyi oluş haline önemli oranda fayda sağlamaktadır. Ebeveyn tutumunu demokratik ve koruyucu-istekçi olarak değerlendiren kişilerin psikolojik sıkıntı belirtilerinin

ebeveyn tutumunu otoriter ve reddedici olarak değerlendiren kişilerden daha düşük seviyede belirdiği görülmüştür (Çelikkaleli, 2015).

Zhang'ın (2022) çalışmasına göre ebeveynlik stillerinin, sorumluluk, uyumluluk ve nevrotiklik kişilik özellikleri üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür. Ancak aynı çalışmada dışadönüklük ve gelişime açıklık kişilik özellikleri üzerinde sınırlı etkiler bulmuştur. Bu çalışma bulgularına göre demokratik ebeveynlik, kişi üzerindeki etkileri açısından en iyi ebeveynlik tarzı olarak kabul edilmektedir. Özellikle demokratik ebeveynlik tarzlarının olumlu öz algılarla, otoriter ebeveynlik tarzlarının ise olumsuz öz algılarla ilişkilendirildiği görülmüştür.

Boğaz'ın (2019) yapmış olduğu araştırmada demokratik ebeveyn yaklaşımı ile yetiştirilen kişilerde dışadönüklük, uyumluluk, duygusal dengelilik kişilik özelliklerinin yüksek düzeyde görüldüğü sonucuna varmıştır. Otoriter tutumun kişilik özelliklerini tümüyle olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir.

3. Mükemmeliyetçilik ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmamızda sonucunda elde edilen bulgular neticesinde anne babanın demokratik tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin olumsuz mükemmeliyetçilik tutumları düşmektedir. Demokratik tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçiliği, kişisel standartları ve düzen tutumları artmaktadır. Bu bulgular bize demokratik tutumun kişiye destekleyici ve özgürlük alanı tanıyan yaklaşımı bireylere sorumluluk bilinci ve disiplin kazandırdığını düşündürmektedir. Çalışma bulgularımıza benzer sonuçlara sahip olan Kawamura ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışma otoriter ve sert ebeveyn tutumunun kişide yüksek düzey stres yarattığını belirtmiştir. Kişisel standartlar, hatalara ve eylemlere karşı endişe ile otoriter ebeveyn tutumu arasında pozitif anlamlı ilişki bulmuştur. Mükemmeliyetçi bireyler ailelerini sert ve otoriter olarak algılamışlardır.

Satılmış'ın (2010) çalışmasına göre algılanan demokratik anne baba tutum düzeyi arttıkça bireyde düzen ve kişisel standartlar tutumunun artmakta olduğu görülmüştür. Hibbard ve Walton'ın (2014) çalışmasında, otoriter ebeveynlik stili sert bir tutum olarak anlamlandırılmış, çocuğa sıcaklık ve destek sağlanmadan yüksek talepler yönelten bu tutumun, çocuk üzerinde mükemmeliyetçiliğin olumsuz yönleriyle ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Çalışmamızda koruyucu / istekçi tutum puanı ile düzen alt boyut puanı arasında istatiksel olarak anlamlı olmadığı analiz edilmiştir. Koruyucu / istekçi tutum puanı yükseldikçe

mükemmeliyetçiliğin endişe temelli alt boyut puanlarının yükseldiği tespit edilmiştir. Anne babanın koruyucu/istekçi tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçi tutumu artmaktadır. Çalışma bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip Satılmış'ın (2010) çalışmasında koruyucu anne baba tutumu ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, ailesel eleştiri ve kişisel standartlar mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler görülmüştür.

Otoriter tutum puanı ile düzen alt boyut puanı arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Otoriter tutum puanı olumsuz mükemmeliyetçilik alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Anne babanın otoriter tutumuna ilişkin algısı yüksek olan yetişkinlerin mükemmeliyetçi tutumu artmaktadır. Demokratik tutum puanı ile kişisel standartlar ve düzen alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bulgumuz bir diğer alan çalışmasının sonuçları ile örtüşmektedir. Satılmış'ın (2010) çalışmasına göre demokratik anne baba tutumu ile düzen ve kişisel standartlar mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Otoriter anne baba tutumu ile düzen arasında negatif yönlü, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri ve ailesel eleştiri arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler görülmüştür

Ebeveyn tarafından aşırı korumacı tutum gören bireylerin hata yapmaya yönelik endişesinin arttığını görmekteyiz . Koruyucu / istekçi anne baba tutumunun artması, hata yapma endişesinin artmasına neden olmaktadır. Literatürde bulgularımızı destekler nitelikte sonuçları olan bir diğer çalışma Aygün ve Akbağ'ın (2025) yetişkin bireyler üzerinde yapmış oldukları çalışmasında, mükemmeliyetçilik boyutlarından hata yapma endişesinin, anne baba tutumlarından aşırı korumacı yaklaşım ile pozitif anlamlı ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Çocukluktan itibaren bireyin gelişiminde ebeveyn tutumlarının etkisi büyük olduğunu belirtmiştir. Mükemmeliyetçi tutumu yüksek kaygı ile ilişkilendirmiştir. Elde edilen sonuçlar, ebeveynlerin çocukları üzerinde aşırı yönlendirici olduğunu ve onlara özgürlük alanı tanımadığını bu durumunda çocuk da fazlasıyla endişe ve hata yapmaya karşı kaygı duymaya neden olduğunu göstermektedir. Aşırı korumacı ebeveynlerin, çocuklarına en iyisini kendilerinin bildiğini dayatma ve sorgulama şansı vermeden kabul beklediklerini aktarmaktadır.

Araştırmamızın bir diğer önemli bulgusu demokratik yaklaşım arttıkça bireyin aileden gelen eleştiri beklentisi düşmektedir. Demokratik yaklaşımın artması, aileden eleştiri alma tutumunun azalmasına neden olmaktadır. Koruyucu / istekçi ve otoriter anne baba tutumunun aileden eleştiri alma üzerine aynı (pozitif) yönlü ve istatiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu

belirlenmiştir. Koruyucu / istekçi ve otoriter anne baba tutumunun artması, aileden gelen eleştirinin artmasına neden olmaktadır. Koruyucu / istekçi anne baba tutumunun artması, yaptığından emin olamama tutumunun artmasına neden olmaktadır. Çalışma bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip Satılmış'ın (2010) yapmış olduğu çalışmasında demokratik ebeveyn stili ile düzen ve kişisel standartlar mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuş ancak hata yapma endişesi, yaptığından emin olamama ve ailesel beklenti arasında negatif anlamlı ilişki görülmüştür.

Demokratik ebeveyn stilini benimsemiş aileler çocuklarına güven duymakta ve bunu aşılamaktadırlar. Bu yaklaşım gençlerde düzen ve kişisel standartlar açısından bireyde olumlu gelişme sağlamasına yardımcı olmaktadır. Koruyucu ebeveyn tutumu arttıkça gençlerde düzen davranışı azalmakta, ailesel eleştiri, hatalara aşırı dikkat tutumu ise artmaktadır. Koruyucu anne babalar çocuklarına daha az güven duymaktadır. Otoriter ebeveyn tutumu arttıkça düzen davranışı azalmakta ve hatalara karşı aşırı ilgi ve yaptıkları eylemden şüphe davranışı artmaktadır. Bulgularımız mükemmeliyetçi tutumu ve anne baba tutumlarını ilişkilendirmiş ve etkilerini ortaya koymuştur. Yetişkinlerde mükemmeliyetçi davranışların geçmiş zamanlarda ebeveynlerden görülen birçok tutumun etkisinde şekillendiğini söyleyebiliriz. Rice ve diğerleri (2005) tarafından yapılan araştırmada, mükemmeliyetçiliğin bir kişilik özelliği olduğunu ve olumlu olumsuz yönlerinin ebeveyn beklentileri ve tutumları ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.

4. Kişilik Özellikleri ve Sosyo Demografik Bilgiler Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularımızda cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların dışadönüklük, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık kişilik puanlarının, erkek bireylerin elde ettiği puanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu görüyoruz. Alanda yapılmış benzer çalışmalara baktığımızda bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip Aliyev'in (2008) üniversite öğrencileri örnekleminde yaptığı çalışması, kız öğrencileri erkek öğrencilere oranla anlamlı seviyede daha dışadönük analiz etmiştir. Pekyürek'in (2018) yaptığı araştırmada, kadınlar erkeklere oranla dışadönüklük, duygusal tutarsızlık, öz denetim/ sorumluluk ve gelişime açıklık düzeylerinden yüksek puan aldığını ifade etmiştir.

Araştırmamız eğitim seviyesi arttıkça dışadönüklük, öz denetim, gelişime açıklık ve sorumluluk kişilik özelliğinin arttığı, duygusal tutarsızlık (nevrotiklik) özelliğinin ise azaldığını göstermiştir. Anne ve babasının eğitim seviyesi yükseldikçe katılımcı yetişkinlerin yumuşak başlılık/geçimlilik oranı azalmıştır. Anne babasının eğitim seviyesi yükseldikçe yetişkinlerin

öz denetim sorumluluk kişilik özellikler alt boyut puanlarının yükseldiği görülmüştür. Literatüre baktığımızda bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip çalışmalar bulunmaktadır. Kapudere'nin (2020) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, baba eğitim durumunun bireyin kişilik özelliklerine etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Anne eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerde gelişime açıklık kişilik özelliği alt boyutunun arttığını belirtmiştir. Öğrencilerdeki duygusal tutarsızlık (nevrotiklik) düzeyinin ise anne eğitim seviyesi azaldıkça arttığını belirtmiştir. Kan'ın (2018) çalışmasına göre yumuşak başlılık/geçimlilik puanının eğitim seviyesi azaldıkça arttığı belirtilmiştir. İlkokul mezunu bireylerin yumuşak başlılık/geçimlilik puanı lise mezunu bireylere oranla daha yüksektir. Deneyime açıklık boyutu üniversite mezunu bireylerde lise mezunu bireylere oranla daha yüksektir. Kısacası eğitim seviyesi yükseldikçe deneyime açıklık puanı artmaktadır.

Bulgularımız ile farklılaşan sonuçlara sahip çalışmalarda mevcuttur. Pekyürek'in (2018) bir okul kapsamında yapmış olduğu çalışmasına göre, dışadönüklük, duygusal tutarsızlık/nevrotiklik ve yumuşak başlılık/geçimlilik gibi kişilik özelliklerinin baba eğitim seviyesi ile anlamlı ilişki içermediği belirtilmiştir. Yeşilyaprak'ın (1993) yapmış olduğu çalışmasına göre, baba eğitim durumunun bireyin kişilik gelişimine anlamlı etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Literatür araştırmasında sonuçlarda farklılık olmasının sebebi örneklem farklılığı, sosyodemografik özellikleri değişkenlik gösteren aile yapılarına erişim sağlanamamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Şengönül'ün (2019) çalışmasında aile sosyal statüsünün çocuk yetiştirmedeki önemine vurgu yapılmıştır. Eğitim seviyesi düşük aileler daha çok uyuma ve itaate önem verir ve çocuklarının dersle, eğitimle meşgul olmalarını desteklemezler. Eğitim seviyesi orta ve yüksek olarak tanımlanabilecek ailelerde çocukların bireysel gelişimine oldukça önem verilmektedir ve rol model olunmaktadır. Bu farklarda çocukta kişilik gelişimine etki etmektedir.

Kişinin aylık geliri arttıkça dışadönüklükte öz denetim/sorumluluk gibi kişilik özellikleri puanlarının yükseldiği görülmüştür. Duygusal tutarsızlık(nevrotiklik) ve yumuşak başlılık/geçimlilik puanı kişinin aylık geliri azaldıkça yükselmektedir.

Psikolojik / psikiyatrik tedavi görmemiş katılımcıların yumuşak başlılık/geçimlilik, gelişime açıklık kişilik puanları, tedavi görmemiş katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Psikolojik / psikiyatrik tedavi görmüş katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanları, psikolojik / psikiyatrik tedavi görmemiş bireylerin puanlarına oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçların psikolojik tedavi görmüş bireylerin almış oldukları tanı doğrultusunda düşünce ve davranış kalıplarının şekillenmesinden ve geçmiş ötürü bireyin

kişilik gelişiminde doğrudan etki ettiği düşünülebilir. Emmelkamp ve Meyerbröker'ın (2019) kişilik bozukluklarından bahsetmiş olduğu yazınında, kişilik bozukluklarının gelişiminde genetik faktörün, çocukluk çağı deneyimlerinin ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşiminin rol oynadığını aktarmıştır. Farklı psikolojik rahatsızlıkların kendine özgü belirtileri ve etkileri, bireyin düşünce süreçlerini, duygusal tepkilerini, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini etkileyerek kişilik gelişiminin yönünü ve sonucunu şekillendirebileceğini belirtmiştir.

5. Anne Baba Tutumları ve Sosyodemografik Bilgiler Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmamız sonucunda, demokratik anne baba tutum algı puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Ebeveynlerinin koruyucu / istekçi tutum ve otoriter ebeveyn tutumlarına ilişkin kadın katılımcıların algı puanları, erkek katılımcıların algı puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Araştırma bulgumuzu destekleyen nitelikte sonuçlara sahip Dokuyan'ın (2016) lise son sınıf öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, kız öğrencilerin otoriter ebeveyn tutum algısı erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Kız öğrencilerin algıladıkları koruyucu istekçi tutum erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Buna benzer bir bulguda Sertelin'in (2003) çalışmasıdır. Bu çalışmada kız öğrencilerin koruyucu istekçi ebeveyn tutumunu erkek öğrencilere göre daha yüksek algıladığı sonucuna varılmıştır. Literatürde bulgularımızı kısmen doğrulayan nitelikte sonuçlara sahip Ataş'ın (2021) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, kadın üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarını erkeklere göre daha demokratik algıladığı, erkek üniversite öğrencilerinin kadınlara göre daha otoriter ve koruyucu-istekçi tutum olarak algıladığı belirlenmiştir.

Demokratik ve otoriter anne baba tutumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Yetişkin katılımcıların eğitim seviyesi azaldıkça algılanan demokratik ebeveyn tutumuna ilişkin algının azaldığı görülmüştür. Yetişkin katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça algılanan demokratik anne baba tutumuna ilişkin algıları artmaktadır. Bu bulgular literatürde birçok çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Pekyürek'in (2018) yapmış olduğu çalışmasında eğitimi lise ve üzeri olan bireylerin eğitim seviyesi lise altı olan bireylere oranla daha yüksek demokratik tutumu algıladığını aktarmıştır. Baba eğitim seviyesi azaldıkça otoriter tutumun arttığı sonucunu elde etmiştir. Gelir düzeyi arttıkça ailelerin demokratik tutum yaklaşımı arttığı sonucuna varmıştır.

Ebeveynlerin koruyucu veya demokratik yaklaşımının aylık maddi kazanç ile anlamlı bağlantısının olmadığı saptanmıştır. Aylık gelir seviyesi azaldıkça bireyin otoriter ebeveyn tutum algısının arttığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda bulgumuzu destekleyen nitelikte sonuçlara sahip çalışmaları görebiliriz. Hoff-Ginsberg ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin çocuk yetiştirme değerlerindeki farklılıkların ebeveynlerin sosyal statüsünden kaynaklandığı öne sürülmüştür. Düşük gelir seviyeli işlerin otoriter çocuk yetiştirmeyi teşvik ettiğini, çünkü bu işlerin itaat ve uyum gerektirdiğini, yüksek gelir seviyeli işlerin ise demokratik ebeveynliği teşvik ettiğini belirtmiştir. Sosyo ekonomik farklılık yalnızca maddi olarak değil aynı zamanda ebeveynlerin çocuklarından beklentileri, onlarla kurdukları duygusal ilişkiler ve kullandıkları ebeveyn stilleri gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Sertelin'in (2003) çalışmasına göre, aile aylık ortalama geliri yükseldikçe aşırı koruyucu tutum ve baskı disiplin davranışlarında azalma görülmüştür. Aynı zamanda gelirin yükselmesi ile gereken tepkiyi verebilme, iletişim, davranış kontrolu ve duygusal tepki gibi davranışların sağlıklı olma durumunda da pozitif artış görülmüştür.

Anne eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin demokratik tutuma ilişkin algısı artmaktadır. Anne eğitim seviyesi azaldıkça bireyin otoriter ebeveyn tutumuna karşı algısı artmaktadır. Anne eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin koruyucu / istekçi tutuma ilişkin algısı artmaktadır. Boğaz'ın (2019) yapmış olduğu çalışmasında, annelerin eğitim seviyesi arttıkça demokratik tutumun benimsendiğini ortaya koymuş ancak baba eğitim seviyesi ve aile tutumları arasında ilişki bulamamıştır.

Demokratik ve otoriter yaklaşımın baba eğitim seviyesi durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Baba eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin demokratik tutuma ilişkin algısı artmaktadır. Baba eğitim seviyesi azaldıkça bireyin otoriter ebeveyn tutumuna karşı algısı artmaktadır. Bu bulgumuzu destekleyen Aydoğdu ve Dilekmen (2016) yapmış olduğu çalışmada aile eğitim seviyesinin arttıkça algılanan demokratik ebeveyn tutumunun da arttığını belirtmiştir. Koruyucu aile yaklaşımının eğitim seviyesi yükseldikçe yaklaşımında arttığı belirlenmiştir. Gönen (2014) anne baba tutumunda annenin eğitim durumunun etkili olmasının yanı sıra babanın eğitim durumunu da etkili olduğunu belirtmiştir. Babanın eğitim seviyesi arttıkça, demokratik ebeveyn tutumunu benimseme oranı artmaktadır.

6. Mükemmeliyetçilik ve Sosyo Demografik Bilgiler Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Mükemmeliyetçilik ölçeğinin olumsuz alt boyut puanlarının cinsiyete açısından anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Kadın bireylerin mükemmeliyetçilik ölçek ve alt boyut puanları, erkek bireylerin puanlarına kıyasla istatiksel anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bulgularımıza benzer nitelikte sonuçlara sahip Carmo ve diğerleri'nin (2021) çalışmasında, kadınların mükemmeliyetçilik seviyelerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiş ancak çok büyük bir fark olmadığını vurgulamıştır. Alyan'ın (2015) çalışmasına göre ise cinsiyet faktörünün mükemmeliyetçilik ile ilişkisi olmadığı sonucuna varmıştır. Araştırmanın yapıldığı coğrafi konum ve demografik özelliklerin farklılığı bu konuda çeşitli sonuçlar çıkmasına neden olduğu düşünülebilir.

Mükemmeliyetçiliğin hata yapma endişesi, kişisel standartlar, ailesel beklentiler, aileden eleştiri ve düzen mükemmeliyetçilik alt boyut puanlarının, yaş grupları açısından değerlendirildiğinde anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Mükemmeliyetçilik olumsuz olarak değerlendirilen boyutları ile babanın eğitim seviyesi ilişkisinin istatiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda mükemmeliyetçiliğin hata yapma endişesi, ailesel beklentiler, alt boyut puanlarının aylık kazanca göre anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Kişisel standartlar ve düzen mükemmeliyetçilik puanlarının aylık gelire göre anlamlı farklılaştığı analiz edilmiştir. Aylık gelir arttıkça kişisel standartlar alt boyutu puanı yükselmektedir. Bu bulguyu destekleyen nitelikte sonuçlara sahip Alim'in (2018) çalışması, aylık kazanç miktarının mükemmeliyetçilik tutumunun alt boyutlarından kişisel standartlar ile ilişkili olduğunu söylemiştir. Mükemmeliyetçilik ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların medeni durum açısından değerlendirildiğinde anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

7. Kişilik özellikleri, Mükemmeliyetçilik ve Anne baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Dışadönüklük, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve demokratik ve otoriter stillerin, hata yapma endişesi üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Yumuşak başlı / geçimli kişilik özelliğinin artması, hata yapma endişesinin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, hata yapma endişesinin artmasına neden olmaktadır.

Koruyucu / istekçi ebeveyn stilinin yüksek etkisinin bireyde hata yapma endişesini arttırdığı saptanmıştır.

Yumuşak başlı / geçimli ve gelişime açık kişilik özelliklerinin artması, kişisel standartların düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin kişisel standartlar üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Demokratik yaklaşım stilini yüksek düzeyde benimseyen bireylerin hayatlarında kişisel standartlarını yüksek tuttuğu belirlenmiştir.

Yumuşak başlı / geçimli kişilik özelliğinin artması, ailesel beklentilerin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, ailesel beklentilerin artmasına neden olmaktadır. Araştırma bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara sahip Beğenmiş ‘in (2024) yaptığı çalışmada, duygusal tutarsız (nörotik) kişilik özellikleri taşıyan bireylerin aileden gelen beklentiler ile arasında pozitif anlamlı ilişki olduğunu saptamıştır. Duygusal tutarsız (nörotik) kişilerin aileden gelen beklentileri yerine getirmede karşılaştığı güçlüklerle baş etmede daha çok zorlandığı düşünülebilir.

Yumuşak başlı / geçimli ve gelişime açık kişilik özelliklerinin artması, aileden eleştirinin düşmesine neden olmaktadır. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, aileden eleştirinin artmasına neden olmaktadır. Araştırma bulgumuzu destekleyen nitelikte sonuçlara sahip olan Beğenmiş ’in (2024) kişilik özelliklerinin bilişsel esneklik ve mükemmeliyetçilikle olan ilişkisini araştırdığı çalışmasında, öz-denetim ile aileden eleştiri arasında pozitif anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiş, öz denetimli kişilerin aileden alınan eleştirilere karşı daha duyarlı olabileceğini belirtmiştir.

Demokratik anne baba tutumunun artması, aileden eleştirinin azalmasına neden olmaktadır. Koruyucu / istekçi ve otoriter anne baba tutumunun artması, aileden eleştirinin, ailesel beklentilerin ve yaptığından emin olamamanın artmasına neden olmaktadır.

Dışadönüklük, Yumuşak başlılık / geçimlilik, öz-denetim / sorumluluk, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve demokratik anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumlarının, yaptığından emin olamama üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin yaptığından emin olamama açısından aynı (pozitif yönlü) ve istatiksel olarak anlamlı etkisinin bulunduğu görülmüştür. Hamachek (1978) yapmış olduğu çalışmasında, duygusal tutarsız (nevrotik) bireylerin tutumlarını, çocukluk dönemindeki karşılaştıkları ebeveyn stilleriyle açıklamıştır. Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarına karşı

sert mizaçlı, eleştirel ve yeterli destekte bulunmayan yaklaşımları benimserler. Bu tutum, çocuk da sergilediği performansı yeterli bulmama düşüncesini doğurur. Birey geçmiş yaşantı deneyimlerinden yola çıkarak, kendinden emin olmamakla birlikte yaptıklarını tekrar tekrar kontrol etmek isteyebilir.

Dışadönüklük, Yumuşak başlılık / geçimlilik, gelişime açıklık kişilik özellikleri ve koruyucu / istekçi anne baba tutumlarının, düzen üzerinde istatiksel etkisinin olmadığı analiz edilmiştir. Öz-denetim / sorumluluk ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin artması, düzenin artmasına neden olmaktadır.

Ebeveyn olarak demokratik ve otoriter yaklaşım sergileyen ailede yetişen bireylerin, düzen davranış seviyelerinin yüksek olduğu görülmüştür. Demokratik ve otoriter anne baba tutumunun düzen üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Satılmış'ın (2010) yaptığı çalışma bulguları, bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Satılmış, demokratik ebeveyn tutumları arttıkça kişinin hayatında düzen mükemmeliyetçilik alt boyutu arttığını belirtmiştir. Bu sonuç, demokratik aile ortamında yetişmiş bireylerin sorumluluk sahibi, planlı çalışma ve düzenli olma eğilimlerine sahip olabildiğini göstermektedir. Kişilik özellikleri ve algılanan anne baba tutumları, mükemmeliyetçilikteki değişimin yaklaşık %52'sini açıklamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, yetişkin bireylerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ebeveyn stillerinin, bireyin kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçi tutumuna etkisini incelememize olanak sunmuştur. Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular incelenmiş ve değerlendirilmiş olup sonuçlara yer verilmiştir.

Elde edilen sonuçlar şu şekildedir; Duygusal olarak tutarsızlık gösteren bireylerin otoriter ebeveyn stilini algıladıkları ö Otoriter yaklaşım stili ile yetişen bireylerin dışadönük, yumuşak başlı / geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha düşük; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha yüksek olmaktadır. Anne baba tutumunu demokratik algılayan yetişkinlerin dışadönük, yumuşak başlı / geçimli, öz-denetimli / sorumlu ve gelişime açık kişilik özellikleri daha yüksek; duygusal tutarsızlık kişilik özellikleri daha düşük olmaktadır.

Demokratik anne baba tutum, koruyucu / istekçi anne baba tutum ve otoriter anne baba tutum algı puanlarının ruhsal tedavi görmüş olma durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılaşma gösterdiği analiz edilmiştir. Psikiyatrik / psikolojik tedavi görmemiş olan katılımcıların ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanı, psikiyatrik / psikolojik tedavi görmüş olan katılımcıların algı puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Babası üniversite mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, diğer öğrenim seviyelerine oranla daha yüksektir. Annesi üniversite mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, diğer öğrenim seviyelerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin demokratik tutumlarına ilişkin algı puanları, ilköğretim ve lise mezunu katılımcıların algı puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. İlköğretim mezunu katılımcıların, ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin algı puanları, lisansüstü mezunu katılımcıların algı puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ebeveynlerinin otoriter tutumlarına ilişkin lise mezunu katılımcıların algı puanları, üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların algı puanlarına istinaden istatiksel olarak daha yüksektir.

Demokratik ebeveyn stilinin cinsiyet değişkenine yönelik anlamlı ilişkisi görülmemiştir ancak koruyucu / istekçi ve otoriter stilin puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bağlantı

bulundurduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin koruyucu / istekçi tutum ve otoriter tutumlarına ilişkin kadın katılımcıların algı puanları, erkek katılımcıların algı puanlarına kıyasla yüksektir.

Kişilik özellikleri puanlarının yaş gruplarına göre ve medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Lisansüstü eğitim seviyesindeki bireylerin dışadönüklük kişilik puanı, ilköğretim, lise, üniversite mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Üniversite mezunu katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, ilköğretim, lise mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. İlköğretim, lise, üniversite mezunu ve üniversite öğrencisi katılımcıların duygusal tutarsızlık kişilik puanı, lisansüstü mezunu katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların gelişime açıklık kişilik puanı, ilköğretim ve lise mezunu katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Dışadönüklük puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yumuşak başlılık / geçimlilik öz-denetim / sorumluluk, duygusal tutarsızlık ve gelişime açıklık puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Annesi üniversite mezunu olan katılımcıların öz-denetim / sorumluluk kişilik puanı, annesi okul bitirmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kişilik özellikleri puanlarının ruhsal tedavi görmüş olma durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı analiz edilmiştir.

Eğitim seviyesi üniversite ve lisansüstü düzeyde olan bireylerin kişisel standartlar ve düzen alt boyut puanı, ilköğretim ve lise düzeyinde öğrenim gören bireylerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Lise düzeyinde öğrenim gören katılımcıların aileden eleştiri alt boyut puanı, ilköğretim mezunu, üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kişisel standartlar ve düzen alt boyut puanlarının aylık gelire göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Aylık gelir yükseldikçe kişisel standartlar, düzen alt boyutu puanı yükselmektedir. Kişisel standartlar aileden eleştiri, düzen alt boyut puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anne öğrenimi ortaokul mezunu olan katılımcıların aileden eleştiri ve düzen alt boyut puanı, anne öğrenimi üniversite mezunu olan katılımcıların puanına göre anlamlı seviyede yüksektir. Mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanları ve baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği analiz edilmiştir.

Yaş grubu büyüdükçe katılımcıların yaptığından emin olamama alt boyut puanı azalmaktadır. Mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanları ve mükemmeliyetçilik ölçek puanının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Üniversite ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören katılımcıların kişisel standartlar alt boyut puanı, ilköğretim ve lise düzeyinde öğrenim gören katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Eğitim seviyesi azaldıkça aileden eleştiri alt boyutu puanında artış olmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça düzen alt boyutu puanları yükselmektedir. Mükemmeliyetçiliğin olumsuz alt boyut puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Kişisel standartlar ve aileden alınan eleştiri puanlarının anne eğitim seviyesi durumuna göre anlamlı farklılaştığı görülmüştür.

Anne ve baba eğitim seviyesi arttıkça aileden eleştiri puanı düşmektedir. Baba öğrenimi üniversite mezunu olan katılımcıların düzelt alt boyut puanı, baba öğrenimi okul bitirmeyen olan bireylerin puanına kıyasla oldukça yüksek bulunmuştur.

H1: ‘‘Kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.’’ Kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçiliğin bazı alt boyutları arasında istatiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler görülmüş ancak diğer alt boyutlarda geçerli olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir.

H2: ‘‘Kişilik özellikleri ve anne baba tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.’’ Kişilik özellikleri ve anne baba tutumlarının bazı alt boyutları arasında istatiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler görülmüş ancak diğer alt boyutlarda geçerli olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir.

H3: ‘‘Mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.’’ Kişilik özellikleri ve anne baba tutumlarının bazı alt boyutları arasında istatiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ilişkiler görülmüş ancak diğer alt boyutlarda geçerli olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir. Çalışma bulguları bu hipotezi kısmen desteklemektedir.

H4: ‘‘Kişilik özellikleri sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.’’ Farklılaşma bazı alt boyutlar arasında görülmüş olup diğer değişkenler için geçerli olmadığı sonucu elde dilmiştir. Bu nedenle çalışma bulguları bu hipotezi kısmen doğrulamıştır.

H5: ‘‘Mükemmeliyetçilik sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.’’ Farklılaşma bazı alt boyutlar arasında görülmüş olup diğer değişkenler için geçerli olmadığı sonucu elde dilmiştir. Bu nedenle çalışma bulguları bu hipotezi kısmen doğrulamıştır.

H6: ‘‘Anne Baba tutumları sosyodemografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, psikolojik rahatsızlıklar, ebeveynin eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.’’ Farklılaşma bazı alt boyutlar arasında görülmüş olup diğer değişkenler için geçerli olmadığı sonucu elde dilmiştir. Bu nedenle çalışma bulguları bu hipotezi kısmen doğrulamıştır.

Bu araştırma, yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkisi inceleyen ilk çalışmadır. Ancak literatüre katkıda bulunabilecek daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda, öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- Bu çalışmada elde edilen bulgular kesitsel model çerçevesinde incelenmiştir. Gelecekte yapılacak boylamsal çalışmalarla, kişilik özellikleri ve anne-baba tutumlarının hata yapma endişesi üzerindeki etkilerinin zaman içindeki değişimi incelenebilir. Bu nedenle, boylamsal çalışmalar zaman içerisindeki değişimin incelenebilirliği açısından değerli olacağı öngörülmektedir.
- Araştırma verileri çevrimiçi (online) ortamda hazırlanarak katılımcılardan veriler toplanmıştır. Bu sebeple çevrimiçi ortamda anketlere katılım sağlayamayan bireyler örneklemimize dahil olamamıştır. Bir sonraki çalışmada veriler yüz yüze görüşmeler ile elde edilebilir.
- Bu araştırma Türk aile yapısı dahilindeki yetişkin bireyler aracılığıyla yürütülmüş bir araştırmadır. Anne baba tutumları farklı kültürler arasında değişkenlik gösterebilmektedir. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmaların farklı kültürde katılımcılardan daha geniş örneklemle katılmaları farklılıkları değerlendirebilmek adına önerilmektedir.

- Araştırmamız gelişigüzel örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Gelecekte yapılacak araştırmalarda olasılıklı örnekleme yönteminden faydalanılması elde edilecek bulguların genellenebilir olması açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Abdul Gafor, K ve Kurukkan, A. (2014). Construction and Validation of Scale of Parenting Style. *Online submission*, 2(4), 315-323.

Abood, M. H., Alharbi, B. H., Mhaidat, F. ve Gazo, A. M. (2020). The Relationship between Personality Traits, Academic Self-Efficacy and Academic Adaptation among University Students in Jordan. *International Journal of Higher Education*, 9(3), 120-128.

Adderholdt-Elliott, M. (1987) *Perfectionism: What's so bad about being good?*Free split publition

Adler, A. (2010). *İnsanı tanıma sanatı* (12. Baskı) (K. Şipal, Çev.). Say Yayınları.

Akbağ, M. (2024). How adaptive and maladaptive perfectionism affect psychological well-being among university students: *The mediating role of procrastination. Research on Education and Psychology*, 8(1), 226-252.

Alim, E. (2018*). Ergenlerde mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve depresyon arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Aliyev, P. (2008). *Beş faktörlü kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi

Allport, G. W. (1931). What is a trait of personality? *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 25(4), 368. https://doi.org/10.1037/h0075406

Allport, G.W. (1937). Personality: A pyschological interpretation (Holt, Rinehart ve Winston, Çev.). *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 18(2), 61-72

Alvan, G. (2015). *Perfectionism and perceived parenting style among university students.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Ansbacher, H. L. ve Ansbacher, R. R. (Ed). (1964). *The individual psychology of Alfred Adler*. HarperCollins.

Ataş, K. (2021). *Üniversite öğrencilerinde akademik başarı, sınav kaygısı ve anne baba tutumları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).

Aygün, M. S. ve Akbağ, M. (2025). Perceived Parenting Styles, Perfectionism, and Social Appearance Anxiety among Emerging Adults: *A Mediation Analysis. OPUS Journal of Society Research*, 22(2), 175-194.

Başcı, Z. ve Hamamcı, Z. (2022). Üniversite öğrencilerinde belirsizliğe tahammülsüzlük ve mükemmeliyetçilik ile öz duyarlılık arasındaki ilişki. *Humanistic Perspective*, 4(2), 204-226.

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907. https://doi.org/10.2307/1126611

Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The journal of early adolescence*, 11(1), 56-95.

Baumrind, D. (1993). The average expectable environment is not good enough: A response to Scarr. *Child Development, 64*(5), 1299-1317. https://www.jstor.org/stable/1131536

benlik saygısı arasındaki ilişkiler. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

Boğaz, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinde beliren yetişkinlik döneminde ebeveyn tutumlarının kişilik özelliklerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Demiroğlu Bilim Üniversitesi.

Bowlby, R. (2004). *Fifty years of attachment theory: Recollections of Donald Winnicott and John Bowlby*. Karnac Books.

BR, S. ve Raman, V. Influence of parental personality on parenting styles*: A scoping review of literatüre.*

Brewer, L. (2019). General psychology: required reading. Deiner Education Fund: Salt Lake City, CT, USA, 323.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik: Psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri.* (İ.D. Ergüvan Sarıoğlu, Çev.). Kaknüs Yayınları.

Burns, D. D. (1980). The perfectionist's script for self-defeat. Psychology today, 14(6), 34-52.

Büyükbayraktar, Ç. (2011*). Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve öfke ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (14. Baskı). PEGEM Akademi.

Candel, O. S. (2022). The link between parenting behaviors and emerging adults' relationship outcomes: The mediating role of relational entitlement. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2), 828.

Candel, O. S. (2022). The link between parenting behaviors and emerging adults' relationship outcomes: The mediating role of relational entitlement. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2), 828.

Carmo, C., Oliveira, D., Brás, M. ve Faísca, L. (2021). The influence of parental perfectionism and parenting styles on child perfectionism. *Children*, 8(9), 777.

Chan, Fung Ming. (2004). *The Effects of Optimism and the Five-Factor Model of Personality on Stress and Performance in the Work Place*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Tennessee.

Chang, J., Huang, K., & Wang, W. (2023). The influence of parenting style in childhood on adult depressed patients' interpersonal relationships in the period of youth. *Frontiers in Psychology*, *14*, 1169311. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1169311

Choudhary, K., Mason, G., Correa, A., Fotinos, K., Lokuge, S., Greifenberger, A. ve Katzman, M. A. (2023). Intolerance of uncertainty, perfectionism, and coping as predictors of depression diagnosis and severity. *Journal of Mood & Anxiety Disorders*, 3, 100019.

Cohen, E. D. (2020). The psychoanalysis of perfectionism: Integrating Freud's psychodynamic theory into logic-based therapy. *International Journal of Philosophical Practice*, 6(1), 15-27. https://doi.org/10.5840/ijpp2020612

Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi: Kuram ve uygulamaları* (T. Ergene, A. Arslan ve F. Akkoyun, Çev.). Mentis Yayıncılık.

Costa, P.T., McCrae, R.R. ve Dye, D.A. (1991). Facet Scales for Agreeableness and Conscientiousness; A Revision of the Neo Personality İnventory. *Personality and Individual Differences*, 12 (9), 887-898.

Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve davranışı* (4. Baskı). Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2021). *İnsan ve davranışı (*Vol. 96). Remzi Kitap Evi.

Çelikkaleli, Ö. (2015). Ergenlerin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve algılanan ebeveyn tutumlarına göre psikolojik belirtilerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 148-162.

Dal, V., ve Eroğlu, A. H. (2015). Farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin risk algılarının tüketici davranışı açısından incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 361-385.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487

Demo, David, ve Cox, Martha, (2000), "Families with Young Children : A Review of Research in the 1990s", *Joltrnal of Marriage and the Family*, November, pp.876-895.

Diener, E., & Lucas, R. E. (2019). Personality traits. *General psychology: Required reading*, *278*.

Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual review of psychology*, *41*(1), 417-440.

Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.

Dokuyan, M. (2016). 12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-21.

Dumont, F. (2010). *A history of personality psychology: Theory, science, and research from Hellenism to the twenty-first century*. Cambridge university press.

Dunkley, D. M., Blankstein, K. R. ve Berg, J. L. (2012). Perfectionism dimensions and the five–factor model of personality. *European Journal of Personality*, 26(3), 233-244.

Dunkley, D. M., Blankstein, K. R. ve Berg, J. L. (2012). Perfectionism dimensions and the five–factor model of personality. *European Journal of Personality*, 26(3), 233-244.

Durmuşoğlu, M. C., İlhan İyi, T. ve Yıldız Taşdemir, C. (2024). Ebeveyn tutumları ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61), 2214-2231.

Ellis, A. (2002). The role of irrational beliefs in perfectionism. In G. L. Flett ve P. L. Hewitt (Ed.), *Perfectionism: Theory, research, and treatment* (s. 217–229). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/10458-009

Emmelkamp, P. M. ve Meyerbröker, K. (2019). *Personality disorders* (2.Baskı). Psychology Press.

Engler, B. (2014). *Personality Theories: An Introduction* (9. Baskı). Wadswoth Cengage Learning.

Enns, M. W. ve Cox, B. J. (1999). Perfectionism and depression symptom severity in major depressive disorder. *Behaviour research and therapy*, 37(8), 783-794.

Eripek, S. (1982). Kurumsal açıdan çocuklardaki problem davranışların nedenleri ve bir sınıflandırma. *Eğitim ve İnsan Fakülteleri Dergisi*, 15(2), 35-46. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000897

Esen, S. ve Ayverdi, L. (2020). Anne-babanın mükemmeliyetçilik algısı ile ortaokul öğrencilerinin yaratıcılıkları arasındaki ilişki. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 253-275.

Ewen, R. B. (2014). *An introduction to theories of personality* (7. Baskı). Psychology Press.

Eyce, B. (2000). Tarihten günümüze Türk aile yapısı. *Çocuk Ruh Sağlığı Dergisi*, 1(4), 223-244.

Eysenck, H. J. ve Eysenck, M. W. (1985). *Personality and individual differences: A natural science approach*. Plenum Press.

Fishman E. A. ve Meyers S. A. Marital satisfaction and child adjustment: Direct and mediated pathways. Contemporary Family Therapy: *An International Journal*. 2000; 22:437–452.

Fletcher, A. C., Walls, J. K., Cook, E. C., Madison, K. J. ve Bridges, T. H. (2008). Parenting Style as a Moderator of Associations between Maternal Disciplinary Strategies and Child Well-Being. *Journal of Family Issues*, 29, 1724-1744.

Foxman, P. (2004). *The worried child: Recognizing anxiety in children and helping them heal*. Hunter House.

Freud, S. (1923). *The ego and the id* (J. Riviere, Çev.). Hogarth Press.

Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive therapy and research*, 14, 449-468.

Geçtan, E. (1993). *Psikodinamik psikiatri ve normal dışı davranışlar* (3. Basım). Remzi Kitabevi.

Glass, R., Prichard, J., Lafortune, A. ve Schwab, N. (2013). The influence of personality and Facebook use on student academic performance. *Issues in Information Systems*, 14(2), 119–126.

Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big Five factor structure. *Psychological assessment*, 4(1), 26.

Goldberg, W. A. ve Easterbrooks, M. (1984). Role of marital quality in toddler development. *Developmental psychology*, 20(3), 504

Goyal, P. (2014). *A comparative study on the impact of parenting styles on children's mental health* [Yayımlanmamış lisans tezi]. Amity University.

Gökdağ, C. ve Naldöken, B. (2021). Kişilerarası duygu düzenlemenin kişilik özellikleri ve psikopatoloji belirtileriyle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 41-52.

Gökdağ, C. ve Naldöken, B. (2021). Kişilerarası duygu düzenlemenin kişilik özellikleri ve psikopatoloji belirtileriyle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 41-52.

Gönen G. (2014). *Algılanan Anne Baba Tutumunun Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtmaları ve Kişilik Yapıları ile İlişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Greenberger, E. ve Goldberg, W. A. (1989). Work, parenting, and the socialization of children. *Developmental psychology*, 25(1), 22.

Gupta, A. ve Singh, M. (2024). Influence of parenting style and adult attachment style on experience of close relationship among adults. *The International Journal of Indian Psychology*, 12(2), https://doi.org/10.25215/1202.221

Güngör, H. ve Buluş, M. (2016). Ebeveyn mükemmeliyetçiliğinin 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarının algılanan kaygı düzeyini öngörmedeki rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 39(39), 147-159.

Hazar, Ç. (2013). Kişilik ve İletişim Tipleri. *Selçuk İletişim*, 4(2), 125-140.

Heatherton, T. F. ve Weinberger, J. L. (Ed.). (1994*). Can personality change?* American Psychological Association.

Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of abnormal psychology*, 100(1), 98.

Hewitt, P. L., Flett, G. L., Besser, A., Sherry, S. B. ve McGee, B. (2003). Perfectionism Is Multidimensional: a reply to. *Behaviour research and therapy*, 41(10), 1221-1236.

Hibbard, D. R. ve Walton, G. E. (2014). Exploring the development of perfectionism: The influence of parenting style and gender. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 42(2), 269-278.

Hill, R. W., Zrull, M. C. ve Turlington, S. (1997). Perfectionism and interpersonal problems. *Journal of personality assessment*, 69(1), 81-103.

Hintsanen, M., Puttonen, S., Smith, K., Törnroos, M., Jokela, M., Pulkki-Råback, L. ve Keltikangas-Järvinen, L. (2014). Five-factor personality traits and sleep: evidence from two population-based cohort studies. *Health Psychology*, 33(10), 1214.

Hoff-Ginsberg, E., Tardif, T. ve Laursen, B. (2002). *Socioeconomic status and parenting*. (pp. 421-447). Routledge.

Hollender, M. H. (1965). Perfectionism. *Comprehensive psychiatry*, 6(2), 94-103.

Horney, K. (1951). *Neurosis and human growth: The struggle toward self-realization*. Routledge.

Horzum, M. B., Ayas, T. ve Padır, M. A. (2017). Adaptation of Big Five Personality Traits Scale to Turkish Culture. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 398-408.

Işık, S. (2021). *Genç Yetişkinlerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stillerine Göre İncelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2012). Kişilik Kuramları (6. Baskı). Pegem Akademi Yayınları

Johnson, D. P. ve Slaney, R. B. (1996). Perfectionism: Scale development and a study of perfectionistic clients in counseling. Journal of College Student Development, 37(1), 29-41.

Jones, K. (2014). *Parenting styles and the intergenerational transmission of gender ideology* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Colorado State University.

Jones, K. (2014). *Parenting styles and the intergenerational transmission of gender ideology*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Colorado State University.

Jung, C. G. (1936). The concept of the collective unconscious. *Collected works*, *9*(1), 42.

Kaleli, B., ve Yalçın, B. (2021). Beş faktör kişilik özellikleri ile iş değerleri ilişkisinin kuşaklar kapsamında analizi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 87-109.

Kan, M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde yetişkin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve*

Kapudere, B. (2020). *Üniversite öğrencilerindeki problemli internet kullanımı, algılanan anne baba tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

Kawamura, K. Y., Frost, R. O. ve Harmatz, M. G. (2002). The relationship of perceived parenting styles to perfectionism. *Personality and individual differences*, 32(2), 317-327.

Kernberg, O. F. (2016). What is personality? *Journal of personality disorders*, 30(2), 145-156.

Kiliçaslan, A. (2001). Aile fonksiyonlarının ve algılanan farklılaşmış anne-baba yaklaşımının kardeş ilişkileri üzerindeki etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Kiliçaslan, A. (2001*). Aile fonksiyonlarının ve algılanan farklılaşmış anne-baba yaklaşımının kardeş ilişkileri üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Kiraz, S. (2018). Sosyal Araştırmalar Enstitüsü ile Erich Fromm ve Sigmund Freud İlişkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 61-72.

Kuzgun, Y. (1972). Kendini gerçekleştirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 10, 162–172.

Kuzgun, Y. (2002). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Nobel Yayın Dağıtım.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana Baba Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1).

Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian,

indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049–1065. https://doi.org/10.2307/1131151

Lasota, M. (2005). *Perfectionism and the Role of Self-Esteem* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Universty of Nevada.

Malik, İ. (2022, 1 Haziran). *6 Basic Environmental Factors that Influence -Personality Shaping*. https://medium.com (Erişim tarihi: 1 Haziran 2022).

Mandrekar, J. ve Sarwate, D. R. (2021). Narcissism, Big 5 personality factors & perfectionism: Study of interrelatedness. *The International Journal of Indian Psychology*, 9(1), 403-420.

Martin, S. (2019). *The CBT workbook for perfectionism: Evidence-based skills to help you let go of self-criticism, build self-esteem, and find balance*. New Harbinger Publications.

McCrae, R. R. ve Costa Jr, P. T. (1991). Adding Liebe und Arbeit: The full five-factor model and well-being. *Personality and social psychology bulletin*, 17(2), 227-232.

McCrae, R. R., & John, O. P. (1992). An introduction to the five- factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175–215. https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00970.x

McKinney, C. ve Renk, K. (2007). Differential Parenting Between Mothers and Fathers. *Journal of Family Issue*s, 29(6), 806–827. doi:10.1177/0192513x07311222

Medora, N. P., Wilson, S. ve Larson, J. H. (2001). Attitudes toward parenting strategies, potential for child abuse, and parental satisfaction of ethnically diverse low-income U.S. mothers. *The Journal of Social Psychology*, 141(3), 335-348. https://doi.org/10.1080/00224540109600555

Mendi, E. (2015). *Koşullu anne-baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Mermerkaya, M. (n.d.). Kişilik kuramları. TÜBİTAK Ansiklopedi. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/kisilik_kuramlari.

Morgan, C. T., Karakaş, S. ve Eskin, R. (2011). Psikolojiye giriş (19. Baskı). Eğitim Akademi Yayınları.

Mussen, P. H. (1979). *The psychological development of the child*. Prentice-Hall.

Odacı, H. ve Kaya, F. (2019). Mükemmeliyetçilik ve umutsuzluğun akademik erteleme davranışı üzerindeki rolü: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 43-51

Oppenheimer, C. W., Hankin, B. L., Jenness, J. L., Young, J. F. ve Smolen, A. (2013). Observed positive parenting behaviors and youth genotype: Evidence for gene–environment correlations and moderation by parent personality traits. *Development and Psychopathology*, 25(1), 175–191. https://doi.org/10.1017/S0954579412000983

Öztürk, N., Kutlu, M. ve Atlı, A. (2011). Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin Karar Verme Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 45-64.

Palut, B. (2008). Düşünme Stilleri ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (24).

Pekyürek, İ. (2018). *Bir okul örnekleminde anne baba tutumlarının ergenlerin kişilik yapısı ve cinsiyet rolü ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.

Pereira, A. T., Cabaços, C., Araújo, A., Amaral, A. P., Carvalho, F. ve Macedo, A. (2022). COVID-19 psychological impact: The role of perfectionism. *Personality and individual differences*, 184, 111160.

Pervin, L. A. (1970). *Personality: Theory, assessment, and research*. John Wiley & Sons.

Polatcı, S. ve Tınaz, Z. D. (2021). Kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(36), 2890-2917.

predicts longitudinal increases in self-oriented perfectionism. *Personality and Individual Differences*,47(4), 363-368.

Ramesh, R. ve Ramana, G. V. (2023). Relationship between Personality and Parenting Styles. *International Journal of Indian Psychology,* 11(1).

Rasooli, S. S. ve Lavasani, M. G. (2011). Relationship between personality and perfectionism with body image. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1015-1019.

Rathee, S. (2019). Personality theories: A brief overview. *Delhi Psychiatry Journal*, 22(2), 213.

Rice, K. G. ve Mirzadeh, S. A. (2000). Perfectionism, attachment, and adjustment. *Journal of counseling* Psychology, 47(2), 238.

Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S. H. ve Knafo, A. (2002). The big five personality factors and personal values. *Personality and social psychology bulletin*, 28(6), 789-801.

Satılmış, M. (2010). *Öğrencilerin mükemmeliyetçilik tutumları ile anne baba tutumlarının karşılaştırmalı incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Satılmış, M. (2010). *Öğrencilerin mükemmeliyetçilik tutumları ile anne baba tutumlarının karşılaştırmalı incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Schultz, D. ve Schultz, S. (2017). *Theories of personality* (11.Baskı). Cengage Learning.

Sertelin, Ç. (2003). *Aile Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları ile İlişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 743-758.

Silverman, L. K. (1999). Perfectionism. *Gifted education international*, 13(3), 216-225.

Slaney, R. B. ve Ashby, J. S. (1996). Perfectionists: Study of a criterion group. *Journal of Counseling & Development*, 74(4), 393-398.

Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current opinion in psychology*, 15, 19-25.

Somer, O. (1998). Beş-faktör kişilik modeli.*Türk Psikoloji Yazıları*, 1(2), 35–62.

Somer, O.,Korkmaz, M.,Tatar, A.: (2002).“Beş Faktörlü Kişilik Envanteri’nin Geliştirilmesi I:Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması”, *Türk Psikoloji Dergisi*,17/49, 21–33.

Song, T., Wang, W., Chen, S., Li, W. ve Li, Y. (2023). Examining the effects of positive and negative perfectionism and maternal burnout. *Personality and Individual Differences*, 208, 112192.

Stoeber, J. ve Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 295–319. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_2

Stoeber, J., Otto, K. ve Dalbert, C. (2009). Perfectionism and the Big Five: Conscientiousness predicts longitudinal increases in self-oriented perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 47(4), 363–368. doi: 10.1016/j.paid.2009.04.004

Stoeber, J., Otto, K., & Dalbert, C. (2009). Perfectionism and the Big Five: Conscientiousness

Stöber, J. (1998). The Frost Multidimensional Perfectionism Scale revisited: More perfect with four (instead of six) dimensions. *Personality and individual differences*, 24(4), 481-491.

Stricker, J., Buecker, S., Schneider, M. ve Preckel, F. (2019). Multidimensional Perfectionism and the big five personality traits: a meta–analysis. *European Journal of Personality*, 33(2), 176-196.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, *13*(25), 42-59.

Şahin, S. (2024*). Beliren yetişkinlikte önem arayışı mükemmeliyetçilik kişilik anne baba tutumları arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aksaray Üniversitesi.

Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Tutumlar Üzerine Kültürün Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.

Şengönül, T. (2019). Yoksulluğun ailedeki sosyalleştirme süreçlerine ve çocuklardaki bilişsel gelişim ve okul başarısı üzerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(47), 1-15.

Tankut, Ü., & Bilge, Y. (2021). Kişilik Özellikleri ve Narsisizm Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçilik ve Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü. *Nesne Dergisi*, 9(22), 818-837.

Taşdemir, G. (2020). *Ergenlerin algıladığı ebeveyn tutumu kişilik yapısı ve akademik kendini engelleme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramina göre kişilik özellikleri alt boyutlarinin bazi değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(17).

Telaku, N. (2018). *The relationship between childhood trauma and personality traits structure in adulthood* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Medical University of Vienna.

Tomlinson, C. L. (2005). *The relationship between personality traits, vocational interest themes, and college major satisfaction*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Tennessee.

Tomšik, R. ve Čerešník, M. (2017). Adolescents Personality Through Big Five Model: The Relation With Parenting Styles. Ad Alta*: Journal of Interdisciplinary Research*, 7(2).

Trull, T. J. ve Widiger, T. A. (2013). Dimensional models of personality: The five-factor model and the DSM-5. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 15(2), 135–146. https://doi.org/10.31887/DCNS.2013.15.2/ttrull

Tunca, A. ve Durmuş, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu ile bağışlama düzeylerinin ilişkisi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 524-550. https://doi.org/10.26466/opus.470406

Turan, Y. (2009). *Kişilik Özellikleri ve Dinsel Yönelimler Üzerine Bir Araştırma*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.

Ullrich, E. R. (2014). *Parenting style as a moderator of child internalization of parental values* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Colorado State University.

Ulu, G. (2022). *Genç yetişkinlerde ebeveyn tutumları, anksiyete ve öz-şefkat ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Ulu, İ. P. (2007). *An investigation of adaptive and maladaptive dimensions of perfectionism in relation to adult attachment and Big Five personality traits* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Vafaeenejad, Z., Elyasi, F., Moosazadeh, M. ve Shahhosseini, Z. (2019). Psychological factors contributing to parenting styles: *A systematic review*. F1000Research, 7, 906.

Vafaeenejad, Z., Elyasi, F., Moosazadeh, M. ve Shahhosseini, Z. (2019). Psychological factors contributing to parenting styles: *A systematic review.* F1000Research, 7, 906.

Yavuzer, H. (2000). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. ve Ekşi, H. (2010). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. (1. Baskı, s. 43) içinde. Timaş Yayınları.

Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. (2013). *Kişilik Kuramları* (2. Baskı). Pegem Akademi.

Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8 (2), 196–211.

Yeşilyaprak, B. (1993). Kişilik gelişiminde ailesel faktörlerin etkisine ilişkin bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(3)

Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3).

Yılmaz, A. (2020). Anne-baba tutum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(60), 1-16.

Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları (self-compassion) ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Yöyen, E. G. (2017). Şiddet türleri ve kişilik özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 35-50.

Yücel, Y. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Arel Üniversitesi.

Zhang, K. (2022). Assess the Relationship Between People's Big Five Figures and Their Parents and Parenting Styles. *In 2022 5th International Conference on Humanities Education and Social Sciences* (pp. 1575-1584).

Rice, K. G., Lopez, F. G. ve Vergara, D. (2005). Parental/social influences on perfectionism and adult attachment orientations. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(4), 580-605.

Noor, S., Tajik, O. ve Golzar, J. (2022). Simple random sampling. *International Journal of Education & Language Studies*, *1*(2), 78-82.

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özge Irmak Çanacık tarafından Dr. Öğr. Üyesi Emre Köroğlu danışmanlığında yürütülen 'Yetişkinlerde kişilik özellikleri, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi' konulu tez çalışmasıdır. Bu araştırmaya tamamen kendi iradenizle, herhangi bir zorlama veya mecburiyet olmadan gönüllü olarak katılımınız esastır. Lütfen aşağıdaki bilgileri okuyunuz ve katılmaya karar vermeden önce anlamadığınız herhangi bir husus varsa çekinmeden sorunuz.

Bu çalışmanın amacı Yetişkinlerde mükemmeliyetçilik 5 faktör kişilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Sizden istenilen sosyodemografik bilgi formundaki soruları yanıtlamanız ve verilen anketlerdeki cümleleri dikkatlice okuyup size en uygun, sizi en iyi yansıtan seçeneği işaretlemenizdir. Çalışmada doğru ya da yanlış cevap yoktur. Yaklaşık 20-25 dakikanızı alacaktır. Bu çalışmayla bağlantılı olarak elde edilen veriler sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Verilen yanıtlar herhangi bir şekilde üçüncü kişilerle, hiçbir kurum veya kuruluşla paylaşılmayacak, uygulayıcı tarafından gizli tutulacaktır. Bu araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz varsa lütfen araştırmacı ile iletişime geçiniz.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katıldığımı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. ( )

EK 2: Sosyodemografik Bilgi Formu

Lütfen aşağıda istenilen bilgileri yazınız ve seçenekli sorularda size uygun olan seçeneğin yanındaki ( ) ile gösterilen alana X işareti koyarak belirtiniz.

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Kadın ( )

Erkek ( )

Eğitiminiz:

Okur-yazar ( )

İlkokul mezunu ( )

Ortaokul mezunu ( )

Lise mezunu ( )

Üniversite öğrencisi ( )

Üniversite mezunu ( )

Yüksek lisans öğrencisi ( )

Yüksek lisans ve üstü mezunu

Medeni durumunuz:

Bekar ( )

Hayatımda biri var ( )

Evli ( )

Boşanmış ( )

Eşi vefat etmiş

Aylık Geliriniz:

Annenizin eğitim durumu:

Okur- yazar değil ( )

Okur- yazar ( )

İlkokul mezunu ( )

Ortaokul mezunu ( )

Lise mezunu ( )

Üniversite mezunu ( )

Yüksek lisans ve üstü mezunu

Babanızın eğitim durumu:

Okur- yazar değil ( )

Okur- yazar ( )

İlkokul mezunu ( )

Ortaokul mezunu ( )

Lise mezunu ( )

Üniversite mezunu ( )

Yüksek lisans ve üstü mezunu

Şimdi ya da önceden herhangi bir psikiyatrik/ psikolojik tedavi gördünüz mü?

Evet ( )

Hayır ( )

EK 3: Beş Faktör Kişilik Envanteri (5fke)

Aşağıda insanların bazı özelliklerini tanımlayan cümleler verilmiştir. Lütfen dikkatlice okuyarak her ifadenin sizi tanımlamakta ne derece uygun olduğunu belirten seçeneklerden bir tanesini işaretleyiniz.

Eğer cümle sizi tanımlamakta;

Tamamen **U**ygunsa baş harfleri olan "TU" yu	TU	BU	?	PUD	HUD
Biraz **U**ygunsa baş harfleri olan "BU" yu	TU	BU	?	PUD	HUD
Pek **U**ygun **D**eğilse baş harfleri olan "PUD" yi	TU	BU	?	PUD	HUD
Hiç **U**ygun **D**eğilse baş harfleri olan "HUD" yi	TU	BU	?	PUD	HUD

daire içine alın. Eğer hiç bir seçenek size uymuyorsa veya **kararsızsanız** " **?** " ni daire içine alınız. Lütfen karar vermekte çok zorlanmadığınız sürece soru işaretini (**?**) kullanmayınız. Bu anketteki hiçbi r sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bizim için önemli olan sizin samimi görüşünüzü almaktır. Lütfen cevaplarınızı **genel halinize göre, çoğunlukla nasıl olduğunuzu** düşünerek veriniz. Ayrıca olmak istediğinize göre değil, şu anda kendinizi nasıl görüyorsanız ona göre cevaplayınız.

Tamamen Uygun TU	Biraz Uygun BU	Kararsız ?	Pek Uygun Değil PUD	Hiç Uygun Değil HUD

1.	Çekingen bir insanım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**14.**	Emirlere uyarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
2.	Her şeyi son dakikada yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**15.**	Başkalarının göremediği güzellikleri fark ederim.	TU	BU	?	PUD	HUD
3.	Etrafımdaki insanları eğlendiririm.	TU	BU	?	PUD	HUD	**16.**	Her şeyi sorun haline getiririm.	TU	BU	?	PUD	HUD
4.	Farklı düşünen insanları anlarım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**17.**	Yabancı ortamlarda rahatımdır.	TU	BU	?	PUD	HUD
5.	Otoriteye saygı duyarım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**18.**	Zamanımı boşa harcarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
6.	Düşüncelerimi hayata geçiremem.	TU	BU	?	PUD	HUD	**19.**	Bağışlayıp unutmaya çalışırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
7.	Coşkulu bir grupta olmaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**20.**	Hayatımın bir yönü olmadığını hissediyorum.	TU	BU	?	PUD	HUD
8.	Başkalarını bağışlamakta güçlük çekerim.	TU	BU	?	PUD	HUD	**21.**	Çılgın hayallere dalmaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
9.	İnsanlara acı konuşurum.	TU	BU	?	PUD	HUD	**22.**	Kolayca kızmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
10.	Değişiklik fikrinden hoşlanmam.	TU	BU	?	PUD	HUD	**23.**	Kendimi olduğumdan daha aşağıda görürüm.	TU	BU	?	PUD	HUD
11.	Çalışırken sıklıkla canım sıkılır.	TU	BU	?	PUD	HUD	**24.**	Şiddetli arzularımı kontrol edebilirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
12.	Derin umutsuzluklara kapılırım.	TU	BU	?	PUD	HUD	**25.**	Benden beklenenden fazlasını yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
13.	Her şeye endişelenirim.	TU	BU	?	PUD	HUD	**26.**	Hiç okula gitmedim.	TU	BU	?	PUD	HUD

Tamamen Uygun TU	Biraz Uygun BU	Kararsız ?	Pek Uygun Değil PUD	Hiç Uygun Değil HUD

| | | |

EK 4: Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Envanteri

Aşağıda mükemmeliyetçiliğe ilişkin maddeler yer almaktadır. Her bir maddenin sizin için ne kadar geçerli ise 1'den 5' e kadar uygun maddeyi işaretleyiniz. Lütfen tüm sorulara cevaplayınız ve her bir soru için tek seçenek işaretleyiniz.

1-Kesinlikle katılmıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum

1. Anne-babam benim için çok yüksek ölçütler belirler. (1) (2) (3) (4) (5)
2. Düzen benim için çok önemlidir. (1) (2) (3) (4) (5)
3. Çocukken mükemmel yapmadığım şeyler için cezalandırılmışımdır. (1) (2) (3) (4) (5)
4. Kendim için en yüksek ölçütleri belirlemezsem ikinci sınıf bir insan haline gelebilirim. (1) (2) (3) (4) (5)
5. Anne-babam benim hatalarımı hiçbir zaman anlamaya çalışmamıştır. (1) (2) (3) (4) (5)
6. Yaptığım her şeyde tam anlamıyla yeterli olmak benim için önemlidir.
7. Ben tertipli bir insanım. (1) (2) (3) (4) (5)
8. Düzenli bir insan olmaya çalışırım. (1) (2) (3) (4) (5)
9. Okulda/işte başarısız olmam halinde insan olarak tümüyle başarısızımdır. (1) (2) (3) (4) (5)
10. Bir hata yaptığımda hayal kırıklığına uğrarım. (1) (2) (3) (4) (5)
11. Anne-babam benden her şeyin en iyisini yapmamı ister. (1) (2) (3) (4) (5)
12. Pek çok insandan daha yüksek hedefler belirlerim. (1) (2) (3) (4) (5)
13. İşte/okulda birileri bir işi benden daha iyi yapacak olursa o zaman kendimi bütün işte başarısız olmuş gibi hissederim. (1) (2) (3) (4) (5)
14. Kısmen başarısız olursam, bu durum tümüyle başarısız olmak kadar kötüdür. (1) (2) (3) (4) (5)
15. Ailemde yalnızca olağanüstü performans yeterince iyi olarak kabul görür. (1) (2) (3) (4) (5)
16. Çabalarımı bir hedefe ulaşmak için yoğunlaştırmakta çok iyiyimdir. (1) (2) (3) (4) (5)
17. Bir şeyleri çok dikkatli yaptığım zamanlarda bile çoğu kez tam olarak doğru olmamış gibi hissederim. (1) (2) (3) (4) (5)
18. Bir şeylerde en iyi olamamaktan nefret ederim. (1) (2) (3) (4) (5)
19. Aşırı derecede yüksek hedeflerim vardır. (1) (2) (3) (4) (5)
20. Anne-babam benden mükemmeli beklerler. (1) (2) (3) (4) (5)
21. Eğer bir hata yapacak olursam insanlar muhtemelen benim hakkımda daha olumsuz düşünürler

22.Anne-babamın beklentilerini hiçbir zaman karşılayabilirmişim gibi hissetmem.

23. Bir şeyleri diğer insanlar kadar iyi yapamazsam bu benim daha değersiz bir insan olduğum anlamına gelir. (1) (2) (3) (4) (5)
24. Diğer insanlar kendileri için bana göre çok daha düşük standartlar belirliyormuş gibi gelir. (1) (2) (3) (4) (5)
25. Ben her zaman en iyisini yapmazsam insanlar bana saygı duymaz. (1) (2) (3) (4) (5)
26. Anne-babamın benim geleceğime ilişkin beklentileri her zaman için benimkilerden çok daha yüksek olmuştur. (1) (2) (3) (4) (5)
27. Düzenli (tertipli) bir insan olmaya çalışırım. (1) (2) (3) (4) (5)
28. Yaptığım basit günlük şeyler için genellikle şüphelerim vardır. (1) (2) (3) (4) (5)
29. Tertipli olmak benim için çok önemlidir. (1) (2) (3) (4) (5)
30. Günlük islerimde pek çok insana göre çok daha yüksek performans beklerim. (1) (2) (3) (4) (5)
31. Düzenli bir insanım. (1) (2) (3) (4) (5)
32. Bir şeyleri tekrar tekrar yaptığım için islerimde geri kalmaya eğilimliyim.
33. Bir şeyleri ‘doğru’ yapmak benim için uzun zaman alır.
34. Ne kadar az hata yaparsam insanlar beni o kadar fazla sever.
35. Ailemin ölçütlerini hiçbir zaman karşılayabilecekmişim gibi hissetmem.

EK 5: Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek "Hiç Uygun Değil" ibaresinden "Tamamen Uygun" ibaresi arasında beşli dereceleme yaparak maddelerin karşısına seçeneklerden en uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil

C) Biraz uygun D) Çok uygun E) Tamamen uygun

	Hiç Uygun değil	Pek Uygun Değil	Biraz Uygun	Çok Uygun	Tamamen Uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsündedesteklemiştir.					
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6. Arkadaşlarımı eve çağırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.					
7. Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.					
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9. Bana hükmetmeye çalışır.					
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarıbeklemiştir.					
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini banaaçıklar.					
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çokarkadaşçadır.					
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda benizorlamıştır.					
17. Sevmediğim yemekleri, bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.					

18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemiistemiştir.					
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.					
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarakkullanırdı.					
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.					
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimdedenetler.					
28. Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiğiinancındadır.					
29. Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancınıaşılamıştır.					
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.					
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederekkonuşur.					

ÖZ GEÇMİŞ

Özge Irmak KARADAĞ, 2019 yılında Uluslararası Saraybosna Üniversitesi Psikoloji bölümünden (%100 İngilizce) (ÖSYM Bursu) mezun olmuştur. 2025 yılında İstanbul Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans programını yüksek onur öğrencisi olarak tamamlamıştır. Stajlarını Bakırköy Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanesinde, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde ve çeşitli anaokullarında tamamlamıştır. Lisans eğitimi sonrasında Özel eğitim ve Anaokulu bünyesinde kurum psikoloğu olarak çalışmıştır. Kendisi Türk Psikologlar Derneği Üyesidir.